

Univerza v Mariboru

Filozofska fakulteta

Anja Mohorko

ZGODOVINA PEDAGOŠKEGA DELA V GASILSKI ORGANIZACIJI

Magistrsko delo

Maribor, junij 2020

ZGODOVINA PEDAGOŠKEGA DELA V GASILSKI ORGANIZACIJI

Magistrsko delo

Študentka: Anja Mohorko
Študijski program: magistrski študijski program
Pedagogika
Mentor: red. prof. dr. Edvard Protner
Somentorica: asist. dr. Andreja Kozmus
Lektorica: Manuela Dajnko, mag. um. zgo. in mag. slov. jez. in knjiž.

Zahvala

Za strokovne napotke in pregled se zahvaljujem red. prof. dr. Edvardu Protnerju. Hvala asist. dr. Andreji Kozmus, ker so njena elektronska sporočila prispela vedno tisti trenutek, ko je bila moja motivacija za pisanje magistrskega dela najbolj na dnu. Hvala za vse spodbudne in prijazne besede, razumevanje ter napotke pri nastajanju tega besedila.

Hvala Petri Planinc, kustosinji Slovenskega gasilskega muzeja dr. Branka Božiča, ki me je prijazno spustila v arhiv muzeja in mi je bila vedno pripravljena pošiljati gradivo, potrebno za dokončanje magistrskega dela, tudi po pošti.

Hvala Nevenki Kerin iz Gasilske zveze Slovenije, ki mi je omogočila brskanje po njihovem arhivu in mi je bila pripravljena pošiljati gradivo po elektronski pošti.

Na koncu pa največjo zahvalo namenjam družini in Jerneju, saj so me vsake toliko opomnili, da me do zaključka študija loči le še ena stopnica in da ta korak ni nepremagljiv. Hvala.

Zgodovina pedagoškega dela v gasilski organizaciji

Ključne besede

gasilska organizacija, gasilska mladina, pedagoško delo, gasilske in gasilsko-športne tekmovalne discipline, kviz gasilske mladine

Povzetek

Magistrsko delo je teoretična naloga, ki z zgodovinskega vidika obravnava pedagoško delo v gasilski organizaciji. Za boljše razumevanje teme je na začetku podan krajši pregled vključevanja mladih v gasilstvo v obdobju 1869–1949. Obsežneje je predstavljen razvoj pedagoškega dela med letoma 1949 in 2019. Spodnja meja predstavlja letnico ustanovitve Gasilske zveze Slovenije, zgornja pa 150. obletnico gasilstva v slovenskem prostoru. V drugem sklopu magistrske naloge sledita pregled in razvoj gasilskih in gasilsko-športnih tekmovalnih disciplin od leta 1949 naprej. V preteklosti so namreč obstajale različne tekmovalne discipline, ki se danes več ne izvajajo. Posamezna disciplina je najprej obravnavana v času, v katerem se je pojavila, nato pa sledijo vse njene spremembe. Temu poglavju je dodan še pregled razvoja tekmovanja v kvizu gasilske mladine.

Besedilo temelji na smernicah, ki jih je postavil Kongres Gasilske zveze Slovenije, njen najvišji organ. Obravnavani so vsi napotki za gasilsko mladino, ki jih je dal posamezni Kongres v določenem obdobju, in nato še odziv nanje. Glede na smernice se je namreč razvijalo tudi pedagoško delo v gasilski organizaciji.

Magistrsko delo predstavlja celovit vpogled v zgodovino delovanja mladih v gasilski organizaciji. Razvoj pedagoške dejavnosti je predstavljen kronološko, za boljše razumevanje pa je dodano tudi slikovno gradivo.

The History of Pedagogical Work in the Fire Fighter Organisation

Keywords

firefighting organization, firefighting youth, pedagogical work, firefighting and firefighting sports competition, firefighting youth quiz

Abstract

This Master's thesis is a theoretical work discussing pedagogical activity in the firefighting organization from a historical perspective. For a better understanding of the topic, a short overview of the inclusion of young people in firefighting between 1869 and 1949 is presented at the beginning, while the development of pedagogical work between 1949 and 2019 is presented in more detail. 1949 was chosen as it represents the year the Firefighting Association of Slovenia (Gasilska zveza Slovenije) was established, while the year 2019 presents the 150th anniversary of firefighting in Slovenian space. The second part of the thesis consists of an overview and development of firefighting and firefighting sports competitions from 1949 onwards. In the past, various sports competitions existed, which are not practiced anymore. Each sport is first discussed in the context of the time it was invented, then all of the changes these sports underwent are presented. This is followed by an overview of the development of competition in the firefighting youth quiz.

The text is based on the guidelines set by the Congress of the Firefighting Association of Slovenia (Kongres Gasilske zveze Slovenije), the highest body of voluntary firefighters. It discusses all the directions for the firefighting youth, which were issued by individual congresses in particular periods, as well as the response to these directions. The pedagogical work in the firefighting organization developed based on these guidelines.

The Master's thesis presents a comprehensive insight into the history of the activity of young people within the firefighting organization. The development of the pedagogical work is presented chronologically, while visual material is added for a better understanding of the topic.

Kazalo vsebine

1	UVOD.....	1
2	ZGODOVINSKI PREGLED DELA Z GASILSKO MLADINO OD 1869 DO 1949	3
3	GASILSKA MLADINA V LUČI KONGRESOV GASILSKE ZVEZE SLOVENIJE.....	6
3.1	Prvi, drugi in tretji kongres – konstituiranje pravil.....	6
3.2	Četrty kongres – zametki mladinskih tekmovanj.....	13
3.3	Peti kongres – strokovni učni program za gasilsko mladino	16
3.4	Šesti kongres – stoletnica gasilstva na Slovenskem	20
3.5	Sedmi kongres – prvi priročnik za delo z gasilsko mladino	24
3.6	Osmi kongres – tekmovalna značka Preprečujmo požare	29
3.7	Devety kongres – ustanavljanje pionirskih društev Mladi gasilec	33
3.8	Desety kongres – usposabljanja mentorjev gasilske mladine.....	35
3.9	Enajsty kongres – prelomnica na poti k samostojnosti.....	38
3.10	Dvanajsty kongres – ustanovitev Mladinskega sveta Gasilske zveze Slovenije	42
3.11	Trinajsty kongres – inovativne oblike pridobivanja mladih	48
3.12	Štirinajsty kongres – financiranje dela z gasilsko mladino	51
3.13	Petnajsty kongres – novi pravilnik o delovanju mladih v gasilstvu	54
3.14	Šestnajsty kongres – zametki prenove temeljnih učnih programov.....	58
3.15	Sedemnajsty kongres – aktualna tematika	61
4	PREGLED RAZVOJA PEDAGOŠKE DEJAVNOSTI	65
5	GASILSKE IN GASILSKO-ŠPORTNE TEKMOVALNE DISCIPLINE ZA MLADINO V OBDOBJU 1949–2019	69
5.1	Vaja z vedrovko	71
5.2	Prehod po viseči lestvi.....	77
5.3	Igra med dvema ognjema	77
5.4	Met žoge v koš	78
5.5	Vaja razvrščanja/redovne vaje	79

5.6	Metanje cevi na 105 metrov	81
5.7	Štafetni tek.....	82
5.7.1	Štafetni tek z ovirami	84
5.8	Vaja z motorno brizgalno	87
5.8.1	Vaja s hidrantom	88
5.9	Vežanje vozlov.....	89
5.10	Metanje reševalne vrvi v začrtan krog	89
5.11	Metanje reševalnega pasu	90
5.12	Vaja raznoterosti	90
5.13	Štafeta s prenosom vode	92
5.14	Vaja z ovirami za mladince in mladinke	93
6	KVIZ GASILSKE MLADINE	95
7	SKLEP	117
8	VIRI IN LITERATURA.....	119

Kazalo slik

Slika 5.1: Vaja z vedrovko.....	74
Slika 6.1: Tekmovalni prostor za mlajše pionirje za tekmovalno disciplino poznavanje orodja.....	102
Slika 6.2: Tekmovalni prostor za starejše pionirje za tekmovalno disciplino poznavanje orodja.....	103
Slika 6.3: Tekmovalni prostor za mladince za tekmovalno disciplino navezava orodja	105
Slika 6.4: Tekmovalni prostor za pionirje za tekmovalno disciplino gasilska spretnost	109
Slika 6.5: Tekmovalni prostor za mladince za tekmovalno disciplino gasilska spretnost	110
Slika 6.6: Tekmovalni prostor za gasilce pripravnike za tekmovalno disciplino gasilska spretnost	111
Slika 6.7: Primer matrike za pionirje v disciplini poišči besede	113
Slika 6.8: Primer križanke za mladince.....	115

Kazalo tabel

Tabela 3.1: Pregled števila mladine v letih 1951 in 1954.....	8
Tabela 3.2: Predlagan program dela z mladimi.....	28

Seznam uporabljenih kratic

C1 – cevar ena

C2 – cevar dve

CTIF – Comité Technique International de prevention et d'extinction du Feu (Mednarodno združenje za gasilske in reševalne službe)

D – desetar

DMG – društvo Mladi gasilec

GŠTD – gasilske in gasilsko-športne tekmovalne discipline

GZ – Gasilska zveza

GZ LRS – Gasilska zveza Ljudske republike Slovenje

GZ SRS – Gasilska zveza Socialistične republike Slovenije

GZS – Gasilska zveza Slovenije

MK – Mladinska komisija

MS – Mladinski svet

N1 – napadalec ena

N2 – napadalec dve

ObGZ – Območna gasilska zveza

OGZ – Okrajna gasilska zveza

PDMG – pionirsko društvo Mladi gasilec

PGD – Prostovoljno gasilsko društvo

RS – Republika Slovenija

S – sel

SRS – Socialistična republika Slovenija

St. – strojnik

V1 – vodar ena

V2 – vodar dve

1 UVOD

Gasilska organizacija je leta 2019 praznovala jubilejno 150. obletnico delovanja v slovenskem prostoru. Mladi niso bili vedno del te skupnosti. Pravzaprav je k njihovi vključitvi pripomogla šele prva svetovna vojna. Zaradi nje je v gasilskih društvih namreč primanjkovalo članov, zato so marsikje vključili mlade med 15. in 18. letom starosti, čeprav je zakonodaja dopuščala članstvo šele po 18. letu. Uradno pa je to bilo mogoče šele leta 1920, ko je izšla Gasilska knjižica, v kateri je njen poslovnik prvič omogočal sprejem mladih članov med 14. in 18. letom (Planinc, 2011). Preteči je torej moralo slabih petdeset let, da smo v gasilski organizaciji v slovenskem prostoru lahko zasledili tudi mlade člane. Tu pa se je delo z njimi šele začelo.

Magistrsko delo je razdeljeno na dva večja sklopa, pri čemer prvi temelji na kronološkem pregledu razvoja pedagoškega dela v gasilski organizaciji, drugi pa je posvečen gasilskim in gasilsko-športnim tekmovalnim disciplinam za mlade. Znotraj prvega sklopa so predstavljene vse kongresne smernice Gasilske zveze Slovenije v povezavi z gasilsko mladino, ki so (in še vedno) pomenile osnovne napotke za delo z mladimi. Na podlagi smernic so se namreč razvijali različni pedagoški pristopi, najprej znotraj posameznih društev, nato pa vedno bolj poenoteno na ravni Gasilske zveze Slovenije. Drugi sklop podaja zgodovinski pregled tekmovalnih disciplin, v katerih so in še zmeraj tekmujejo mladi. V preteklosti je na nivoju države namreč obstajalo precej različnih disciplin, namenjenih različnim starostnim kategorijam. Te so najprej predstavljene v času, v katerem so se pojavile, nato pa so opisane tudi morebitne spremembe v izvajanju posameznih disciplin. Na enak način je opredeljen tudi kviz gasilske mladine. Treba je pojasniti, da sem sprva nameravala predstaviti tudi razvoj tekmovanja v gasilski orientaciji, vendar so razpisi prvih sedem let zasnovani tako, da iz njih niso razvidne tekmovalne discipline oziroma naloge, ki so jih tekmovalci morali opraviti na progi, zato bi pri rekonstrukciji tovrstnega tekmovanja manjkala pomemben začetni del. Ta del tako ostaja odprt za prihodnja raziskovanja.

Besedilo magistrskega dela odgovarja na različna raziskovalna vprašanja. Osnovno vodilo pri tem ostaja pedagoško delo z mladimi v gasilski organizaciji. V prvem sklopu

me je zanimalo, kakšen je bil vpliv kongresnih smernic Gasilske zveze Slovenije in predvsem katere pedagoške dejavnosti so se pojavljale v preteklosti. Prav tako sem se ukvarjala z vprašanjem usposabljanja mentorjev gasilske mladine in programov usposabljanja za mlade, pri tem pa se besedilo navezuje tudi na povezavo s šolstvom. V drugem sklopu so bila raziskovalna vprašanja usmerjena na tekmovalne discipline, zato so obravnavane gasilske in gasilsko-športne tekmovalne discipline nekoč in danes, dodana pa je tudi povezava s širšim evropskim prostorom.

Razlog za izbiro tematike je že več kot dvajsetletno članstvo v gasilski organizaciji v domačem društvu. Glede na študijsko smer me je sčasoma pritegnilo predvsem delo z mladimi, kjer je naše društvo v zadnjih nekaj letih v okviru tekmovanj eno izmed najuspešnejših v državi, zato izbira naslova magistrskega dela ni bila pretežka. Verjamem, da besedilo pomeni prispevek k bogati stopetdesetletni tradiciji v gasilski organizaciji.

2 ZGODOVINSKI PREGLED DELA Z GASILSKO MLADINO OD 1869 DO 1949

Z zgodovino gasilstva na Slovenskem se je prvi začel ukvarjati Branko Božič, ko je leta 1968 izdal knjigo *Razvoj gasilstva na Slovenskem*. To je bila prva pregledna oblika orisa zgodovinskega razvoja gasilske organizacije na Slovenskem, ki pa ni zajemala dela z gasilsko mladino. Temu zgodovinskemu pregledu so sledili še drugi (leta 1988 *Gasilstvo na Slovenskem do leta 1941*, leta 1998 *Gasilstvo na Slovenskem do leta 1963*, leta 1991 *Ženske v gasilstvu*, leta 1999 *Po poti 130-letnega razvoja gasilstva na Slovenskem*), ki so bili delo istega avtorja. V prvih zbranih delih je avtor informacije o gasilski mladini podajal le posredno, šele v knjigi *Po poti 130-letnega razvoja gasilstva na Slovenskem* najdemo samostojno poglavje Pionirji in mladina. V njem je povzel resolucije kongresov po letu 1963, ki so stremeli k oblikam delovanja z mladimi, statistične podatke, prav tako pa v grobem orisal načine dela gasilskih društev za pridobivanje mladih v tistem času. Prvi in do sedaj edini sistematični zgodovinski pregled dela z gasilsko mladino je leta 2011 napisala Petra Planinc, kustosinja v Slovenskem gasilskem muzeju dr. Branka Božiča, z naslovom *Mladi v gasilski organizaciji*. V njem je zbrala podatke o začetkih sprejemanja gasilskih naraščajnikov v gasilsko organizacijo in delovanju mladih v vojnem in povojnem času ter v samostojni Sloveniji.

V tem poglavju bo podan krajši pregled dela od leta 1869, povzet po Planinčevi (2011), vendar omejen z letnico 1949, ko je bil prvi kongres Gasilske zveze Ljudske republike Slovenije, tj. nastanek Gasilske zveze Slovenije. Prvo gasilsko društvo (t. i. požarna bramba) je bilo ustanovljeno 1869 v Metliki, kasneje so sledila še mnoga druga. Iz prvih pravil je razbrati, da so člani gasilskih društev lahko bili le starejši od 18 let, kar pomeni, da je bil mladim vstop onemogočen. Zaradi prve svetovne vojne so gasilska društva pravila prilagajala po svoje in sprejemala fante, stare med 15 in 18 let, da so pokrila primanjkljaj tistih mož, ki so odšli na fronto. Posledica tega so bila nujno potrebna navodila za delo z mladimi, ki jih je leta 1917 pod naslovom *Vežba naraščaja v gasilskem glasilu* objavil Fran Barle. Isti avtor je tri leta kasneje pripomogel tudi k uradnemu sprejemanju mladih članov, saj je napisal priročnik *Gasilska knjižica*, del katerega je bil

Poslovnik Jugoslovanske gasilske zveze Ljubljana, ki je v 2. členu odobral mladeniče med 14. in 18. letom kot *gasilski naraščaj*. Sčasoma so člani v gasilskih društvih ozavestili nujno potrebo po mladini. K temu je pripomogla vrzel, ki je nastala, kadar je kdo od funkcionarjev odstopil s položaja, njegovega namestnika pa bi bilo treba iskati med mladimi.

Eden od vzrokov za porast števila mladih v gasilstvu je bil med drugim leta 1933 sprejet Zakon o organizaciji gasilstva v Jugoslaviji, ki je pod naraščaj štel mlade med 12. in 18. letom starosti. Ta je državi nalagal dolžnost aktivnega vključevanja in učenja gasilske mladine. Otroci so se lahko vključili v gasilsko društvo, takratno četo, v tri različne odseke, s privoljenjem staršev oziroma skrbnikov. Po uvedbi zakona so s propagando začeli tudi v Gasilcu, gasilskem glasilu, ki je še dodatno spodbujalo mlade k pridružitvi h gasilski organizaciji, leta 1940 pa so zanje uvedli še dopisni kotiček. Tako je bilo v gasilskih društva na Slovenskem leta 1936 vključenih okrog 200 mladih, tri leta kasneje pa že 1200 v skupaj 121 gasilskih četah.

Leta 1939 se je trem odsekom, napadalno-obrambnemu, samaritanskemu in kulturno-prosvetnemu, pridružil še mladinski, ki je predstavljal enega od pomožnih organov osrednjega odbora pri Gasilski zajednici. Njegove naloge so zajemale vzgojo v gasilskem duhu in uveljavitev pravilnika za delo mladih gasilcev, skladno z zakonom. Med drugo svetovno vojno je bilo prostovoljno gasilstvo prekinjeno ali zelo omejeno, zato se tudi z gasilskim naraščajem ni bilo časa ukvarjati. Prav tako so si okupatorji vsak po svoje uredili gasilsko službo. Drugačni cilji pa so se pojavili v povojnem obdobju, ki je predstavljalo čas obnov in novosti na različnih področjih dela.

Vsa mladina, ne le gasilska, je v povojnem času bila povezana v Zvezo komunistične mladine Slovenije. V njej je delovala pionirska organizacija za otroke do 14. leta in mladinska za otroke med 14. in 18. letom. V takratni povojni Jugoslaviji je bil vstop v gasilske vrste omogočen vsem, ki so hoteli nuditi pomoč v primeru požara, zato so se obnavljale stare in ustanovljale nove gasilske čete, kar je pritegnilo številne člane, tudi ženske in mladino. O tem priča podatek, da je bilo leta 1947 v 981 gasilskih četah včlanjenih 3837 mladih, dve leti kasneje pa 5199. Vedno večje število gasilskih društev

je pripeljalo do ustanovitve Gasilske zveze Slovenije leta 1949, z njo pa tudi do novega Zakon o prostovoljnih gasilskih društvih, ki je določal mladinski odsek, v njem pa mladince in mladinke, ki morajo biti starejši od 14 let. Prav tako je zakon določal, da se mladina vzgaja v gasilski disciplini, uči teoretičnega in praktičnega ravnanja z gasilskim orodjem, prve pomoči ter reševanja (Planinc, 2011).

Tako je iz krajšega zgodovinskega pregleda med letoma 1869 in 1949 razvidno, da je v osemdesetih letih trajanja gasilske organizacije ta sčasoma pridobila število mladih, vendar so bili ti vedno odvisni od različnih pravilnikov in zakonodaje, ki so jim večkrat bodisi omogočali bodisi onemogočali priključitev v gasilske vrste.

3 GASILSKA MLADINA V LUČI KONGRESOV GASILSKE ZVEZE SLOVENIJE

Kongres predstavlja najvišji organ Gasilske zveze Slovenije za volitve, programske usmeritve in manifestacijo, ki se sestaja vsakih pet let. Sestavljajo ga delegati, ki jih izvolijo najvišji organi gasilskih zvez. V njegovi pristojnosti je sprejemanje Poslovnika o svojem delu, obravnavanje in sprejemanje poročila Upravnega odbora o izvajanju programskih usmeritev GZS, sprejemanje in določanje programa dela ter dajanje smernic za delo zvez in njenih organov ter volitve Upravnega odbora, poveljstva, nadzornega odbora, arbitraže ter predsednika in poveljnika GZS (Statut Gasilske zveze Slovenije, 2015).

3.1 Prvi, drugi in tretji kongres – konstituiranje pravil

Drugega oktobra 1949 je v Ljubljani potekala ustanovna skupščina Gasilske zveze Ljudske republike Slovenije (v nadaljevanju GZ LRS), kasneje poimenovana Prvi kongres Gasilske zveze Ljudske republike Slovenije, kjer so sprejeli novi zakon in program gasilske zveze. Ena izmed tem, ki so jih obravnavali tega dne, je bila tudi vključevanje mladih v gasilsko organizacijo. Matevž Hace, prvi predsednik Gasilske zveze Ljudske republike Slovenije, je v svojem govoru poudaril, da je pomembno, da se število gasilskih društev množi in da imajo čim več mladih ljudi. Prav tako naj mladinci in mladinke, ki so že vključeni, poučujejo in pridobivajo nov podmladek, da bodo nekoč lahko zamenjali mesta tedanjih članov. Izpostavil je še, da trenutno največjo pozornost mladim dajejo v Okrajni gasilski zvezi (dalje OGZ) Ptuj, sledijo pa jim zveze iz mariborskega območja (Prvi, drugi in tretji kongres Gasilske zveze Slovenije, 1984). Eden izmed sprejetih sklepov na tem kongresu je bila težnja k povečanju števila članov, zlasti žensk in mladine (Planinc, 2011), kar so gasilska društva vzela resno, vendar neenotno po celotni Sloveniji. Tako je Matevž Hace na drugem kongresu Gasilske zveze Ljudske republike Slovenije, leta 1951, poročal o napredku dela, po drugi strani pa kritiziral društva, saj je v dveh letih število mladih naraslo le za 74 članov, pri tem sta bili najuspešnejši OGZ Ptuj in Lenart (Prvi, drugi in tretji kongres Gasilske zveze Slovenije, 1984).

Na prvem kongresu je bil sprejet tudi *Pravilnik o gasilskih pionirjih in mladini*, ki vsebuje trinajst členov. V nadaljevanju povzemamo njegov izvleček iz druge izdaje Pravil. Kot pionirji so v prostovoljno gasilsko organizacijo lahko vstopili šoloobvezni otroci med sedmim in štirinajstim letom s potrdilom staršev, medtem ko so mladinci lahko bili stari med 14 in 18 let. Namen vzgoje gasilske mladine je spoznavanje stroke, vzgajanje v medsebojnem tovarištvu in pomoči, širjenje gasilskega znanja in vzpodbujanje mladih pri rednem šolanju. Pri tem so naloge pionirjev spoznavanje organizacije gasilstva, domovine, požrtvovalnosti in odgovornosti, gasilskega orodja in opreme, učenje reda, discipline, plavanja in reševanja v vodi, prav tako pa se morajo uvajati v preventivno službo. K nalogam za mladince so dodane še naloge učenja trodelnega napada, spoznavanje dela z motornimi brizgalnimi in gasilskimi aparati, poznavanje prve pomoči in rokovanje z zaščitno opremo in sredstvi. Tako pionirske kot mladinske enote se delijo na desetine in vode, pri tem prve vodi desetar in druge vodnik. Njihove dolžnosti so naslednje: nosijo predpisano uniformo in znak, sodelujejo pri javnih nastopih in volijo ter so lahko izvoljeni v mladinski odsek. Prav tako lahko znotraj gasilske organizacije napredujejo. Takoj po vstopu so namreč vpisani kot *pripravniki*, kar lahko traja od enega do dveh let, pod pogojem, da se redno udeležujejo vaj in predavanj. To obdobje se konča z opravljenim izpitom in nazivom *izprašani pionir* oziroma *mladinec*. Po dveh letih z nazivom *izprašani pionir* lahko ta opravi izpit za *pionirskega desetarja*, po dveh letih naziva *izprašani mladinec* pa izpit za *mladinskega podčastnika*. Člani mladinskega odseka so tudi disciplinsko odgovorni, prav tako pa lahko za svoje delo in trud prejmejo priznanja. V zadnjem členu tega pravilnika je navedeno še, da člani pionirskih in mladinskih enot ne plačujejo članarine, saj vsa sredstva zanje pokrivajo gasilstva društva (Pravila in pravilniki, 1954).

Leto pred tretjim kongresom so bili v biltenu Gasilske zveze LRS objavljeni sklepi konference Mladinskega sveta, ki je potekala februarja 1953. Na njej je bilo sprejeto, da se bo za pionirje izdal priročnik za vaje z vedrovkami za devet pionirjev. Prav tako mora vsako društvo, ki ima pionirje, z njimi izvajati vaje za ravnotežje in razvijati eno izmed lažjih športnih panog, vse za cilj privlačnosti gasilstva. Za mladince so predvidene enake vaje kot za člane, vendar na orodju kategorije C. Prav tako so sprejeli sklep o uniformah,

ki za pionirje predpisuje modre kratke hlače oziroma krilo, svetlo sivo srajco z gasilskim grbom na levi strani in modro titovko z gasilskim znakom, za mladince pa so uniforme enake kot za člane, le da imajo namesto naramnic belo vrvico (Sklepi konference mladinskega sveta, 1953).

Leta 1954 je na Bledu potekal tretji kongres Gasilske zveze Ljudske republike Slovenije, ki mu je ponovno predsedoval Matevž Hace. V svojem govoru je na koncu omenil število članstva, ki bi ga bilo, po njegovih besedah, treba povečati iz 60.000 na 70.000, pri čemer je še vedno ciljal na večje število žensk in mladine. Statistika za mladino je bila naslednja:

Tabela 3.1: Pregled števila mladine v letih 1951 in 1954

	Leto 1951	Leto 1954
Mladinci	3512	5774
Mladinke	1070	1844
Pionirji	129	1192
Skupaj	4711	8810

Povzeto po: (Prvi, drugi in tretji kongres Gasilske zveze Slovenije, 1984)

Iz tabele 3.1 je razvidno, da je število mladih med drugim in tretjim kongresom naraslo, vendar je v diskusiji tretjega kongresa bilo slišati tudi kritiko. Rihard Kotnik iz OGZ Maribor je izpostavil premajhno posvečanje pozornosti mladim, vzroke za to pa je iskal v pomanjkanju pripomočkov za delo z mladino s strani gasilske organizacije, za kar sicer društva niso imela denarja; v odklanjanju mladih s strani starejših članov, ker so zahtevni in nezanesljivi; hkrati pa je kritiziral tudi mladinsko organizacijo. Ta je namreč premalo navajala mladino na resno in požrtvovalno delo, ki je potrebno v društvih. Pozval je k oblikovanju programa za pionirje in mladince, predavanjem o gasilstvu na osnovnih šolah, športnemu udejstvovanju in k učenju požarne varnosti že od majhnih nog. Menil je namreč, da je osrednja težava pri pridobivanju mladih v gasilske vrste v tem, da člani na vodilnih položajih ne znajo pravilno delati z mladino, zato je enoten vzgojni program nujno potreben. S tem se je strinjal tudi Pavle Japelj iz Novega mesta, ki je predlagal počitniški tečaj za učitelje, na katerem bi se seznanili z delom gasilcev. To bi pripomoglo k delovni inteligenci in dobrim vzgojiteljem za mlade. Prav tako je predlagal počitniško

kolonijo, ki bi jo lahko izvajali v Medvodah, prvi gasilski šoli, odprti leta 1950 (Prvi, drugi in tretji kongres Gasilske zveze Slovenije, 1984). Kritično razmišljanje je prineslo uspehe, saj so sklepi prvih treh kongresov, v povezavi z mladino, bili naslednji:

- Pridobivanje članstva in vključevanje mladine in žensk v gasilske organizacije
- Potrditev Pravilnika o gasilskih pionirjih
- Izvedba kolonije za gasilske pionirje
- Priprava programa za tečaj za vodnike pionirjev
- Mladino je treba vzgajati tako, da se bo v njej porajal občutek koristnosti (prav tam)

Tako so julija 1954 prvič organizirali dve počitniški koloniji pionirjev v Gasilski šoli v Medvodah, dve leti prej pa so v njej prvič razpisali podčastniški tečaj za dekleta, ki se ga je udeležilo 34 mladink (Planinc, 2011). Kolonija je potekala med 1. in 31. julijem 1954 v dveh štirinajstdnevnih izmenah, ki sta sprejeli vsaka po 40 otrok med 11. in 14. letom starosti. Vsaka OGZ je lahko poslala štiri otroke, ki se udeležujejo v gasilskih društvih. Zanje so skrbeli po štirje vzgojitelji, od tega dva s pedagoško izobrazbo. V dopoldanskih urah je potekala gasilska šola, v popoldanskih pa športne igre, kopanje in izleti (Počitniška kolonija gasilskih pionirjev v Medvodah, 1954). Ker je bila počitniška kolonija uspešna, je Mladinski svet za naslednje leto predlagal več izmen, kjer bi ločili otroke po starosti od 7–10 let in 10–14 let (Sklepi upravnega odbora GZ LRS, 1954).

Desetega novembra 1955 se je v prostorih GZ LRS sestal Mladinski svet GZ LRS, ki mu je predsedoval Janez Blagovič iz OGZ Ljutomer. Na seji so razpravljali o dosedanjem opravljenem delu in o aktualni problematiki dela z mladino ter smernicah za leto 1956. Minulo delo je zajemalo program dela za pionirje in mladino, ki je temeljil predvsem na sklepih z leta 1953, ko je bil v sestavi še stari svet, sedaj pa je napočil čas za spremembe. Kot glavno nalogo so si zastavili cilj pridobiti mladinske referente po OGZ, s katerimi bi za dobro delovanje morali biti v stalni zvezi. Člani so nato v diskusiji predstavili težave, s katerimi se srečujejo na terenu, in rešitve. V nadaljevanju so izpostavljene le bistvene. V OGZ Celje je bil osrednji problem v primernosti človeka, ki bi pritegnil in vodil mladino, saj ga namreč niso mogli dobiti. Prav tako je Adolf Šuce za Celje poročal, da se mladina

navdušuje nad uniformami, vendar društva zanje nimajo potrebnih finančnih sredstev. Mladi so si namreč želeli nastopati na različnih prireditvah, na katerih je uniforma nujno potrebna. S tem se je strinjal Dušan Dekleva iz OGZ Koper, kjer težav s pridobivanjem mladine v svoje vrste sicer niso imeli, vendar jim prav tako niso mogli omogočiti nabave uniform. Pavle Japelj, OGZ Novo mesto, je povedal, da so se pri njih znašli tako, da so v tekstilni tovarni kupili ostanke blaga, jih enotno prebarvali, nato pa je uniforme šivalnica izdelala brezplačno. Na tak način so pridobili 100 oblek, ki so jih posojali tudi drugim. Prav tako so zaprosili Tajništvo za prosveto, da jim v osnovnih šolah odobri enourno tedensko predavanje o gasilstvu, kar bi še dodatno pritegnilo mlade. Ker so v zimskih mesecih imeli težave s prostorom za vaje, so za mlade uvedli tudi zimske športe – sankanje, smučanje. Japelj je predlagal še objavo kakšnega članka, ki bi mladinskim vaditeljem dal ideje in možnosti za delo z mladimi. Iz OGZ Gorica je Rudi Rustja člana sveta seznanil z novim načinom pridobivanja mladine – taborjenjem, kar je pohvalil Branko Božič, ki je menil, da je to dober način za uvajanje discipline in reda, vendar se težave pojavljajo v podeželskih društvih, ki jih to ne zanima. Janko Štefe, OGZ Kranj, je predlagal še uvedbo dvodnevnega tečaja za vaditelje mladine, na katerih bi se lahko poučili o pravilnem delu z otroki. Matevž Hace, predsednik Gasilske zveze LRS, je na koncu razprave povzel zgoraj omenjeno problematiko in strnil naslednje: potreben je priročnik s smernicami za delo z mladimi, v proračun društev pa je treba vključiti tudi mladino in nabavo uniform. V program dela za leto 1956 so člani Mladinskega sveta sprejeli še predlog za izvedbo seminarja za mladinske referente v gasilski šoli v Medvodah (Zapisnik 5. seje Mladinskega sveta Gasilske zveze LRS, 1955).

Branko Božič se je s krajšim člankom v gasilskem glasilu odzval na predlog Pavla Japlja in zapisal nekaj idej o tem, kaj početi z mladino pozimi. Društvom je predlagal, naj izvedejo sankanje ali sankško tekmovanje, za smučarje pa smučarske skoke, tekmovanje v teku, obisk sosednjih društev in mladine na sankah ali smučeh, smučarske pohode, za preverjanje znanja iz obveščevalne službe pa lahko voditelji organizirajo štafeto na smučeh. V gasilskem domu lahko izvajajo predavanja iz gasilske službe, zgodovine gasilstva, zlasti pa zgodovine društva; izvedejo lahko šahovski turnir, igro namiznega tenisa, pustovanje in maškarado, pa tudi razne proslave in prireditve. Za tiste, ki imajo

manjše gasilske domove, je predlagal zbiranje kje drugje, na primer v stari kmečki hiši ob peči, kjer bi lahko prebirali pravljice. Na koncu članka je avtor pozval pionirje in mladice, naj v gasilsko glasilo pošljejo kakšno pismo in povedo, kako so preživeli zimo (Božič, 1957).

V prvih letih po ustanovljeni GZ LRS so se torej po celotni Sloveniji v prostovoljnem gasilstvu pojavljale enake težave pri delu z otroki. Iz zapisnika seje Mladinskega sveta je razvidno, da so se društva znašla po svoje in iskala najrazličnejše načine za pridobivanje mladine, saj niso imela skupnega enotnega programa, ki bi jim omogočal celostno delo z mladimi. Veliko oviro je predstavljal tudi primanjkljaj finančnih sredstev, ki je še dodatno onemogočal vložen trud za pridobivanje mladih.

Do leta 1956 je bilo v gasilskih vrstah že skoraj 10.000 mladih do osemnajstega leta starosti, zato so aprila tega leta na plenumu GZ LRS ponovno opozarjali na delo z gasilsko mladino. Vodja Mladinskega sveta pri GZ LRS, Janez Blagovič, je delegate plenuma seznanil s seminarjem v mesecu maju za mladinske referente in s kolonijami za pionirje v Pacugu pri Strunjanu. Eden izmed sklepov plenuma je bil ta, da naj se po zaključku seminarjev za vodje mladinskih svetov pri GZ LRS ti izvedejo še za OGZ (Planinc, 2011). V arhivu slovenskega gasilskega muzeja dr. Branka Božiča je hranjen Osnutek programa strokovne vzgoje pionirjev in mladine za seminar referentov za mladino iz leta 1956. Ta je razdeljen na strokovni in praktični del. V strokovnega spadajo zgodovina in organizacija gasilstva, osnove gorenja, vzroki požarov, preventivna služba, gašenje, spoznavanje gasilskega orodja in opreme, spoznavanje požarnega območja in komunikacij, obveščevalna služba, elektrika, prva pomoč, zaščitne naprave in nevarnosti vnetljivih tekočin ter eksplozivov; skupaj 28 ur. V praktični del so uvrščeni deset ur praktičnega dela, dve uri redovnih vaj, ura dela na požarišču, dve uri dela z malim gasilnim orodjem in teoretična taktika gašenja malih in gozdnih požarov; skupaj 18 ur (Osnutek programa strokovne vzgoje pionirjev in mladine za seminar referentov za mladino, 1956). S tem osnutkom so mentorje poskušali usmerjati v poenoten način dela z mladimi, uradni *Program o strokovni vzgoji in izvajanju strokovnih tečajev za pionirje in mladino* pa je GZ LRS izdala šele 1964.

Leta 1956 je GZ LRS od Občine Piran dobila v last zapuščeno stavbo v Pacugu pri Strunjanu, počitniški dom, kjer so med letoma 1957 in 1963 uvedli letovanje vseh članov, ki so bili pripadniki gasilske organizacije. Gasilska društva so v kolonijo lahko prijavljala mlade med 8. in 15. letom starosti. GZ LRS je za vsakega prijavljenega otroka prispevala finančna sredstva in članarine, ostale stroške pa so krile OGZ (Planinc, 2011). Prijavnico je moral, zraven staršev oziroma skrbnikov in funkcionarjev društva, odobriti in podpisati tudi izbrani osebni zdravnik otroka, s čimer je bilo zagotovljeno brezhibno zdravstveno stanje posameznika. Iz poročila za izmeno med 22. 7. in 6. 8. 1959 je razvidno, da je letovalo 75 otrok, od tega dve deklici, 71 jih je bilo starih med 7 in 14 let, le štiri so bili petnajstletniki. Zanje je skrbelo sedem ljudi, od tega sta bili dve osebi zadolženi za kuhinjo, ostalih pet pa za vzgojno delo. Med temi petimi je le eden imel strokovno izobrazbo, ostali so bili brez. Po vsakem letovanju je bilo treba izpolniti natančno poročilo v dveh izvodih, od katerega je eden ostal organizatorju (GZ LRS), drugi pa je bil posredovan tajništvu za zdravstvo in socialno varstvo (Poročilo o letovanju - taborjenju, 1959). Iz tega je razvidno, da so letovanja potekala v skladu s predpisi. Pravila počitniškega doma navajajo, da je za pionirsko kolonijo skrbel *taborvodja* s svojimi vodiči, vse pa je imenovala in določila GZ LRS (Pravila počitniškega doma, 1959). V počitniškem domu so gasilci letovali do leta 1963, ko je letovišče postalo preveč dotrajano za nadaljnjo rabo, zato je GZ LRS kupila in uredila počitniški dom v Volpariji, kjer pa so pionirji letovali le dve sezoni, saj je GZ LRS zaradi gospodarske reforme morala dom prodati. Od leta 1967 pa vse do 1990 je mladina letovala na Debelem rtiču, saj je GZ LRS sklenila pogodbo o letovanju z Rdečim križem (Planinc, 2011).

Ker v petdesetih letih mladinski svet še vedno ni nudil enotnega programa za delo z mladimi, so se OGZ organizirale po svoje. Tako je leta 1957 OGZ Kranj sprejela lasten program dela, ki ga je razdelila na sedem točk:

- a) Organizacija (ustanovitev gasilskih društev, naloga gasilskih društev, zgodovina gasilstva, sestav upravnega odbora gasilskega društva, organizacija gasilstva, spoznavanje funkcij in činov, delo posameznih funkcij, pravilnik o pionirjih, namen in naloga pionirjev, kako se delijo pionirji, pravice pionirjev, napredovanje

- pionirjev, priznanja in kazni, o moralni vzgoji – pozdravljanje, odnos do starejših članov, do staršev, sosedov in ostalih ljudi na terenu, do součencev in prijateljev)
- b) Preventiva (pomen preventivnih meril, kaj je največkrat vzrok požarov, kakšno naj bo podstrešje, kakšno mora biti stopnišče, kako postavljamo peči, dimovodi, kakšna naj bo sušilnica za meso, kako zakurimo, odlaganje pepela, odprt ogenj, namestitev kotlov, pospravljanje sena in slame na prostem ter v skednjih, nevarnost elektrike, kurjenje na prostem in v gozdu, vnetljive tekočine, alarmna služba)
 - c) Spoznavanje orodja (razdelitev gasilnega orodja, oprema za gašenje, oprema za razsvetljavo, oprema za zaščito, oprema za rušenje, gasilski šlem, gasilski ročniki, gasilske cevi, gasilski aparati in gašenje z njimi, spojke, delovni pas, motorne brizgalne, čiščenje orodja)
 - d) Redovne vaje
 - e) Osnove trodelnega napada
 - f) Prva pomoč
 - g) Igre, izleti

Snov za posamezne točke je bila razdeljena na vprašanja, ki so jih razposlali po društvih, zajeta pa je bila vsa vsebina, predvidena za izpit za izprašanega pionirja, po Pravilniku GZ LRS o gasilskih pionirjih. V programu so opozorili še na učenje odgovornosti in timskega dela, prav tako pa so društva opozorili, naj bodo pozorna na otrokov telesni in duševni razvoj, okolje, šolski uspeh in vpliv družine (Zapisnik III. zasedanja plenuma OGZ Kranj, 1957).

3.2 Četrti kongres – zametki mladinskih tekmovanj

Aprila leta 1958 je v Ljubljani pod geslom *Posebno pozornost je treba nameniti vključevanju žensk in mladine v gasilsko organizacijo* potekal četrti kongres GZ LRS. Matevž Hace je v svojem nagovoru povedal, da je Mladinski svet med tretjim in četrtim kongresom organiziral seminarje, taborjenja, tekmovanja in sestavil program vzgoje izprašanih gasilcev. Kljub temu da je bilo v gasilskih vrstah do leta 1958 okrog 10.000 mladih, je v društvih še vedno prevladovalo članstvo, starejše od 35 let. Ponekod starejši

gasilci še vedno niso predali svojih položajev, prav tako pa niso dovolili mladim, da bi se uveljavili. Hace je podprl tista društva, ki so znala mlade v svojih vrstah vsestransko zaposliti. Opozoril je, da bo mladina ostala v društvih le, če se bo z njo delalo pravilno in smotrno, prav tako pa bi bilo prav, da bi zanjo in za njeno delo izvedela tudi javnost. Večjo pozornost delu z mladimi so posvečali na Gorenjskem, v Celju, Trbovljah, Gorici, Kopru in Murski Soboti, zato je število mladih od zadnjega kongresa naraslo za 3000. Kljub temu pa je zraven rednih vaj mladim treba zagotavljati nove stvari (žoge, tenis, šah, športne pripomočke), da jih pritegnejo, hkrati pa obdržijo v gasilstvu. Hace je menil še, da so za delo s pionirji najbolj primerne ženske. Posebno pozornost je treba namenjati zlasti pionirjem na podeželju, saj se bosta ves trud in delo v prihodnje obrestovala. Prav tako je delegatom predlagal, naj si, zraven finančnih sredstev, priskrbijo pedagoga z izkušnjami in razumevanjem dela z mladimi, saj bo le tako lahko delo še bolj uspešno kot doslej. Za konec je poudaril še, da je vsa članarina, ki jo je GZ LRS dobivala od gasilskih društev, namenjena za ureditev kolonije v Pacugu (IV. kongres Gasilske zveze LR Slovenije, 1958).

V razpravi je Janez Blagovič, predsednik Mladinskega sveta, opozoril, da je bilo sicer že vse od ustanovitve GZ LRS veliko storjenega za mladino, o njih se je razpravljalo in podajalo sklepe ter smernice, vendar so se težave pojavile pri prenosu informacij do osnovnih organizacij – gasilskih društev. Kritiziral je vmesne organizacije, ki bi smernice GZ LRS morale posredovati do društev, saj bi se le tako lahko vse nemoteno odvijalo v dobrobit gasilske mladine. Poudaril je, da je treba mladino vključevati tudi v gospodarstvo, zlasti na vasi naj pomagajo pri širjenju združništva in modernizaciji kmetijstva, pri tem pa se je treba boriti proti administrativnim in birokratičnim metodam dela ter graditi aktivnost mladih na podlagi zavestne iniciative in prostovoljnosti (prav tam).

Kongres je sprejel sklep, da so društva tista, od katerih je odvisna uspešnost dela in ki so (zanj) odgovorna, zato je naloga občinskih gasilskih zvez, da vsestransko in uspešno povezujejo vse svoje enote. Prav tako je treba izkoriščati vse možnosti in oblike aktivnega dela za uspešno vključevanje pionirjev, mladine, intelektualcev in žensk v gasilske organizacije. Več pozornosti je treba posvečati organizaciji družabnega življenja

v društvih, organizaciji igrišč in letovanjem. Pri tem naj bo vodilo usklajevanje potreb mladega človeka s koristmi ter potrebami organizacije in naše družbe (prav tam).

Oktobra 1958 je bil sprejet nov Pravilnik o uniformah v prostovoljnih gasilskih organizacijah, ki je uniformo delil na poletno in zimsko. Poletna uniforma za mladince je bila siva s titovko z gasilskim znakom ali kapo s senčnikom in sestavljena iz dolgih hlač, čevljev in pasu, medtem ko so pionirji lahko imeli svetlo sive srajce in hlače s kratkimi rokavi, bele nogavice, sivo titovko z gasilskim znakom in nizke črne čevlje. Zimska uniforma je pri mladincih vsebovala še plašč in rokavice, medtem ko so pionirji nosili dolge rokave v temno sivi barvi (Planinc, 2011).

V novem Zakonu o gasilskih društvih leta 1959, ki je nadomestil Zakon o prostovoljnih gasilskih društvih iz leta 1948, je član gasilskega društva lahko postal vsak, ki je bil starejši od 16 let, kar je pomenilo, da so mladinci po novi zakonodaji bili stari med 14 in 16 let. Zakon je predvidel gasilski naraščaj in gasilske pionirje (prav tam).

Sčasoma so OGZ začele z organizacijo mladinskih tekmovanj, sprva v okviru pomembnejših dogodkov, kasneje pa tudi izven. Tekmovanja so namreč zamenjala dosednji način ocenjevanja gasilskih enot. Leta 1961 je bil v gasilskem glasilu objavljen enoten program za mladinska tekmovanja. Ta je razdelil otroke na starost med 10 in 12 let ter 13 in 15 let. Mlajši so izvedli šolsko vajo z vedrovko, odgovarjali na vprašanja (preventiva, gasilska oprema, spoznavanje činov, naloge in pravice pionirjev), z rokami prešli visečo lestev, igrali igro med dvema ognjema in izvedli redovne vaje. Starejši so izvedli met cevi, z rokami prešli visečo lestev, pretekli štafeto z ovirami, metali žogo v koš in izvedli redovne vaje. V skupini je bilo po devet tekmovalcev (Tekmovanje pionirjev od 10-12 let in 13-15 let, 1961). Leto kasneje se je GZ LRS odločila, da bo to tekmovanje izpeljala še na nivoju republike na način, da tekmovanje najprej izvedejo občinske zveze in svoje najboljše ekipe prijavijo še okrajnim gasilskim zvezam. Temu je sledilo okrajno izbirno tekmovanje, na republiški nivo pa sta se uvrstili po dve najboljši ekipi obeh letnikov. Okrajnim in občinskim gasilskim zvezam je bila poslana okrožnica z natančnimi navodili za izvajanje in pravilno ocenjevanje tekmovalnih disciplin, prav tako pa je vsaka OGZ bila dolžna usposobiti in poslati po štiri sodnike (Okrožnica okrajnim in občinskim

gasilskim zvezam, 1962). OGZ Kranj je maja 1963 organizirala prvo tekmovanje za pionirje *Pokaži, kaj znaš*. Pionirji so na novi obliki tekmovanja odgovarjali na vprašanja o preventivi, opremi in organizaciji gasilstva (Planinc, 2011).

3.3 Peti kongres – strokovni učni program za gasilsko mladino

Novembra 1963 je v Ljubljani potekal peti kongres Gasilske zveze Socialistične republike Slovenije (v nadaljevanju GZ SRS). Na njem so izvolili novo predsedstvo GZ SRS. Mesto predsednika je prevzel Metod Rotar, Branko Božič pa je zapisal, da je s tem bilo zaključeno obdobje Matevža Haceta in njegovih sodelavcev, nosilcev razvoja gasilske organizacije (Božič, 1998). Statistika kaže, da je v tem času bilo okrog 10.000 mladine, vendar se zaradi sprejetja novega zakona iz leta 1959, ki je za mladince imel le tiste do 16. leta starosti, zdi, da število mladih ni naraslo. Kongres je z vidika mladih obravnaval počitniški dom v Pacugu, v katerem je do takrat letovalo več kot 2200 pionirjev in mladincev ter več kot 1200 članov in njihovih sorodnikov. V poročilu je bilo podano, da je gasilska zveza v počitniški dom investirala okrog 18 milijonov dinarjev, za vzdrževanje pa je skrbela s prihodki od gasilske loterije, članarine in s posojili. Hišice za letovanje so bile že dotrajane, zato vlaganje v obnovo ni bilo več smiselno. Ena izmed rešitev je bila novogradnja nad zalivom, ki bi stala okrog 213 milijonov dinarjev, kar je za gasilsko organizacijo predstavljalo velik strošek, zato poročilo navaja, da so za rešitev letovanj iskali druge, cenejše možnosti. Za namen zbiranja začetnih finančnih sredstev bi bilo treba dvigniti članarino in doseči njeno redno plačevanje (V. kongres Gasilske zveze SR Slovenije, 1964).

Tako je bil Kongresu predložen predlog pravilnika o članarini, ki je predvideval, da se članarina na člana mesečno plačuje v višini 20 dinarjev, s posebnimi odredbami glede pionirjev in mladine. Od tega bi bil večji del sredstev, 12 dinarjev, namenjen izključno letovanju otrok, zato bi bila letovanja v prihodnosti organizirana boljše kot do sedaj in po možnosti v novem počitniškem domu, ki bi omogočal bivanje najmanj 600 otrokom letno. Pri tem je Metod Rotar izpostavil, da v novem domu letovanje članov ne bi motilo programa pionirskih kolonij kot do sedaj (prav tam). Kongres je nato sprejel nov Pravilnik o članarini, ki je naročal, da članarino plačujejo tudi mladinci in pionirji (Planinc, 2011),

in sicer v vrednosti 40 dinarjev na leto za mladince in 20 za pionirje (Pravilnik o članarini, 1968).

V razpravi je Katica Kozel delegate opozorila, da je še vedno treba iskati prave oblike dela, da se bodo lahko gasilske vrste sproti pomlajevala. Predlagala je izlete in drugo zabavo v obliki športa, prav tako pa je mladim treba dovoliti, da spoznajo gasilska orodja. Opozorila je tudi na potrebo večanja števila pionirk v društvih, kar kasneje ne bi povzročalo težav pri obstoju ženske desetine. Pohvalila je pozitiven vpliv na organizacijo tekmovanj v zadnjih letih, ki je prispevala k aktivnosti in živahnosti društev. Sledil je Jože Blaž, ki je v imenu Občinske gasilske zveze Ljubljana Bežigrad menil, da je treba gasilska društva, ki so družbenopolitična, izkoristiti v prid mladine in zaokroženega družbenega dogajanja. Družabni dogodki naj bodo usmerjeni k tinskemu duhu in ne le v obliki konkurence, ki ima, po njegovih besedah, vzgojno slabe posledice. Delegatom je v radijske programe predlagal uvedbo posebnih oddaj, ki bi propagirale sodobno gasilstvo, prav tako pa je menil, da bi gasilska zveza morala imeti referenta za mladino, ki bi med seboj povezoval okrajne in občinske gasilske zveze. Gasilskemu Kongresu je predlagal deset točk, od katerih izstopajo sledeče: oddelki za mladino v okviru Gasilske zveze Slovenije (dalje GZS), OGZ in občinskih gasilskih zvez naj si izdelajo programe dela z mladimi za vsako leto naprej. Tudi on je, tako kot Katica Kozel pred njim, pohvalil tekmovanja, zato jih je predlagal kot stalno obliko dela. OGZ naj v prihodnje organizirajo posvete z vodji mladine po občinskih gasilskih zvezah, izkušnje pa naj se posredujejo vsem. Mladina naj bo namreč gonilna sila v društvih, občinskih in okrajnih gasilskih zvezah (V. kongres Gasilske zveze SR Slovenije, 1964).

Resolucija ob koncu V. kongresa je tako vodilnim v gasilski zvezi naročala, da zagotovijo najboljše pogoje za letovanje pionirjev, mladine in članov v počitniškem domu. Sredstva, ki se bodo zbirala iz članarine, naj se v celoti porabijo za letovanje in delo z mladimi. Stremeti je treba k temu, da se letovanje omogoči najmanj 600 otrokom letno, saj je to ena izmed zelo primernih oblik vključevanja mladih v gasilsko organizacijo, hkrati pa omogoča perspektivno pomlajevanje lastnih vrst. Sprejem Pravilnika o članarini naj bi imel pozitivne rezultate za nadaljnjo rast gasilstva (prav tam).

V letu 1963 so bila v Gasilskem vestniku razpisana tekmovanja za tekoče in naslednje leto. Za mlade so navodila temeljila na enotnem programu mladinskih tekmovanj iz leta 1961, zato se tudi discipline niso spreminjale (Tekmovanja v letih 1963-1964, 1963). Podrobneje o disciplinah na tekmovanjih sledi v poglavju Gasilske in gasilsko-športne tekmovalne discipline za mladino v obdobju 1949–2019. Sicer pa so tekmovanja na isti način potekala še leta 1965 in 1966. Leta 1966 je GZS izdala Navodila za tekmovanje gasilskih enot, v katerih so bili natančno opisani postopki izvedbe za vsako kategorijo in disciplino posebej, vključno z navodili za ocenjevanje (Navodila za tekmovanje gasilskih enot, 1966).

Leto po gasilskem kongresu je GZ SRS objavila predloge *Pravilnika o gasilskih pionirjih in mladini*, *Pravilnika o uniformah in oznakah pionirjev in mladine* ter *Program o strokovni vzgoji in izvajanju strokovnih tečajev za pionirje in mladino*. Pravilnik o gasilskih pionirjih ima 13 členov, od katerih se jih polovica po vsebini bistveno ne razlikujejo od tistih, sprejetih v petdesetih letih. Spremenile so se naloge v 4. členu, in sicer je naloga pionirjev, da aktivno sodelujejo pri urejanju svojega življenja ob pomoči mentorja, da tekmujejo v znanju in spretnostih iz gasilske stroke, da izoblikujejo vrline gasilskega pionirja skladno s pravili Zveze pionirjev in težnjami gasilske organizacije in da se vzgajajo in usposobijo za uspešne čuvaje ljudskega premoženja. Mladinci imajo podobne naloge, le da se te še dodatno usklajujejo s Statutom zveze mladine Slovenije. V pravilnik so vpeljali tudi nekaj novosti, in sicer je v 10. členu navedeno, da pionir po treh letih aktivnega delovanja lahko doseže pionirsko značko, mladinec pa mladinsko, prav tako pa mladinci lahko prejmejo gasilsko odlikovanje v skladu s Pravilnikom o gasilskih odlikovanjih. V primerjavi s starim pravilnikom je dodan še nov člen, ki pravi, da pionirski odseki lahko imajo svoj pionirski prapor. Njegova velikost mora biti 60 x 80 cm, barva sprednje strani je rdeča z rumenim gasilskim znakom, nad katerim je napis *gasilski pionirji*, pod njim pa ime kraja. V vogalih je še predpisano narodno okrasje, medtem ko je zadnja stran lahko poljubna tako v barvi kot v motivu. Obrobljen mora biti z zlato vrvico, na dvometrskem drogu iz trdega lesa, ki ima na vrhu petjezično baklo. Trakovi naj bodo enobarvni. Prav tako je v pravilniku navedeno, da mladina plačuje letno članarino v skladu s Pravilnikom o članarini, materialna sredstva pa jim priskrbijo društva. V

zadnjem členu je navedeno še, da imajo pionirji svoje izkaznice, mladinci pa posedujejo enake kot člani (Pravilnik o gasilskih pionirjih in mladini, 1964).

V *Pravilniku o uniformah in oznakah pionirjev in mladincev* so v 11 členih navedena pravila za uniforme, ki so sive barve in sestavljene iz titovke, srajce z dolgimi rokavi, dolgih hlač za mladince ter kratkih za pionirje in črnih čevljev. Na ovratnikih in pokrivalih se nosi gasilski znak in morebitni doseženi čini – pri pionirjih na levem srajčnem žepu, pri mladincih na naramnikih. Čin *izprašani pionir/mladinec* ima en trak bele barve, čin *namestnik pionirskega/mladinskega desetarja* dva trakova in *pionirski/mladinski desetar* tri (Pravilnik o uniformi in oznakah pionirjev in mladincev, 1964).

Po večletnem prizadevanju in oblikovanju enotnega programa za delo z mladimi po celotni Sloveniji je prvič izšel *Program o strokovni vzgoji, organizaciji in izvajanju gasilskih strokovnih tečajev za pionirje in mladino*, ki je sicer temeljil na osnovah za izprašanega pionirja oziroma mladince, ki jih je potrdil že prvi kongres 1949. V strokovno vzgojo po novem programu so namreč sodili tečaji za izprašanega pionirja, pionirskega desetarja, izprašanega mladince in mladinskega desetarja, snov pa je zajemala organizacijo gasilstva, poznavanje gasilskega orodja in opreme, preventivo in redovne ter praktične vaje za mlajše; za starejše pa so bili dodani še preventivni ukrepi, načini gašenja požarov, prometna vzgoja, gasilna sredstva in prva pomoč (*Program o strokovni vzgoji, organizaciji in izvajanju gasilskih strokovnih tečajev za pionirje in mladino*, 1964).

V gasilsko glasilo so pisali mladinski referenti in poročali o svojih izkušnjah. Tako je Vlado Beber, mladinski referent Območne gasilske zveze (dalje ObGZ) Maribor Tezno, orisal njihov način dela z mladimi, ki je zajemal strokovno izobrazbo, športno razvedrilo in družabno zabavo. Menil je, da je mlade v gasilstvo lažje vključevati na vasi kot v mestu, saj si mestni otroci veselje najdejo v filmskih predstavah in športnih prireditvah, medtem ko se otroci na vasi družijo ob športnih pripomočkih in s seboj sami pripeljejo svoje vrstnike. Veber je ob koncu prispevka izrazil željo po oblikovanju šole za vzgojo tistih, ki delajo z mladino, kar bi prineslo dvojno korist – mladinski referent bi bil usposobljen za predavatelja, mladino pa bi vzgajal lažje in pravilneje. Predlagal je tudi povečanje propagande v časopisju in na televiziji, kjer bi lahko s primerno vsebino lažje privabljali

mlade (Beber, 1964). Tega leta so nato pionirji iz Podčetrčka sodelovali v televizijski oddaji Pionirski TV studio, ki je pritegnila številne mlade gledalce, hkrati pa je predstavljala promocijo gasilskih vrst (Pionirji-gasilci na televiziji, 1964).

Planinčeva (2011) v tem času omenja še eno pomembno stvar izven državnih meja, ki je prav tako pozitivno vplivala na razvoj dela z gasilsko mladino v Sloveniji. Leta 1961 je namreč v Nemčiji potekala prva gasilska olimpijada, ki je sicer bila namenjena le moškim, na tretjem mednarodnem gasilskem tekmovanju v Karlovcu, leta 1966, pa so na novo uvedli še tekmovanje žensk, mladincev in pionirjev. Tega leta je nastopalo 14 evropskih držav z 89 ekipami, med njimi tudi slovenske. V kategoriji mladincev je tretje mesto zasedla ekipa Prostovoljnega gasilskega društva (dalje PGD) Železarna Štore pri Celju, v kategoriji pionirjev pa je v konkurenci 22 ekip isto društvo zasedlo prvo mesto, medtem ko so si srebrno medaljo delili PGD Sora Medvode, PGD Maribor in PGD Velenje (Planinc, 2011). Uspehi slovenske mladine na začetku gasilskih olimpijad kažejo na dobro zastavljene cilje dela, prav tako pa zaradi dobrih rezultatov na tekmovanjih o vzpodbudnih dosežkih objavljajo tudi lokalni časopisi tistega časa. To naj bi bilo vodilo tudi ostalim društvom, da bi se še intenzivneje posvetila vzgoji in vključevanju mladih v gasilske vrste (M., 1966).

3.4 Šesti kongres – stoletnica gasilstva na Slovenskem

Šesti kongres Gasilske zveze Slovenije je potekal med 10. in 11. majem 1968 v Kranju, predsedoval mu je Metod Rotar. Statistika kaže, da je število članstva v tistem času stagniralo, le število pionirjev je bilo v rahlem porastu. V nasprotju s tem je bil viden padec števila mladincev, kar je bil kazalnik, da pionirji v gasilskih vrstah ostajajo premalo časa. Morebitne vzroke je Metod Rotar iskal v nadaljnjem šolanju ali pa delu izven domačega kraja, kjer se več ne vključujejo v gasilstvo. Pri tem je opozoril delegate, naj bodo pozorni na preseljevanje mladih članov in omogočanje včlanjevanja. Dopuščal je tudi možnost, da številke članstva niso realne, da društvom ne bi bilo treba plačevati članarine (VI. kongres Gasilske zveze Slovenije, 1968).

V času med petim in šestim kongresom je iz kongresnih poročil razvidno, da so stalnica postala tekmovanja. Tako so do takrat poznali občinska, republiška in izbirna tekmovanja

za zvezno in kasneje mednarodno gasilsko tekmovanje. Predstavljale so preizkušnjo pripravljenosti in zahtevnosti, ekipe pa so jih v dokaj kratkem času obvladale. Organizirale so jih lahko naslednje organizacije: Gasilska zveza Slovenije, Gasilska zveza Jugoslavije in Mednarodna gasilska organizacija. Ker so pozitivno vplivale na strokovno izpopolnjenost članstva in mladine, je bila bodoča naloga gasilske organizacije redno pripravljane gasilskih in športnih disciplin ter udeleževanje na njih. Rezultati tekmovanj naj bi se nato analizirali, s tem pa bi bili ugotovljeni kondicija in strokovna usposobljenost članstva. Pri tem ni treba, da GZS predpisuje ObGZ discipline, v katerih naj se urijo, temveč naj si občinske zveze program sestavijo same, glede na interes društev (prav tam).

Tudi v času šestega kongresa se je gasilska organizacija na vseh ravneh trudila za pridobivanje naraščaja v svoje vrste, zato je v ospredje še vedno postavljala letovanja. Kljub uspešno zastavljenemu Pravilniku o članarini je GZS prodala počitniški dom v Pacugu in kupila drugega v Volpariji, kjer je leta 1964 letovalo 471 in leto kasneje 546 mladih. Največje težave se pri letovanjih pojavljajo z vzgojiteljskim kadrom, ki bi v idealnih okoliščinah bili pedagogi-gasilci, v praksi pa so bili vodiči sicer gasilci, vendar ali premladi in brez pedagoških izkušenj ali pa prestari, zaradi česa niso zmogli zahtevanega dela. Metod Rotar je delegate opozoril, da bo v prihodnje pogoj za vzgojitelja morala biti pedagoška praksa, ki bi pedagoge morebiti »pripeljala« tudi v drugo delo v gasilski organizaciji (prav tam). Med drugim je Kongres sprejel novi Pravilnik o članarini, ki je odvajal kar 40 % dohodka izključno za gasilsko mladino. Sem je bilo vključeno vse delo z mladimi – izleti, letovanja, uniforme, športni pripomočki idr. (D., 1969).

Eden izmed sklepov Kongresa je bil tudi, naj GZS problemu pomanjkanja novega članstva zlasti v mestih in industrijskih središčih posveča vso pozornost, gasilska društva pa naj skrbijo za vključevanje novih članov, zlasti mladine, pri tem pa naj razvijejo različne oblike dejavnosti za uresničevanje tega cilja. Do sedaj so ObGZ organizirale obiske partizanskih krajev, kolonije, taborjenje, ekskurzije in podobno, v prihodnje pa naj to še bolj razvijejo, pri čemer naj bo poudarek na letovanju na morju v skupni počitniški koloniji. Prav tako Kongres naroča predsedstvu GZ SRS, naj pri vzgoji mladine o požarni

varnosti sodelujejo s šolskimi vodstvi in organizirajo propagando za zmanjšanje požarov, ki jih povzročajo otroci (VI. kongres Gasilske zveze Slovenije, 1968).

V skladu s kongresom je bilo v poročilu odbora za letovanje za leto 1968 navedeno, da se je izboljšal vzgojiteljski kader v primerjavi z lanskoletnim, vendar bo tudi v prihodnje treba posvečati pozornost izbiri osebja. Ker je bilo v ospredju dela z mladino še vedno letovanje, so se v okviru programa trudili pripraviti čim bolj zanimivo in privlačno vsebino. Tako je vsak dan med 8. in 9. uro zjutraj potekala strokovna ura, ki je vsebino črpala iz učnega programa za pionirje, prav tako pa so vadili vajo z vedrovko in ob koncu izmene izvedli testiranje znanja iz požarne preventive, opisa orodja in opreme, organizacije gasilstva, prve pomoči in prometnih predpisov. Prav tako so otroci ob koncu tekmovali v vaji z vedrovko, v plavanju, šahu, namiznem tenisu, disciplini in urejenosti sob (Poročilo odbora za letovanje za leto 1968, 1968).

Mlade pa so v gasilstvo zelo pritegnile tudi uniforme. Kljub urejenemu pravilniku o uniformah za mladino so te društvom še vedno predstavljale finančni zalogaj, zato je GZS leta 1968 izdala razpis za njihovo nabavo. Od izkupička gasilske loterije so namreč namenili 30.000 dinarjev, društva pa so prispevala polovično vrednost nabavne cene (Razpis za pionirske obleke, 1968). Akcija je bila uspešna, saj se je na razpis prijavilo 30 ObGZ, ki so naročile 858 uniform, prav tako pa so jih zveze še dodatno naročile in financirale same, tako da je v skupni akciji bilo izdelanih 1183 uniform za mladino (Poročilo o akciji za nabavo pionirskih uniform, 1968), kar je predstavljalo še večjo motivacijo mladim, ki so jih uniforme v gasilske vrste zelo pritegnile, marsikje pa so zaradi njihovega pomanjkanja celo zapustili gasilstvo.

Planinčeva v tistem obdobju omenja še eno inovativno obliko pridobivanja mladih, ki se je porodila v OGZ Šmarje pri Jelšah. Začeli so namreč z organizacijo srečanja pionirjev gasilcev Slovenije in Hrvaške, v okviru politične ideologije bratstva in enotnosti v takratni skupni državni Jugoslaviji. Sprva so se teh srečanj udeleževale OGZ Celje, Šmarje pri Jelšah, Žalec, Laško, Slovenske Konjice in Ptuj, iz Hrvaške pa OGZ Krapina, Klanjec, Zabok in Zlatar Bistrica, kasneje pa so srečanja prerasla v velike gasilske manifestacije (Planinc, 2011).

Vsa prizadevanja, diskusije na kongresih in ideje o delu z mladimi so se postopoma začeli obrestovati. Tako si je leta 1969 ObGZ Ptuj zastavila načrt dela z mladino za tekoče leto. Načrt je razdeljen na osem točk: prva točka se je osredotočala na osrednjo nalogo pridobivanja mladine, zlasti v tista društva, kjer jih še ni, z realizacijo pa je treba začeti sedaj, ob začetku leta na občnih zborih; društva, ki še niso opravila tečaja za izprašane pionirje in mladince, naj to izvedejo v zimskih mesecih, da bodo pomladne lahko namenili vajam za tekmovanja; takrat bo na Ptujtu tudi osrednja proslava ob 100-letnici gasilstva na Slovenskem, na kateri bodo nastopali tudi mladi; v avgustu bo srečanje mladine z ostalimi občinskimi zvezami iz Ormoža, Maribora in Slovenske Bistrice; še bolj je treba okrepiti sodelovanje z Zvezo prijateljev mladine pri občini Ptuj; udeležba na pionirskem festivalu v Laškem; zadnja točka pa se je nanašala na finančna sredstva, ki so potrebna za izvedbo vsega omenjenega (Plan dela z mladino v občinski gasilski zvezi Ptuj za leto 1969, 1969). Program dela zajema celoletno razporeditev dela z mladimi, pri tem pa niso pozabili niti na zunanje institucije in načrt financiranja.

Sicer pa je leto 1969 bilo pestro na več področjih, saj je bilo jubilejno. Ob 100-letnici gasilstva na Slovenskem je bilo organiziranih več dogodkov po Sloveniji, tudi za mlade, med drugim je odbor za proslavo 100-letnice razpisal izbirno tekmovanje v Laškem, kjer je bila privlačna zlasti prva nagrada. To je bil prehodni pionirski prapor GZS in pokal Zveze prijateljev mladine Slovenije (Pionirski kotiček, 1969). Kljub delu z mladino na različnih področjih pa so društva še vedno poročala o ponavljajočih se težavah. Tako je bilo na seji izvršnega odbora GZS aprila 1971 izpostavljeno, da je pionirska aktivnost po društvih prepuščena sama sebi, saj se po Sloveniji še vedno neenakomerno izvajajo celovite dejavnosti za privabljanje mladih v gasilsko organizacijo. Treba bi namreč bilo specializirati ljudi, ki bi se ukvarjali izključno samo z otroki, pri tem pa bi se bilo smiselno povezati tudi z osnovnimi šolami. Težave imajo namreč društva, ki nimajo usposobljenega kadra, zato bi bilo smiselno pripraviti tudi seminar za delo s pionirji. Kot je bilo že večkrat ugotovljeno, so najbolj primerni delavci v prosveti, saj imajo posluh za delo z mladimi (Poročilo o 25. seji izvršnega odbora GZS, 1971).

Tista društva, ki pa so bila aktivna pri delu z mladimi, so se lahko 1971 v Novi Gorici udeležila republiškega pionirsko-mladinskega tekmovanja, ki je potekalo v počastitev

dneva mladosti. Sodelovalo je 12 pionirjev A, 52 pionirjev B in 31 mladincev, skupno torej kar 95 desetin. Tiste ekipe, ki so se uvrstile med prvo tretjino, so prvič dobile tekmovalne pionirske značke (VII. kongres Gasilske zveze Slovenije, 1972).

3.5 Sedmi kongres – prvi priročnik za delo z gasilsko mladino

Sedmi kongres GZS, ki je pod predsedovanjem Metoda Rotarja potekal leta 1972 v Murski Soboti, je s pozdravnimi besedami otvorila pionirka Darja Klar. Iz statističnih podatkov je razvidno, da je število mladine naraslo na 12.000, kar pomeni kar 3000 mladih več kot na šestem kongresu. V poročilu Metoda Rotarja je zapisano, da sta v tem času postala priljubljena tekmovanje *Povej, kaj veš o požarni varnosti in o gasilstvu* ter srečanje hrvaške in slovenske mladine. S svojo prisotnostjo so mladi počastili tudi Jugoslovanske pionirske igre, s pisnimi in risarskimi izdelki so sodelovali na razpisih GZS v tednu požarne varnosti, udeleževali so se taborov, letovanj in različnih tekmovanj. Rotar je še posebej izpostavil ObGZ Gornja Radgona, ki je za mlade začela prirejati večdnevni tabor ob Negovskem jezeru. Ob koncu poročila je spregovoril še o financiranju, saj prihodki od članarine niso bili v celoti porabljeni, zato je ostajalo še precej možnosti za razvijanje aktivnosti z gasilsko mladino (VII. kongres Gasilske zveze Slovenije, 1972).

Sklep Kongresa je bil, da naj gasilske organizacije še bolj sistematično in vztrajno skrbijo za vključevanje otrok, pri tem pa naj pripravijo sodobne programe dela na tak način, da bodo mladim približali požarno varnost in gasilsko operacijo. Nujno potrebno je, da mentorji dobijo navodila in ustrezne učne pripomočke, da bodo lahko lažje upoštevali učni program. Društva naj si pridobijo čim več ljudi za delo z mladimi, organizirajo posvetovanja in s tem dosežejo primerno kakovost dela. Prav tako je Kongres podprl prizadevanje Zveze prijateljev mladine, da se delo pionirjev v raznih organizacijah vključi kot sestavni del vzgojnega programa v šolah (prav tam).

Že istega leta je tako na sejah organov izvršnega odbora moč zaslediti pogovore o izdaji ustreznega priročnika za delo s pionirji in mladino. Tako je komisija za delo s pionirji sklenila, da bo takoj po izidu nanj opozorila vse mentorje, prav tako pa bodo izvedli posvetovanja z mladinskimi referenti na ObGZ. Komisija si bo prizadevala, da v svoje

vrste pritegne mladince, ki obiskujejo strokovne šole, poudarek pa bo tudi na vključevanju pionirk. Mentorji naj spodbujajo otroke, da se v šolah vpisujejo v novinarske krožke, saj se bo tako povečalo dopisovanje mladih v Gasilski vestnik, v njim namenjen kotiček (Poročilo o sejah organov izvršnega odbora GZS, 1973). V programu dela za leto 1973 si je komisija za delo s pionirji zadala cilj, da bo gasilskim organizacijam svetovala, kako naj sodelujejo z osnovnimi, srednjimi in strokovnimi šolami na svojem področju. Prav tako bodo pripravili enotno vabilo za vključevanje mladih, ki bo v pomoč društvom, zavzemali pa se bodo za vsaj enega referenta na vsako ObGz, s katerimi bodo izvajali svetovanja (Program in proračun GZS za leto 1973, 1973).

Aprila 1974 je predsedstvo GZS na svoji 3. seji sprejelo *Pravilnik o mestu, vlogi in delu gasilskih pionirjev in mladine do 18. leta starosti v gasilski organizaciji in Učni program za opravljanje izpitov za gasilski naraščaj v nazivih mlajši in starejši pionir ter mladinec*. Pravilnik ima 22 členov, ki narekujejo, da morajo gasilske organizacije pri svojem delu z mladimi upoštevati načela prostovoljnosti, samoaktivnosti in samoupravnosti, kolektivnost, generacijsko kontinuiteto in razvojne ter starostne sposobnosti otrok. Po tem pravilniku se otroci delijo v naslednje skupine: mlajši pionirji od 7 do 10 let, starejši pionirji od 11 do 14 let in mladinci do 18. leta starosti, pri čemer imajo mladinci od dopolnjenega 16. leta enake pravice in dolžnosti kot člani, le da se še ne morejo udeleževati intervencij. Člen, ki odreja pionirski prapor, se od tistega iz leta 1964 razlikuje le v tem, da sta na sprednji strani, pod gasilskim znakom, ki ima tokrat predpisano velikost 21 x 21,5 cm, dodani dve prekržani rumeni lipovi vejici, zadnja stran pa še vedno ostaja poljubna. Eden izmed pomembnejših členov je tudi 19., ki pravi, da morajo gasilske organizacije spodbujati nastajanje gasilskih krožkov na šolah, pri teh pa se je treba usklajevati tudi z vodstvom šol (Pravilnik o mestu, vlogi in delu gasilskih pionirjev in mladine do 18. leta starosti v gasilski organizaciji, 1974). Učni program je v primerjavi s tistim iz leta 1964 obdržal organizacijo gasilstva, požarno preventivo, gasilsko opremo in orodje ter praktične vaje, dodane pa so bile gasilska taktika in gasilske ter športne tekmovalne discipline. V utemeljitvi pravilnika je dodana obrazložitev, da imajo vsi enak teoretični program, mladinci, ki pa že izhajajo iz pionirskih vrst, pa opravijo le konzultacijo iz programa za pionirje in izpit iz praktičnega dela za mladince.

Sicer pa so praktične vaje razdeljene na tri stopnje, glede na starost in telesno sposobnost otroka. Tako morajo mlajši pionirji poznati sestavo desetine in njihove znake, vajo z vedrovko, redovne vaje, obvladati pa morajo polaganje cevi, plezanje po prislonjeni lestvi in vajo s hidrantom. Starejši pionirji imajo namesto vaje z vedrovko vajo z motorno brizgalno, prav tako pa morajo plezati po lestvi do prvega nadstropja, vse ostalo pa je nespremenjeno. Mladinci imajo enake vaje kot starejši pionirji, le da do prvega nadstropja plezajo po kljukasti lestvi, dodano pa je še navezovanje za dviganje ročnika in cevi v višja nadstropja. Gasilske in športne tekmovalne discipline niso neposredno uvrščene v učni program, temveč GZS dopušča možnost, da jih organizatorji tečajev uporabljajo poljubno (Učni program za opravljanje izpitov za gasilski naraščaj v nazivih mlajši in starejši pionir ter mladinec, 1974).

V drugi polovici leta 1974 je izšel dolgo pričakovani *Priročnik za delo pionirjev in mladine v gasilskih organizacijah*, ki je vseboval osem poglavij. Osrednji namen priročnika je bil poenotenje načina dela z mladimi v celotni Sloveniji in pomoč mentorjem pri njihovem delu. V prvem poglavju je Branko Božič orisal vzgojno delo z mladimi gasilci, v katerem je opisal primere dobrih praks tako s pionirjem in mladincem, opredelil pa je tudi delo z mladostnikom po 15. letu starosti. Naslednjih pet poglavij se je dopolnjevalo z *Učnim programom za opravljanje izpitov za gasilski naraščaj v nazivih mlajši in starejši pionir ter mladinec*, saj je v njih bila zajeta teoretična snov, potrebna za izpite. V predzadnjem poglavju je opisanih precej športnih dejavnosti, ki lahko pridejo v poštev mentorjem, zadnje poglavje pa vsebuje nov *Pravilnik o mestu, vlogi in delu gasilskih pionirjev in mladine do 18. leta starosti v gasilski organizaciji* (Dimec, 1974).

Takoj po izidu priročnika je GZS, kot obljubljeno, pozvala ObGZ na dvodnevni seminar za mentorje pionirjev in mladine v gasilskih organizacijah, ki so ga v letu 1974 izvedli dvakrat – oktobra in novembra (Razpisi in okrožnice, 1974). To sta bila prva dva seminarja, namenjena mentorjem, ki delajo z mladimi do 18. leta starosti (Planinc, 2011), udeležilo pa se ju je 96 mentorjev. Po seminarju je GZS v decembru vsem ObGZ poslala okrožnico z najvažnejšimi navodili za nadaljnje delo z mladimi:

- Upravni odbori ObGZ morajo formirati vsaj tričlanske komisije za delo z mladino, društva pa mentorje. Pri tem je vsem treba zagotoviti Priročnik za delo pionirjev in mladine v gasilski organizaciji, Osnove požarne samozaščite, Pravila in programska izhodišča Zveze pionirjev Jugoslavije in Glasilo Društva prijateljev mladine.
- Treba je zagotoviti sodelovanje z občinskimi zvezami prijateljev mladine in gasilsko organizacijo, in sicer tudi s pomočjo organiziranih seminarjev. Ti naj bodo za mentorje, ki delajo z mladimi v gasilski organizaciji, in za mentorje pedagoge, ki bodo vodili gasilske krožke v šolah.
- Tiste ObGZ, ki na seminar niso poslale svojih mentorjev, morajo sporočiti vzroke, zakaj ne, pri tem pa naj sporočijo imena kandidatov za seminarje v prihodnjem letu.
- Podani so bili predlogi za načine financiranja dela z mladimi.
- Program za delo gasilskih krožkov v šolah bo znan do konca meseca januarja (Delo gasilskih pionirjev in mladine, 1974).

Prav tako je GZS obvestila Zavod za šolstvo, da je izšel priročnik in knjiga *Osnove požarne samozaščite*, ki jo je napisal Milan Vrhovec; oboje je primeren učni in vzgojni pripomoček pedagogom pri delu gasilskih krožkov, ki se bodo v prihodnje začeli izvajati na vseh šolah. GZS vabi vodstvo šol, da podprejo idejo o širjenju gasilstva in da tudi sami dajejo pobude za ustanavljanje krožkov. Pri tem velja, da so ObGZ pripravljene organizirati kratke seminarje za pedagoge posameznih šol, na katerih bi se seznanili s programom dela (Zavodu za šolstvo SRS, 1974). Ko je Zavod za šolstvo GZS odobril vsebino, je ta poslala pisma tudi na osnovne šole. V njih je pojasnila, da velik delež požarov še vedno nastane zaradi otroške igre, prav tako pa šolske zgradbe predstavljajo požarno ogroženost. Nadalje so v pismu bila predstavljena dosedanja prizadevanja za izboljšanje stanja (izdaja obeh knjižic, pravilnika in seminarja za mentorje), pri tem pa je GZS šole povabila na kratke seminarje za tiste pedagoge, ki bi vodili gasilske krožke. Vsakemu pismu sta bili priloženi obe knjižici (Rotar, 1975).

Knjiga *Osnove požarne samozaščite*, avtorja Milana Vrhovca, predstavlja pripomoček, primeren za širši krog uporabnikov, saj so v njem opisani požarnovarnostni ukrepi v

gospodinjstvu, električni napeljavi in na delovnem mestu, predstavljene so vrste požarov in načini gašenja, prav tako pa je natančno opisana praktična uporaba ročnih in prevoznih gasilnih aparatov. Za lažjo vizualizacijo so opisom dodane tudi barvne skice (Vrhovec, 1974). Knjiga je kasneje izšla še v več izdajah, mentorjem gasilske mladine pa je služila kot pripomoček za teoretično podlago.

Po izredno plodnem letu 1974 je GZS v glasilu gasilcev začela objavljati članke o pionirjih in njihovi organizaciji. Članki so prispevali k lažjemu razumevanju vloge gasilske mladine v pionirski organizaciji. Tako je v prvem članku pojasnjena Zveza pionirjev in njena naloga (Gasilski pionirji in pionirska organizacija, 1975), v drugem pionirski kolektivi, odred in skupnost (Gasilski pionirji in pionirska organizacija, 1975b), sledijo program in vsebina ter oblike dela v pionirskih kolektivih (Gasilski pionirji in pionirska organizacija, 1975c) in v zadnjem svet Zveze pionirjev ter pogoji za delo zveze. GZS ob koncu serije člankov poda mnenje, da bo vsak mentor lažje deloval z mladimi gasilci, če bo imel osnovno znanje o pionirski organizaciji. Vsebina člankov je sicer bila predstavljena tudi udeležencem prvega seminarja za mentorje (Gasilski pionirji in pionirska organizacija, 1975č).

Takoj za zadnjim člankom o pionirski organizaciji je v gasilskem glasilu predstavljen tudi okvirni program dela gasilskih pionirjev v društvih glede na letni čas. Program predstavljamo v tabeli 3.2, iz nje pa je razvidno, da je vsebina tako teoretska kot praktična, vsebuje pa tudi razvedrilni del in utrjevanje fizične zmogljivosti.

Tabela 3.2: Predlagan program dela z mladimi

Letni čas	Vsebina	Naloga dela
zima	teorija	<ul style="list-style-type: none"> – osnovni pojmi o gasilski organizaciji – delo in naloge gasilskih društev – ustroj in delovanje gasilskih društev – gasilska preventiva, tehnika in taktika v obliki razgovora
	zimski športi	<ul style="list-style-type: none"> – sankanje, smučanje, drsanje – osnovni pojmi smučanja in drsanja – smučarski teki, slalom in veleslalom – organizacija društvenega tekmovanja v zimskih športih

	izleti	– organizacija skupnih izletov v bližnjo okolico, spoznavanje sankališč in smučišč
	igre	– namizni tenis, košarka, badminton – razgibalne vaje v telovadnici – igre v spretnosti – vaje na orodju
	orodje in oprema	– ustroj in delovanje vedrovke in motorne brizgalne Tomos
pomlad	telovadne vaje	– spoznavanje in obvladanje telesnih sposobnosti
	teorija	– prometni znaki
	šport	– vožnja s kolesi in mopedi
	izleti	– daljši izleti v naravo, izleti s kolesi – lažja tekmovanja v vožnji – taborjenje
	igre	– rokomet, nogomet, košarka, odbojka itd.
	vaje z orodjem	– izvajanje vaj z vedrovko in motorno brizgalno – metanje tlačnih cevi – tekmovanja v igrah in vajah z orodjem
poletje	vaje	– plavanje, skoki v vodo
	igre na prostem	– nogomet, rokomet, košarka – taborjenje
	vaje	– utrjevanje vaj z orodjem – letovanje ob morju
jesen	teorija in drugo	a) pregled znanja iz posameznih poglavij gasilske literature b) organizacija kviza <i>Kaj veš o gasilstvu</i> c) izlet d) streljanje z zračno puško e) praktične vaje z orodjem

Vir: (Kolman, 1975)

3.6 Osmi kongres – tekmovalna značka Preprečujmo požare

Osmi kongres je potekal junija 1976 v Novi Gorici, mesto predsednika pa je zasedel dr. Branko Božič. Iz statističnih poročil je razvidno, da je število mladine še vedno naraščalo, saj je bilo mladih do 18 let v gasilskih vrstah že približno 14.400. Branko Božič je v

uvodnem nagovoru poudaril uspeh s snovanjem gasilskih krožkov po šolah, saj so jih do tistega leta ustanovili že 56, vanje pa je bilo vključenih 347 otrok. Prav tako je Božič v poročilu za mladino povedal, da sta bila januarja 1976 organizirana posveta z Zvezo socialistične mladine Slovenije, ki sta bila podobna tistima za mentorje gasilske mladine, vse z namenom tesnega sodelovanja različnih organizacij z istimi cilji. Ob koncu poročila je sklenil, da je bilo delo z mladimi med 7. in 8. kongresom plodno, posledice pa so vidne v povečanju števila članstva. Sicer je izrazil zaskrbljenost glede premajhnega vključevanja deklic, vendar je povedal, da se stvari izboljšujejo tudi v tej smeri. Ob koncu je še poudaril, da naj sprememba namembnosti članarine, ki je po 7. kongresu šla v prid naročnine Gasilskega vestnika in ne več mladini, ne vpliva na delovanje društev (VIII. kongres Gasilske zveze Slovenije, 1976).

Vpogled v gasilske v krožke v osnovnih šolah, ki so omenjeni v poročilu, lahko dobimo iz članka v Gasilskem vestniku, v katerem izvemo, da je vodstvo šol določilo vodje in namestnike za krožke, vsi pa so bili poslani na krajši seminar za organizacijo in vsebino dela. V gasilski krožek so se lahko včlanili učenci sedmih in osmih razredov, učni program pa je zajemal devet ur teoretičnega in praktičnega dela. Učitelji so potrebovali pomoč zlasti pri obravnavi ročnih gasilnih aparatov in pri praktičnih vajah. Tu so pomagali člani gasilskih društev (Šuligoj, 1975). Štiri leta kasneje v istem glasilu zasledimo celoletni program dela v teh krožkih za šolsko leto 1978/1979. Tako je mesec september namenjen medsebojnemu spoznavanju, v oktobru je govora o vzrokih požarov in požarnovarstvenih ukrepih, v novembru so na vrsti preventivni ukrepi pri uporabi plinov in nevarnosti vnetljivih tekočin ter električnega toka, v decembru ponavljanje snovi in pisanje testov, januarja krožkov zaradi počitnic ni, februarska tema so gozdni požari, marčevska vrste požarov in njihovo prijavljanje, v aprilu so ponovno na vrsti testi, maj in junij pa sta praktično obarvana, saj učenci opravljajo vajo z vedrovko, si ogledajo gasilski dom in izvedejo tekmovanje. Ob koncu učenci dobijo še skupne ocene iz testiranj in priznanja (Program dela za pionirje v gasilskih krožkih za šolsko leto 1978/1979, 1979).

Kljub zadovoljivemu delu z mladimi je Kongres v povezavi z mladino sprejel naslednje sklepe: med vsemi člani je posebno pozornost treba posvečati mladini in ženskam, pri tem pa naj vsa društva uresničujejo *Pravilnik o mestu, vlogi in delu gasilskih pionirjev in*

mladine. Prav tako je pri tem treba tesno sodelovati z organizacijami Zveze pionirjev Slovenije, Zveze socialistične mladine Slovenije in z vodstvi osnovnih šol. Gasilska organizacija naj uredi sodelovanje pri oblikovanju gasilskih krožkov in prispeva k uresničevanju programa celodnevne šole. Pri delu z otroki je treba upoštevati načela pionirske in mladinske organizacije, privlačnost programa pa naj društva zagotovijo z utrjevanjem fizične zmogljivosti, osnovami teorije in prakse ter s kulturnim razvedrilom. Prav tako je eden od sklepov naročal predsedstvu GZS, naj izda izpopolnjen in razširjen *Priročnik za delo pionirjev in mladine*, organizira izmenjavo mnenj in izkušenj, pri tem pa uporablja tudi gasilski tisk. Posebno opozorilo je veljalo tistim društvom, ki so imela število mladih pod povprečjem, zato je Kongres pozval zveze, da ga dosežejo. Ker so za uresničevanje zadanih ciljev potrebna tudi finančna sredstva, je Kongres naročil primeren način za financiranje (VIII. kongres Gasilske zveze Slovenije, 1976).

V skladu s smernicami kongresa je že 1977 izšel dopolnjen *Priročnik za delo pionirjev in mladine v gasilski organizaciji*. Vsebina prvega poglavja profesorja Branka Božiča je ostala ista kot v priročniku iz leta 1972, sledi poglavje o programskih izhodiščih Zveze pionirjev (enaka vsebina, kot je bila v seriji člankov v Gasilskem vestniku), nato prispevek profesorja Milojka Vidmarja o gasilskih pionirjih v Zvezi pionirjev Jugoslavije, smernice za organizacijo ekskurzije za mlade, prispevek o samoupravljanju pionirjev in mladine iz knjige Zveze prijateljev mladine in družbenopolitična prizadevanja okrog celodnevne šole. Po vsebini enaka kot v priročniku 1972 ostajajo poglavja o organizaciji gasilstva, požarni preventivi, gasilski taktiki, praktičnih vajah, gasilski opremi in orodju, gasilskih in športnih tekmovalnih disciplinah ter *Pravilnik o mestu, vlogi in delu gasilskih pionirjev in mladine do 18. leta starosti v gasilski organizaciji*. Pravilniku je dodan še *Učni program za opravljanje izpitov za gasilski naraščaj* iz leta 1974 in člani iz pravilnikov o strokovni izobrazbi ter o uniformah, ki se tičejo mladine. V dodatku so zbrane še najbolj priljubljene igre tistega časa s pravili in skicami, kot zadnji pa je dodan še *Pravilnik o tekmovalni znački »Preprečujmo požare«* (Dimec, 1977).

Leta 1976, še pred kongresom, je namreč GZS sprejela *Pravilnik o tekmovalni znački gasilskega naraščaja »Preprečujmo požare«*. To je bila nova vrsta tekmovanja, ki je temeljila na teoretskem znanju. V gasilskem glasilu so bila objavljena vprašanja z

odgovori, ki so bila razdeljena na tri težavnostne stopnje, in sicer so mladi lahko pridobili bronasto, srebrno ali zlato značko. Prva je veljala za učence od prvega do tretjega razreda, druga za četrto- in petošolce, zlato pa so lahko osvojili učenci od 6. razreda naprej, vse do 18. leta starosti. Za bronasto značko je bilo treba odgovoriti na 20 vprašanj, za srebrno 25 in za zlato 30. Vprašanja so se spreminjala na letni ravni, tako da so otroci lahko dosegli značko vsako leto osnovne šole (Tekmujmo za značko »Preprečujmo požare«, 1977). Po razpisu, ki ga je GZS objavila v Gasilskem vestniku po objavi teoretskih vprašanj, je pravico do značke imel vsak pionir ali mladinec, ki je bil član gasilskega društva ali krožka. Izpitna vprašanja so zajemala snov iz knjige *Osnove požarne samozaščite*, otroci pa so nanje odgovarjali pred petčlansko izpitno komisijo, ki jo je imenovalo sektorsko poveljstvo. V skladu z razpisom je bilo določeno, da mora eden od članov komisije obvezno biti pedagoški delavec. Tekmovanja so lahko organizirala gasilska društva in občinske zveze, v sodelovanju z njimi pa tudi šole in pionirske organizacije. V razpisu je bilo še določeno, da mora biti podelitev značke in listine svečana, priložen pa je bil tudi pravilnik. V njem je bilo v desetih členih zapisano, da lahko tekmujejo otroci med 7. in 18. letom starosti, ki so razdeljeni v tri kategorije, v skladu z razpisnimi pogoji, objavljenimi v Gasilskem vestniku (Kako tekmujejo za značko »Preprečujmo požare«, 1977). Ta vrsta tekmovanja je postala ena od osrednjih nalog mladinskih komisij pri ObGZ, prav tako pa je njen dolgoročni namen bil izboljšati požarnovarstveno kulturo pri otrocih, ki so predstavljali 10 % vzrokov požarov (Planinc, 2011). Že leta 1979 so uvedli nov pravilnik, saj je nova vrsta tekmovanja prinašala pozitivne rezultate, zato so s šolskim letom 1979/1980 značko »Preprečujmo požare« uvedli še v vrtce in malo šolo, kar je sovpadalo z ureditvijo vzgojno-izobraževalnega programa za predšolske otroke. Strokovni svet za vzgojo in izobraževanje Socialistične republike Slovenije je namreč 16. maja 1979 določil vzgojni program za vzgojo in varstvo predšolskih otrok, s čimer je predšolska vzgoja postala del enotnega sistema vzgoje in izobraževanja, to pa je gasilsko organizacijo postavilo pred nove naloge (Levičnik, 1980). Iz kongresnih poročil je razvidno, da so med letoma 1976 in 1980 podelili kar 18.244 značk »Preprečujmo požare« (IX. kongres Gasilske zveze Slovenije, 1980).

3.7 Deveti kongres – ustanavljanje pionirskih društev Mladi gasilec

Deveti kongres GZS je potekal v Brežicah, junija 1980. Na mestu predsednika GZS je še vedno bil Branko Božič, ki je skupaj z drugimi delegati v uvodnih nagovorih sprejel pozdrave brežiških pionirjev. Iz statistike je razvidno, da je število mladih do 18. leta starosti poskočilo na več kot 20.000, kar je za GZS pomenilo velik ponos in uspeh, saj so mladi predstavljali kar 25 % vsega članstva.

V kongresnih razpravah se je oglasil Rudi Zadnik, predsednik komisije za delo z mladino pri GZS, ki je orisal vlogo mentorja v gasilski organizaciji. Menil je namreč, da je mentor tisti, ki mladim predstavlja vzornika. Znati se mora prilagajati mladim, jim pomagati, stopiti v stik s starši, hkrati pa mora biti tako svetovalec kot voditelj. Zadnik je opozoril, da je treba najti zlato sredino med šolskimi in obšolskimi dejavnostmi, saj otrokom šolske aktivnosti vzamejo precej časa, zato je po njegovem mnenju najbolje, da se mentorji povežejo s šolo in z gasilskimi krožki. Prav tako je poudaril praktično naravnost dela in izmenjavo mnenj med mentorji, zlasti na seminarjih. Ob koncu je, kot že mnogi delegati pred njim, izpostavil željo po mentorjih iz vrst pedagoških delavcev (IX. kongres Gasilske zveze Slovenije, 1980).

Zaradi dobrega dela z mladimi in porasta njihovega števila so bile tokrat smernice Kongresa glede mladih bolj splošne. Kongres je namreč naročal predsedstvu GZS, da je vso pozornost še vedno treba dajati mladini in ženskam in da naj se nadaljuje aktivno sodelovanje z Zvezo socialistične mladine Slovenije, Zvezo pionirjev Slovenije, Socialistično zvezo delovnega ljudstva in drugimi družbenimi organizacijami. Ker je bilo dosedanje sodelovanje uspešno in je prineslo vrsto dobrih rezultatov, naj se krepí še naprej, še vedno pa naj se iščejo nove možnosti in oblike skupnega delovanja (prav tam).

V skladu s smernicami tako že oktobra istega leta, v tednu varstva pred požarom, zasledimo podporo zunanjih organizacij. Tako je Zavod za šolstvo podprl prizadevanja gasilskih organizacij s prirejanjem tekmovanj za gasilske simbole, požarno in varstveno tematiko pri literarnih, novinarskih, likovnih, zgodovinskih in drugih krožkih, Zavod SRS za otroško varstvo je vrtcem posredoval podatke o požarih, ki so nastali zaradi otroške

igre, v vrtcih pa so v tednu požarnega varstva izvedli sestanke s starši in vzgojitelji, prav tako se je v svojem časopisu oglasila tudi Zveza prijateljev mladine (Republiški program za teden varstva pred požarom, 1980). GZS pa je s propagando svojih dejavnosti začela tudi v reviji Ciciban. V reviji za najmlajše je namreč bila posebna rubrika, kjer je GZS objavljala vsebino požarnega varstva za otroke prvih in drugih razredov. V letu 1981 so na primer uvedli igro v obliki zaobljube, v njej pa so morali otroci izpolnjevati naloge iz Cicibana. Za vsako izpolnjeno nalogo so dobili nalepko, ki so jo z žigom in podpisom potrdila gasilska društva (Ciciban, list za najmlajše, 1981).

Prav tako je bil v letu 1980 v Pionirskem listu objavljen poziv za ustanavljanje pionirskih društev Mladi gasilec (dalje PDMG) na osnovnih šolah. Preko Zavoda za šolstvo je bil razpis poslan vsem osnovnim šolam, akcijo pa sta podprli še Zveza prijateljev mladine in Zveza pionirjev Slovenije. Dolgoročni cilj ustanavljanja društev je bilo poznavanje znanja o požarni zaščiti v tolikšni meri, da bo vsak pionir v nevarnosti znal poskrbeti tako zase kot tudi za druge (Planinc, 2011). Tako je plenum GZS decembra istega leta sprejel *Pravila pionirskega društva Mladi gasilec*. V njih je bilo zapisano, da je to prostovoljno združenje pionirjev in mladine na osnovnih šolah, ki deluje na območju občine, o svojem delovanju pa poroča pionirski in mladinski organizaciji, vodstvu šole in gasilski organizaciji. Namen in naloge društva so krepljenje požarnovarstvene kulture med mladimi, seznanjanje mladih o vzrokih in posledicah požarov, združevanje, usmerjanje in organiziranje dela za požarno preventivno dejavnost, seznanjanje in usposabljanje članov za samozaščito, organiziranje predavanj in tečajev za člane, vzgajanje k samoupravljanju, razvijanje obrambnih sposobnosti in zbiranje finančnih sredstev. Član društva lahko postane vsak pionir ali mladinec, prav tako pa tudi učitelji, starši in vsi drugi, ki želijo aktivno sodelovati. Društvo ima občni zbor, upravni in nadzorni odbor; torej organe, ki ga upravljajo. Podane so bile še naloge vseh treh organov in načini pridobivanja finančnih sredstev, prav tako pa je ob koncu bilo dodano še, da v društva sodita tudi *Pravilnik za značko »Preprečujmo požare«* in *Pravilnik strokovnega usposabljanja članov PDMG*. V pravilniku o strokovnem usposabljanju članov je namreč bilo navedeno, da se mladi v društvu PDMG usposabljujejo za značko »Preprečujmo požare« in za gasilska znanja *kronist, preventivec in operativec*. Ko član doseže značko in

vsa tri gasilska znanja, prejme priznanje GZS (Pravila pionirskega društva Mladi gasilec, 1980). Prvo srečanje PDMG je potekalo v okviru devetega kongresa GZS, po tem dogodku pa so se na šolah množično začela ustanavljati društva. O ustanovitvah so redno poročali v gasilsko glasilo v kotiček mladih, kjer lahko spremljamo delo PDMG še v praksi. Tako so se, na primer, na šoli Tineta Rožanca učenci strokovno usposabljali na naslednji način: učenci 1. in 2. razredov so brali zgodbe s preventivno vsebino, tretje- in četrtošolci so tekmovali za bronasto značko, peto- in šestošolci za srebrno ter sedmo- in osmošolci za zlato. Prav tako so sodelovali na društvenih in občinskih tekmovanjih, udeleževali so se praktičnih vaj, sodelovali na obrambnem dnevu in tednu požarne varnosti, pripravili so akcijo gašenja v šoli, si ogledali film, redno pregledovali gasilne aparate in hidrante, uredili vitrino, se udeleževali natečajev na temo »preprečujemo požare« in še marsikaj drugega (Iz programa dela društva Mladi gasilec COŠ Tine Rožanc, 1982).

GZS je med drugim leta 1982 na šole poslala tudi razpis za raziskovalno nalogo *Gasilstvo v domačem kraju*. Nanj se je odzvalo kar 58 osnovnih šol, ki so združile gasilske, zgodovinske, literarne, fotografske in druge krožke ter s tem pripomogle k zbiranju dragocenih podatkov o pregledu delovanja gasilskih organizacij na Slovenskem. Raziskovalno delo je bilo pestro in zanimivo, saj so otroci ob pomoči starejših brskali po podstrešjih, kozolcih in senikih ter iskali staro orodje in opremo, intervjuvali gasilce, podatke iskali v starih časopisih, fotografirali in dokumentirali, na koncu pa vse skupaj zbrali in uredili v primerno dokumentacijo. GZS je ob koncu razpisa ocenila in nagradila najboljše naloge s srečanjem pionirjev – raziskovalcev v Metliki v obliki enodnevnega druženja (Božič, 1982).

3.8 Deseti kongres – usposabljanja mentorjev gasilske mladine

Deseti kongres je potekal v Mariboru, junija 1984, na čelu pa je še vedno bil Branko Božič. Število mladih je naraslo že na 26.000, uspeh za porast se je v zadnjem obdobju pripisoval zlasti PDMG, v poročilih pa je bilo pohvaljeno tudi dobro delo preteklih Kongresov, ki so vzpodbujali gasilske organizacije k vključevanju mladih. Kljub porastu pa so se na drugi strani ponavljale vedno iste težave. Čutil se je namreč primanjkljaj

mentorjev, ki bi zadane naloge zmogli opravljati strokovno, saj jim je primanjkovalo pedagoškega znanja. Prav tako GZS ni bila zadovoljna z obiskom seminarjev za mentorje, saj se jih je udeleževalo od 60–80 na seminar, društev po Sloveniji pa je bilo okrog 1400. Posledično je iz analiz razvidno, da je kar 80 % aktivnosti z mladimi predstavljal tekmovalni program, samo 20 % pa je bilo ostalih dejavnosti, s čimer GZS ni bila zadovoljna. Ni bilo namreč dovolj, da se je mlade usposabljal le za tekmovanja, temveč jih je bilo treba usposabljeti tudi za kasnejše operativno delovanje (X. kongres Gasilske zveze Slovenije, 1984).

Na kongresu so zasedale tudi komisije. Komisija za delo pionirjev in mladine je razpravljala o različnih vidikih dela z mladimi. Rudi Zadnik iz Škofje Loke je tako delegate opozoril na naslednje naloge: društva morajo imeti celoletne programe dela z mladimi, za svoje delo morajo biti mladi primerno nagrajani, dovoliti jim je treba aktivno vključevanje v delo društva, zagotoviti jim je treba uniforme, treba je usposobiti dobre mentorje in še bolj poudariti povezavo med gasilskimi društvi in osnovnimi šolami. Martina Jeraj iz OGZ Sevnica je opozorila na še en zanimiv, do sedaj spregledan, način dela z mladimi, in sicer na področje dela s tistimi otroki, ki se šolajo v osnovnih šolah s prilagojenim programom. K temu področju gasilska organizacija ni pristopila dovolj organizirano, saj bi bilo treba prilagoditi snov in literaturo, prav tako pa tudi tekmovanje za značko »Preprečujmo požare«. Pridobiti pa bi bilo treba tudi ustrezni kader s specialno pedagoško izobrazbo. Sledili so še ostali delegati, ki so predstavljali delo na terenu v svojih OGZ, skupna težava pa so še vedno bili premalo usposobljeni mentorji in premalo mentorjev s pedagoško izobrazbo. Komisija je zasedanje sklenila z nalogo: v vsako šolo PDMG ali gasilski krožek (prav tam).

Posledično je bil sklep desetega kongresa GZS naslednji: ker je kadrovska krepitev gasilskih organizacij z mladimi pomembna naloga, je Kongres naročil predsedstvu, naj organi gasilskih organizacij namenjajo več skrbi usposabljanju mladega članstva za prevzem odgovornih nalog, za politično in strokovno izpopolnjevanje in za kolektivno delo ter odgovornost. Tudi vnaprej si je treba prizadevati, da se bodo na osnovnih šolah ustanovljala društva Mladi gasilec, saj je bilo sodelovanje z zunanjimi institucijami med IX. in X. kongresom plodno (prav tam).

Iz poročila seje komisije za delo s pionirji in mladino je razvidno, da so že v septembru začeli uresničevati kongresne smernice, saj so se udeležili problemske konference Zveze prijateljev mladine Slovenije, na kateri so razpravljali o vlogi mentorjev, še posebej o problematiki v zvezi s tem (Poročilo o 1. seji komisije za delo s pionirji in mladino, 1984). Prav tako so v svoj načrt umestili predloge za dopolnitev pravilnikov o delu in strokovnem usposabljanju, izdelavo celoletnega programa dela, organizacijo seminarjev za mentorje pedagoge in mentorje gasilce itd. (Program dela GZS za leto 1985, 1984)

Leta 1986 je plenum GZS sprejel dopolnjen *Pravilnik o mestu, vlogi in delu pionirjev in mladine do 18. leta starosti v gasilski organizaciji*, ki je bil sicer sprejet že leta 1974, dopolnjen pa 1977. Prav tako so sprejeli dopolnjen *Pravilnik o tekmovanju za značko »Preprečujmo požare«* in *Pravila pionirskega društva Mladi gasilec*, vendar bistvenih sprememb v vseh pravilnikih ni bilo (Zakoni, pravila in pravilniki, veljavni v gasilski organizaciji, 1986).

Ker je bila ključna težava še zmeraj premalo usposobljeni mentorji, kljub redno organiziranim seminarjem, je leta 1987 izšel *Priročnik za mentorje pionirjev in mladine v gasilskih organizacijah in osnovnih šolah*. Ta se je že po vsebini razlikoval od prejšnjih dveh, saj je bil precej obsežnejši, pa tudi njegova namembnost je tokrat bila drugačna – namenjen je bil tudi mentorjem pedagogom. Avtorji so že v uvodnih besedah priznali, da so v zadnjih letih dela stremeli predvsem k delu z mladimi v osnovnih šolah, pri tem pa celo rahlo zanemarili delo v gasilskih organizacijah. Vzrok je bilo dejstvo, da so v sedemdesetih letih gasilci postali pozorni na povzročitelje požarov, med katerimi je bil precejšen delež otrok, zato so se odločili, da bodo preventivne dejavnosti usmerili v šole – najprej s krožki, nato z značko »Preprečujmo požare« in nazadnje s PDMG, v gasilskih organizacijah pa je delo bilo usmerjeno zlasti v tekmovanja. Uvodni nagovor avtorji zaključujejo z besedami, da bo priročnik v pomoč pri odpravljanju raznih pomanjkljivosti. Sledijo teoretska poglavja, ki vsebujejo zgodovino gasilske organizacije, nato članek Branka Božiča o vzgojnem delu z mladimi, ki ga najdemo že v prejšnjih dveh priročnikih, nadalje sledijo pedagoški napotki za vzgojo mladih, organiziranost pionirskega odreda, vloga pionirske organizacije, prosti čas mladih, samoupravljanje pionirjev in mladine, dejavnosti, v katere lahko vključujemo pionirje, in primeri ohranjanja zgodovine društev.

Drugi del priročnika je namenjen strokovnemu izobraževanju. V njem najdemo predmetnike za pionirje A in B ter mladince, učno snov z razdelano teorijo za mlade do 18. leta in vprašanja za značko »Preprečujmo požare«. Dodani so vzorčni primeri usposabljanja mladih za omenjeno značko, letnega programa dela v društvih in v PDMG ter vzorčni primer praktičnega usposabljanja za člane PDMG. Vsi primeri so vsebinsko razdeljeni po mesecih, določeno je število ur, priporočena literatura in opombe po potrebi. Zadnji del priročnika vsebuje vsa sprejeta določila, ki urejajo organizacijo in delo mladih v gasilskih organizacijah in v PDMG, v dodatku pa so, kot že v prejšnjih dveh priročnikih, opisane različne igre za popestritev dejavnosti (Dimec, 1987).

Planinčeva v času med desetim in enajstim kongresom navaja še enega izmed uspehov GZS. Maja 1987 je Zavod za šolstvo sprejel predlog učnega programa iz požarne varnosti za učence osmih razredov osnovnih šol, ki je bil sestavljen iz petih ur teoretičnega in petih ur praktičnega dela. Izvajati se je začel v šolskem letu 1987/88, predavatelji pa so bili pedagoški delavci, ki so že vodili PDMG (Planinc, 2011).

3.9 Enajsti kongres – prelomnica na poti k samostojnosti

Junija 1988 je v Celju potekal XI. kongres GZS, ki mu je že v četrtem mandatnem obdobju predsedoval Branko Božič. Število mladih se je po statističnih podatkih bližalo številu 30.000, kar je predstavljalo 28 % vsega članstva, čeprav je dolgoročna želja preteklih kongresov bila 50 %. Iz poročil je razvidno, da nekatere ObGZ še vedno nimajo vključenega niti enega pionirja, kar lahko v prihodnje prinese težave z obstojem društva. Prav tako je GZS opozorila na dopolnjene pravilnike, ki so bili sprejeti pred kratkim, zlasti na *Pravilnik o strokovni vzgoji*, ki je, sodeč po poročilih, še najmanj upoštevan. V pravilniku so namreč opredeljene naloge za izpit mlajšega in starejšega pionirja ter mladince, vendar analize kažejo, da je od 1275 gasilskih društev v Sloveniji tečaj za mlajšega pionirja izvedlo le 9,8 % društev, za starejšega 14,6 % in za mladince zgolj 6,5 %. GZS je vzroke za to iskal v upravnih odborih gasilskih društev in v premalo usposobljenih mentorjih ter zato upal, da bo dopolnjen *Priročnik za mentorje pionirjev in mladine v gasilskih organizacijah in osnovnih šolah* izboljšal situacijo. Na drugi strani pa je pri ustanavljanjih PDMG bil viden uspeh, saj so se skoraj vse OGZ pri tem zelo angažirale. V

160 društev po Sloveniji je namreč bilo vključenih 7855 otrok (XI. kongres Gasilske zveze Slovenije, 1988).

Ob zasedanju kongresnih komisij so delegati komisije za delo članic in mladine kritizirali komisijo za mladino pri GZS, saj je imela na letni ravni premalo sej, na katerih bi bilo treba še marsikaj doreči. Še vedno aktualen problem so bili nedodelani celoletni programi dela, zato so bili mladi aktivni le v spomladanskih mesecih, v času tekmovanj, pozneje pa več ne. Viden pa je bil tudi upad števila mladih na poletnih letovanjih ob morjih. Iz razprav ob zasedanju je Tone Koren, predsednik komisije za delo članic in mladine, Kongresu podal skupno poročilo s predlogi: potrebna je večja sistematičnost in kontinuirano delo, uvajanje kreativnih oblik dela, strokovno usposabljanje mentorjev ter ovrednoteno in nagrajeno delo uspešnih mentorjev (prav tam).

Ob koncu kongresa so bile na podlagi poročil v zvezi z mladimi sprejete naslednje programske usmeritve: razvijalo se bo splošno in specialno strokovno znanje za pridobitev specialnosti prostovoljnih gasilcev, zato mora predsedstvo GZS izdelati programe za specialnosti, organizirati seminarje za predavatelje in mentorje PDMG; večja pozornost bo namenjena tudi strokovnemu izobraževanju pionirjev in mladincev, zato so vse gasilske organizacije dolžne zagotavljati osnovno strokovno izobraževanje mladih; prav tako morajo društva izdelati programe dela z mladimi v skladu z njihovimi željami; posebna skrb naj bo namenjena rednemu vključevanju mlajših članov; nujno potrebno je nadaljevanje organiziranih seminarjev in tečajev za mentorje (prav tam).

V skladu s kongresnimi smernicami je GZS leto po kongresu v Domu slovenskih gasilcev na Travni Gori, ki je bil v njeni lasti od 1987, organizirala prve zimske počitnice gasilskih pionirjev. Poudarek je bil zlasti na izobraževanju za čin *mlajši* in *starejši pionir*. Iz objave članka v Gasilskem vestniku izvemo, da se je GZS tega lotila optimistično in trdno odločena, čeprav so dvomili v pozitivne odzive ObGZ. Njihovi dvomi so se izkazali za upravičene, saj se je prve zimske kolonije udeležilo le 19 pionirjev iz Radelj ob Dravi, Šmarja pri Jelšah, Slovenj Gradca, Sevnice in Ljubljane. Zimska šola je trajala en teden, na učnih urah pa so pionirji prisostvovali v gasilskih uniformah. Praktične vaje so izvedli s pomočjo gasilskega društva Ribnica. Ob učenju pa niso pozabili tudi na sprostitev. Tako

so na programu imeli zimske športne aktivnosti, ob večerih pa družabne igre, modno revijo, ples in podobno. Zadnji dan so pionirji opravili testiranje in svečano prejeli spričevala ter diplome za naziv mlajši oziroma starejši pionir (Potisek, 1989). Komisija za delo s pionirji in mladino se je odločila, da bo zimska kolonija postala tradicionalna, prav tako pa je oblike izobraževanja treba vključevati tudi v ostale oblike letovanj in taborjenj, tako v okviru GZS kot društev (Poročilo o 1. seji komisije za delo s pionirji in mladino, 1989).

Prav tako je GZS z objavo člankov v gasilskem glasilu spodbujala društva k delu z mladimi. Leta 1989 je objavila članek o mladih v gasilski organizaciji nekoč in danes. Ob 120-letnici gasilstva na Slovenskem je povzela oblike dela z mladimi nekoč in možnosti za udejstvovanje danes. Zaradi nižje udeležbe na letovanjih so bile predstavljene možnosti letovanj na Debelem rtiču in taborjenja v Dolenjskih Toplicah in Travni Gori, društva pa so bila pozvana k izkoriščanju aktivnosti za preventivno vzgojo, izobraževanja in rekreacijo (Pionirji v gasilski organizaciji nekoč in danes, 1989).

Istega leta je GZS po nekajletnem premoru razpisala seminar za mentorje gasilce, ki se je odvijal v oktobru na Travni Gori. Število prijavljenih je bilo tolikšno, da so morali zaradi prostorske stiske nekaj zvezam udeležbo celo odpovedati. To je bil kazalnik potrebe po obnavljanju in dopolnjevanju znanja ter izmenjave mnenj mentorjev. V zadnjih letih je bilo namreč organiziranih več seminarjev za mentorje pedagoge, ki delajo v PDMG, ne pa tudi za mentorje v gasilskih društvih. To je bil hkrati tudi prvi poskus GZS za pridobitev znanj, ki jih mentor potrebuje za specialnost *mentor*. Ob koncu so namreč vsi mentorji dobili značko in naziv te specialnosti. Udeleženci so tovrstne seminarje predlagali vsaj dvakrat letno (Potisek, 1990).

Leta 1991 je GZS v gasilskem glasilu objavila osnutek programa za pionirje in mladino z namenom, da bi ga društva do 12. kongresa lahko obravnavala in podala pripombe, nato pa bi ga GZS predlagala Kongresu. Šlo je za fizične in gasilsko-športne priprave za mlade med 7. in 16. letom starosti, saj gasilstvo zahteva tudi telesno pripravljenost in ne le strokovnega znanja. Osrednji program fizičnih priprav bi zajemal vse vrste tekov, različne vaje za moč in hitrost, vzdržljivost, znanje plavanja in poznavanje orientacije. V gasilski

znanja je sodilo vezanje vozlov, polaganje vodov, hitrost sklapljanja spojok, redovne vaje in skupinske naloge v smislu taktike gašenja in uporabe gasilnih aparatov. Teoretično-strokovna znanja so zajemala izobraževanja po učnem programu *mlajši in starejši pionir* ter *mladinec*, osvajanje značke »Preprečujmo požare«, kamor bi dodali še športno značko in poznavanje fotografiranja. Na osnovi tega programa bi se izdelal mesečni učni načrt za posamezno obdobje glede na starost, za vodenje evidenc pa bi se uporabljali posebni kartoni za vnašanje rezultatov (Fizične in gasilsko-športne priprave gasilskega članstva (od 7. do 16. leta starosti), 1991). Komisija za delo s pionirji in mladino je na svoji seji podala predlog, da se v letu 1991 izvede poskusni program v nekaterih društvih (Poročilo o 2. seji komisije za delo s pionirji in mladino, 1990), vendar v kasnejših poročilih ni zaslediti evalvacije dela, zato na tej točki ne vemo, ali je do tega prišlo. Na isti seji je komisija razpravljala tudi o prihodnji organiziranosti gasilske organizacije in o dopolnitvi statuta, ki bi zagotavljal še boljše možnosti dela z mladino. Tako so člani komisije predlagali ustanovitev samostojnega organa za namen dela z mladimi (Poročilo o 2. seji komisije za delo s pionirji in mladino, 1990).

Po zgodovinsko prelomnem letu 1991 je GZS težila k ureditvi in organiziranosti gasilstva v novi, samostojni državi, zato v literaturi ni zaznati aktivnega dela komisije za delo s pionirji in mladino vse do 12. kongresa, 1993, kar pa ne pomeni, da je delo na nivoju gasilskih društev stagniralo. Iz programa dela komisije za mladino OGZ Ptuj leta 1992 je razvidno, da so bili aktivni skozi celo leto. V zimskih mesecih so predelovali učno snov v teoriji, v pomladnih pa v praksi. Prav tako so toplejše mesece namenili tekmovanjem, letovanju in srečanju hrvaško-slovenske mladine. Oktobra, v mesecu varstva pred požarom, so razpisali nagrade za pisne in risarske izdelke v povezavi z gasilsko tematiko, v zimskih mesecih pa so organizirali zimovanje na Pohorju. Pozabili pa niso niti na mentorje, saj so jim v zahvalo organizirali izlet skupaj s članicami, ki so jih ravno tako vključili v delo z mladimi (Program dela komisije za delo z mladino 1992, 1992). Prav tako je tega leta na Ptuj potekalo 1. državno mladinsko tekmovanje v gasilsko-športno tekmovalnih disciplinah, prvo v samostojni Sloveniji (XII. kongres Gasilske zveze Slovenije, 1993).

3.10 Dvanajsti kongres – ustanovitev Mladinskega sveta Gasilske zveze Slovenije

Dvanajsti kongres GZS v Slovenj Gradcu junija 1993 je bil prvi kongres v samostojni državi, predsedoval pa mu je Ernest Eöry. Kongres je predstavil statistične podatke za leto 1991, v katerem je število mladih znašalo 31.800. Kljub naraščanju števila mladine pa je bila GZS zaskrbljena, saj dejavnosti niso sledile kongresnim usmeritvam, ravno nasprotno – marsikje so se celo zmanjšale. Tudi želje po povečanju števila činov za mlajšega oziroma starejšega pionirja in mladince se kljub prizadevanjem niso izpolnile. V obdobju med obema kongresoma je sicer čin za pionirja pridobilo 28,7 % mladih, medtem ko je tečaj za mladince opravilo le 5,4 % otrok. Zadeve se niso izboljšale niti na področju letovanj, pri čemer se je število udeležencev med obema kongresoma celo znižalo. Razlog je bil predvsem v pomanjkanju finančnih sredstev in v vedno večjem deležu, ki so ga morali prispevati starši otrok. Zato je Kongres sklenil, da bodo na področju aktivnosti za mlade potrebne korenite spremembe. Vodstvo GZS je naročilo Stanetu Urbančiču, idejnemu vodji programov za mlade, med drugim pobudniku ustanovitve PDMG leta 1980, naj pripravi projekt organiziranosti in delovanja mladih, ki bo zagotavljal kontinuiteto delovanja na vseh nivojih. Prav tako so v poročilih omenjali mladinski svet, ki bi skrbel za razvoj mladinskega članstva, za strokovno, tehnično in fizično usposobljenost, prav tako pa bi vplival na mladinsko politiko znotraj gasilskih organizacij in na zakonsko ureditev (XII. kongres Gasilske zveze Slovenije, 1993).

V razpravo se je vključil Rudi Zadnik, OGZ Škofja Loka, ki je poudaril, da ni vse v številkah. Čeprav se zdi, da število mladih z leti kontinuirano narašča, vsebina aktivnosti ni takšna, kot bi si želeli. Mladina je namreč, po njegovem mnenju, le objekt gasilskih društev in ne subjekt, ki bi pripomogel k razvoju gasilske organizacije. Zato je sklenil, da je nastopil čas uveljavitev mladinske organizacije znotraj društev in večje organiziranosti na nižjih ravneh, vse z namenom razvijanja in širjenja dela mladine. S tem se je strinjal tudi Borut Predan, OGZ Ptuj, ki je izpostavil, da ni več pionirske organizacije, zato je mladinski svet nujno potreben (prav tam).

Po razpravi in poročilih je Kongres sprejel naslednja sklepa v zvezi z mladimi: za uspešno delo mladih v gasilski organizaciji je treba zagotoviti, da ti samostojno oblikujejo lastno organiziranost in aktivnosti na področju varovanja človekovega okolja, humanitarne dejavnosti in gasilskih aktivnosti; GZS si bo prizadevala za vključevanje požarne varnosti v programe osnovnih, srednjih in višjih šol (prav tam).

Tako je predsedstvo GZS na svoji seji že naslednje leto razpravljalo o pravilih o organiziranosti in delovanju gasilske mladine v gasilski organizaciji, sprejeli pa so sklep, da vse predložijo plenumu (Poročilo o 3. seji predsedstva GZS, 1994). Na plenumu, ki se je odvijal 7. maja 1994, je potekala pestra razprava o sprejetju pravil. Rudi Zadnik je poudaril pomen in pomembnost sprejetja teh pravil, saj vlaganje v mlade namreč pomeni dolgoročno naložbo v gasilski organizaciji, sledila pa je razprava, ki se je izkazala za plodno. Plenum je namreč sprejel *Pravila o delovanju Mladinskega sveta GZS*, hkrati pa tudi *Pravila občinskih gasilskih mladinskih komisij* in *Pravila o organiziranosti in delovanju mladinskih komisij v prostovoljnih gasilskih društvih* (Poročilo 1. seje plenuma GZS, 1994).

V nadaljevanju povzemamo *Pravila delovanja Mladinskega sveta GZS*. Mladinski svet (dalje MS) GZS je skupna organizacija mladinskih komisij na nivoju GZ in društev Mladi gasilec (dalje DMG) in predstavlja ter zastopa gasilsko mladino med 7. in 18. letom starosti, vanjo pa se lahko vključujejo tudi mladi do 25. leta. Njene naloge so spodbujanje in razvijanje združevanja mladih, skrb za tehnični razvoj in ustvarjanje pogojev za izvajanje programov ter razvijanje sodelovanja s sorodnimi organizacijami doma in po svetu. V MS so združeni predstavniki mladinskih komisij na področju GZ, ki zraven predstavnikov šolstva in športa predstavljajo najvišji organ. Materialna in finančna sredstva se zagotavljajo iz sredstev GZS in sredstev Urada Republike Slovenije za mladino (Pravila delovanja Mladinskega sveta Gasilske zveze Slovenije, 1994). *Pravila občinskih gasilskih mladinskih komisij* in *Pravila o organiziranosti in delovanju mladinskih komisij v prostovoljnih gasilskih društvih* urejajo delo z mladino na nižjih ravneh gasilskih organizacij. Tako mladinske komisije (dalje MK) zvez usklajujejo delo komisij v PGD, sprejemajo program dela, usklajujejo in razvijajo programe strokovnega in praktičnega usposabljanja ter vplivajo na mladinsko politiko znotraj gasilskih organizacij. Sestavljene

so iz predstavnikov mladinskih komisij v PGD (Pravila občinskih gasilskih mladinskih komisij, 1994). Mladinske komisije v PGD delujejo v okviru gasilskega društva, sestavljene pa so iz članov med 7. in 18. letom, mentorjev in drugih aktivno sodelujočih članov. Njene naloge zajemajo organiziranje dejavnosti za mlade člane, izvajanje izobraževanj, razvijanje pripadnosti gasilski organizaciji itd. (Pravila o organiziranosti in delovanju mladinskih komisij v prostovoljnih gasilskih društvih, 1994).

Na 1. seji novoustanovljenega sekretariata MS, 13. julija 1994, so za predsednika izvolili Rudija Zadnika, prav tako pa so določili tudi člane sekretariata in nadzornega odbora. V točkah dnevnega reda so razpravljali o že sprejetih pravilih in o predlogu programa dela MS. V svojih sklepih so sprejeli pripravo novega priročnika za mentorje, preučitev delovanja DMG, organizacijo seminarja za mentorje, pripravo predlogov za uniforme, pripravo učnih programov, priročnika za letovanja in taborjenja ter ureditev simbolike za DMG (Sklepi 1. seje sekretariata Mladinskega sveta, 1994).

Sicer pa je Rudi Zadnik začel z aktivnostmi, še preden je bil potrjen za predsednika. V treh poletnih številkah je v koticu Mladi gasilec objavil daljšo razpravo o taborjenju gasilske mladine. V junijski številki je pisal o ciljih, pripravah in kadru za vodenje programov (Zadnik, 1994), sledila je oprema za taborjenje, dnevni raspored dela in natančen program dela z mladimi (Zadnik, 1994b), v septembrski izdaji pa je pisal o jutranjem tabornem zboru, varnosti, tabornem ognju in o zadnjem dnevu (Zadnik, 1994c). Namen prispevka je bil seznanitev mentorjev s programi dela na taborjenjih in dajanje napotkov za lažjo organizacijo dela.

Po potrditvi in izvolitvi organov MS se je ta zelo odločno zavzel za uvajanje novosti in sprememb pri delu z mladimi. Tako je bilo že v prvem letu delovanja razpisano petdnevno usposabljanje mentorjev, dopolnjeni so bili dokumenti za delo in tekmovanja, izvedenih je bilo še več usposabljanj mentorjev in predavateljev za mentorje, prav tako pa se je pripravljala tudi strokovna literatura za delo z mladimi. MS je spremljal delo z mladimi na taborjenjih in letovanjih, sodeloval je z osnovnimi šolami in pripravil program dela z mladimi za včlanitev v Mladinski svet Republike Slovenije. Prav tako je bil sprejet v Comité Technique Internatuinal de prevention et d'extincion

du Feu (dalje CTIF), mednarodno gasilsko organizacijo, po društvih in zvezah pa je zaživel tudi delo z mladimi. Novost v društvih je bila uvajanje zborov mladine, s čimer je mladim bilo omogočeno izražanje lastnih misli in sooblikovanje programov dela (Poročilo o delu Mladinskega sveta za leto 1995, 1996). MS je delovanje zvez preverjal tudi z vprašalniki. Tako je, na primer, v začetku leta 1996 zvezam poslal vprašalnik o ustanovitvi mladinske komisije. Predstavniki zvez so morali odgovoriti, ali so ustanovili komisijo, sprejeli njena pravila in program dela. V primeru negativnih odgovorov so morali pojasniti vzroke. Prav tako so morali navesti število društev, ki so ustanovila mladinske komisije, navesti aktivnosti v okviru PGD in morebitno problematiko (Vprašalnik, 1996). S tem je MS dobil vpogled v število ustanovljenih komisij po zvezah in društvih, prav tako pa tudi v aktivnosti dela.

MS je 1996 prenovil tudi program za strokovno usposabljanje mladine. Tako sta programa za mlajšega in starejšega pionirja vsebovala splošni del (uvod, gasilska organizacija in prva pomoč; skupaj 7 ur) in strokovnega (nevarnosti požara in zaščitni ukrepi, osnove gorenja in gašenja, orodje in oprema za gašenje in reševanje, gasilska taktika in praktične vaje; skupaj 23 ur za mlajšega in 28 za starejšega pionirja), medtem ko je program za mladince vseboval 50 ur – v splošnem delu 8 ur organizacije gasilstva in prve pomoči, v strokovnem delu pa osnove gorenja in gašenja, požarno preventivo, gradbeništvo in vodne vire, gasilsko tehniko, gasilsko taktiko in praktične vaje. Zraven strokovnega usposabljanja mladine pa se je MS posvetil tudi mentorjem. Tako je predsedstvo GZS sprejelo *Program usposabljanja mladinskih mentorjev*. Program je vseboval 12 ur teorije in 16 ur praktičnega dela. V teoriji so mentorji spoznali gasilsko organizacijo na Slovenskem, namen in naloge mladine, vzgojo in usposabljanje mladine, načrtovanje in organiziranje učnega procesa, oblike, metode in učna sredstva, izvajalca in udeleženca učno-vzgojnega procesa, avdiovizualna sredstva, programe dela in izdelavo testov, praktični del pa je bil namenjen delavnicam (Priročnik za delo z mladino, 1997).

Leta 1996 je plenum GZS na predlog MS potrdil tudi oznake gasilske mladine v gasilskih organizacijah (Poročilo 4. seje plenuma GZS, 1996), predsedstvo GZS pa *Pravila o članstvu, strokovni izobrazbi, činih in uniformi mladih v prostovoljnih gasilskih društvih*

in gasilskih zvezah, Pravilnik za osvajanje gasilske športne značke, Pravilnik o osvajanju veščin, Pravilnik o osvajanju preventivne značke »Preprečujemo požare« in predlog o izdelavi knjižice za gasilsko mladino (Poročilo 13. seje predsedstva GZS, 1996). Rudi Zadnik je v svojem dopisu GZS pojasnil, da je pravilnik za športno značko namenjen psihofizični pripravljenosti mladih, preko veščin mladi spoznavajo posamezne naloge v PGD, s pomočjo preventivne značke pa se preprečuje in zmanjšuje število požarov, saj mladi spoznavajo preventivne ukrepe (Zadnik, 1996).

*Pravilnik o osvajanju gasilske športne značke določa, da so nosilci tekmovanja komisije za mladino v PGD in GZ, vodje pa mentorji. V določenem obdobju je možno doseči tri vrste značk, ki se osvojijo glede na opravljene naloge, med eno in drugo osvojitvijo značke pa morata preteči dve leti. Tako je za bronasto športno značko treba osvojiti pet točk iz knjižice zbirke muzejev v Sloveniji, se udeležiti tekmovanja, osvojiti dva planinska vrhova nad 800 m, opraviti kolesarski izlet, teči na 400 m, opraviti bronasto značko *delfinčka*, en enodnevni pohod in orientacijsko tekmovanje. Za srebrno športno značko je treba osvojiti osem točk v knjižici muzejev, se udeležiti enega tekmovanja, osvojiti tri planinske vrhove nad 800 m, opraviti dva kolesarska izleta, teči na 800 m, opraviti srebrnega *delfinčka*, tekmovanje v smučanju in orientacijsko tekmovanje. Program za osvojitvev zlate značke pa zahteva 12 točk v knjižici muzejev, udeležbo na tekmovanju, osvojitvev štirih planinskih vrhov nad 800 m, opravljena dva kolesarska izleta, tek na 1000 m, zlato značko *delfinčka*, tekmovanje v smučanju, orientacijsko tekmovanje in opravljene redovne vaje po programu za mladince. Deveti člen društvom in zvezam dopušča, da lahko eno od naštetih nalog zamenjajo z drugo podobno na področju športa in rekreacije. Vse naloge se vodijo v posebnem evidenčnem listu, ki ga izda GZS, ko pa je ta izpolnjen, pa MS izda osvojene športne značke (Pravilnik o osvajanju gasilske športne značke, 1996).*

*Pravilnik o osvajanju veščin določa osvajanje znanj, ki so pomembna za opravljanje določenih nalog v PGD. Mlajši pionir lahko doseže večino *preventivec*, *kurir* ali *zbiralec zgodovinskega arhiva*, starejši pionir večino *arhivar*, *kolesar* ali *kurir*, mladinec pa *bolničar*, *novinar – fotograf* ali *računalničar*. Programi opravljanja veščin se izvajajo v PGD ali GZ, nosilci so komisije za mladino, vodje nalog pa mentorji. Veščine se priznajo,*

če so bile opravljene v drugih organizacijah (npr. izpit za kolesarja), vse opravljene naloge pa se vpišejo v Knjižico gasilske mladine. Pravilniku je dodana še vsebina za opravljanje veščin. Vsaka veščina namreč zahteva opravljene določene naloge (Pravilnik o osvajanju veščin, 1996).

Pravilnik o osvajanju preventivnih značk Preprečujmo požare ima temelje že v letu 1976, zato v sprejetem dopolnjenem pravilniku bistvenih sprememb ni bilo. Značke še zmeraj lahko dosega v društvih ali v DMG, pri tem pa je za bronasto značko treba pravilno odgovoriti na 10 od 15 vprašanj, za srebrno na 15 od 20 in za zlato na 20 od 25. Vprašanja in testne pole pripravi GZS, navezujejo pa se na učno snov iz Osnov požarne samozaščite. Osvojena značka se vpiše v Knjižico gasilske mladine ali člansko izkaznico DMG. V dveh letih se lahko osvoji le ena preventivna značka (Pravilnik o osvajanju preventivnih značk Preprečujmo požare, 1996).

Leta 1997 je MS sprejel *Pravila o mladinski muzejski poti po gasilskih muzejih in zbirkah v Sloveniji*, z njimi pa je bila izdana tudi knjižica *Mladinska muzejska pot po gasilskih muzejih in zbirkah v Sloveniji* (Zapisnik 10. seje sekretariata Mladinskega sveta GZS, 1997). MS je namreč združil gasilske zbirke in muzeje v enotno muzejsko pot, z ogle dom katere lahko mladi pridobijo bronasto, srebrno ali zlato značko mladinske muzejske poti. Za pridobitev bronaste je bilo treba obiskati osem, za srebrno deset in za zlato 12 zbirk ali muzejev. Na celotno pot je bilo umeščenih petnajst zbirk in muzejev, namen pa je bil seznanjanje mladih z zgodovino gasilske organizacije. Pravico do pridobivanja značk ima vsa mladina, ki je vključena v PGD in ima ustanovljeno mladinsko komisijo (Čokl, 2001).

Po 10 letih je leta 1997 ponovno izšel *Priročnik za delo z mladino*, ki ima 15 poglavij. V uvodnem je predstavljena organiziranost gasilstva v Sloveniji, shema povezanosti mladih v gasilskih organizacijah in gasilstvo v preteklosti. Celotno drugo poglavje je namenjeno pravilnikom, ki urejajo delo z mladino, sledijo programi, nato izobraževanja, gasilska tekmovanja, taborjenja in letovanja, prva pomoč, taborniški program, orientacija, kvizi, športne in družabne igre in ostale dejavnosti. V prilogah so dodani evidenčni kartoni za zbiranje podatkov o pridobivanju veščin in značk ter knjižica pionirja in mladince, kot zadnje pa je dodan spisek literature za izvajanje programov (Priročnik za delo z mladino,

1997). V priročniku je zbrana snov, ki pride v poštev za *Program usposabljanja mladinskih mentorjev*.

3.11 Trinajsti kongres – inovativne oblike pridobivanja mladih

Trinajsti kongres je potekal konec maja 1998 v Sežani, predsedoval pa mu je Ernerst Eöry. Po statističnih podatkih je število mladih bilo podobno prejšnjemu kongresu, saj jih je bilo 31.200. Iz poročil kongresa je razvidno, da so še obstajala društva in zveze, ki niso upoštevala smernic prejšnjih kongresov in niso namenjala dovolj pozornosti ter finančnih sredstev programom z mladimi. Kljub temu se je v tem času v gasilski organizaciji dejavnost mladine zelo uveljavila. K temu je pripomogla tudi ustanovitev Mladinskega sveta, ki je v času med obema kongresoma imel 16 sej, na katerih so razpravljali o prihodnosti mladine v gasilski organizaciji. V poročilu o plodnem delu v minulem obdobju je bilo omenjeno še, da je v letu 1997 bil sprejet nov znak gasilske mladine, ki simbolizira mlade v gasilskih vrstah. Prav tako so bile novosti v izdelavi oblačila – mlajši pionirji bodo imeli zelene majice in kape, starejši rdeče in mladinci modre. Na majicah in kapah bo znak gasilske mladine, na hrbtni strani pa napis in ime PGD. V zaključku kongresnega poročila o mladini razberemo zadovoljstvo z opravljenim delom in upanje k nadgradnjam že narejenega (XIII. kongres Gasilske zveze Slovenije, 1998).

Ob koncu kongresa je ta sprejel naslednje usmeritve za nadaljnji razvoj na področju dela z mladino:

- Kongres poziva vodstva gasilskih organizacij, naj mladim omogočijo več samostojnosti pri izvajanju programov in prevzemanju odgovornosti,
- za izvajanje gasilske dejavnosti se mladini zagotovi čim večje število uniform,
- vse PGD in GZ, ki še niso ustanovile mladinskih komisij, naj to storijo čim prej,
- mladinske komisije naj izdelajo programe dela z mladimi,
- PGD in GZ naj zagotovijo potrebna finančna sredstva in nudijo strokovno pomoč pri izvajanju programov dela,
- gasilske organizacije naj pomagajo pri ustanavljanju DMG,

- gasilske organizacije naj sodelujejo s srednjimi in osnovnimi šolami ter vrtci pri izvajanju preventivnega znanja s področja požarnega varstva,
- GZ naj organizirajo tečaje in delovna srečanja za mentorje in predsednike mladinskih komisij,
- GZ naj organizirajo regijske posvete o delu z mladimi,
- GZS naj zaposli delavca, ki bo skrbel za področje mladine,
- GZS naj zagotavlja usposabljanje mentorjev, inštruktorjev, sodnikov in predsednikov mladinskih komisij v GZ,
- GZS naj zagotavlja sodelovanje z Uradom za mladino pri Ministrstvu za šolstvo in šport, Mladinskim svetom Slovenije in drugimi organizacijami in društvi, ki imajo v svojih vrstah mlade (prav tam).

Že nekaj mesecev po kongresu je MS podal predlog programa za specialnost Mentor I in Mentor II. Prvi je vseboval 64 ur, drugi, ki je bil namenjen mentorjem na GZ ali GZS, pa 29 ur. Predlog je predsedstvo GZS sprejelo še istega leta. Program za Mentorja I obsega uvodna znanja (odnos in naloge mentorja, pristop), poudarek pa je na praktičnih znanjih pri taborjenju, reševanju iz vode, prvi pomoči, športnih igrah, lokostrelstvu, čolnarjenju, kolesarjenju, organizaciji planinskih pohodov, kulturnih, glasbenih in drugih prireditev ter izdelavi praktičnih izdelkov in urejanju glasil. Program Mentor II pa obsega že zahtevnejša znanja: vodenje mladinskih komisij, taborov, nastopov mladih v kulturnih programih, spoznavanje znanj za predavatelja in inštruktorja ter ekologije in zdravja mladih (Zadnik, 1999).

Ena izmed novosti je bilo tudi prvo državno tekmovanje v orientaciji, ki je potekalo oktobra 1998 v PGD Šalek. Sodelovalo je 21 ekip, ki so dobile zemljevid in navodila. Predlog MS je bil, da se tovrstno tekmovanje uvrsti med vsakoletna (Zapisnik 3. seje sekretariata Mladinskega sveta GZS, 1998). Po tem tekmovanju najdemo v reviji Gasilec več prispevkov mladih, ki poročajo o udeležbi na orientacijskih tekmovanjih po društvih in zvezah (Mladi gasilec, 1999).

Leta 1999 so bila ponovno organizirana srečanja mladih iz Slovenije in Hrvaške. Prvo srečanje je potekalo 1968, zadnje pa konec osemdesetih let. Prvo ponovno srečanje je

bilo septembra 1999 na Hrvaškem, od takrat naprej pa potekajo vsako leto (Informacija o srečanju mladih Hrvaške in Slovenije, 2000). Junija 2019 je v Čakovcu v okviru samostojne Slovenije tako bilo organizirano že enaindvajsetič (Ruprecht, 2019).

MS je redno, večkrat letno organiziral tečaje za usposabljanje mentorjev za pridobitev specialnosti. Leta 2000 pa je nameraval organizirati Mentoriado 2000, srečanje mladinskih mentorjev v obliki taborjenja, ki bi bilo namenjeno izmenjavi izkušenj, športno-zabavnemu programu in delavnicam. Tako bi se mentorji preizkusili v poznavanju orientacije, ekologije, vajah raznoterosti in boju proti drogam. Spoznali bi tudi različne načine programov dela z mladimi. Srečanja, ki bi potekala pod geslom Dnevi brez drog, bi se lahko udeležili le mentorji v PGD z opravljenim osnovnim izpitom (Predlog programa Mentoriada 2000, 2000), vendar ga MS zaradi različnih zadolžitvev ni uspelo izpeljati.

Istega leta je MS sprejel *Pravilnik o srečanju članov društev Mladi gasilec iz osnovnih šol*. Srečanja so potekala na občinskem, regijskem in državnem nivoju. Ekipe, ki so sestavljene iz štirih članov, se na državno raven uvrstijo, če so na regijski dosegle prvo mesto (izjemoma tudi drugouvrščena ekipa, če je bilo na regijskem srečanju več kot 20 ekip). Razpis tekmovanja prispevata GZS in osnovna šola, ekipe pa izvajajo teoretične in praktične naloge. Na teoriji vsak član odgovori na pet preventivnih vprašanj, cela ekipa skupaj pa opravi še test iz prve pomoči. Na praktičnem delu tekmujejo v vaji z vedrovko, z metanjem vrvi v krog, gašenjem z gasilnikom, vezanjem vozlov, spoznavanjem gasilskega orodja in praktičnih primerih prve pomoči. Vsaka ekipa se preizkusi tudi v spoznavanju kraja in različnih delavnicah (Pravilnik o srečanju članov društev Mladi gasilec iz osnovnih šol, 2000). Leta 2000 so srečanja prvič postala tudi mednarodna.

Ena izmed novosti v letu 2000 je bila tudi uvedba pokalnih tekmovanj. Organiziranih je bilo pet tekmovanj, za najboljšo uvrstitev pa so šteli štirje najboljši rezultati. Tovrstna tekmovanja so se štela tudi za izbirno tekmovanje za gasilsko olimpijado. Prav tako so se na zboru MS pogovarjali o objavljanju informacij v zvezi z mladimi na spletu, na katerem bi morda lahko objavili tudi različna vprašanja, ki bi bila uporabna na raznih kvizih, ki jih organizirajo društva. Na podlagi tega se je razvila razprava o organizaciji državnega kviza

za mlade (Pograjc, 2000), ki se je izkazala za plodno, saj je prvi državni kviz gasilske mladine potekal leta 2002 v Domžalah. Udeležilo se ga je osem mlajših in devet starejših ekip, ki so si nastop zagotovile na regijskih kvizih. Mlajši so se pomerili v sestavljanju slike, starejši pa v spajanju cevi na trojak, oboji pa so odgovarjali na vprašanja iz preventive, gasilske abecede, splošnega znanja. Prav tako so morali pokazati znanje vezanja vozlov, pomerili pa so se tudi v šaljivi igri (Pograjc, 2003). MS je kmalu po tem sprejel *Pravila o izvajanju gasilskih kvizov*.

Leta 2001 je izšla knjiga *Osnove varstva pred požarom – za gasilski podmladek in učence višjih razredov osnovnih šol*, ki jo je napisal Ivo Krušec. Knjiga je zapolnila vrzel strokovne literature na področju gorenja in gašenja ter je bila v pomoč tako mentorjem in pedagoškim delavcem kot tudi mladini. Do takrat so namreč mentorji teorijo lahko povzemali iz *Osnov požarne samozaščite*. Vsebina tako posega na področje kemije, fizike in pedagogike, saj zajema širok pojem gorenja, pri tem pa se skuša približati mlajši ciljni skupini (Krušec, 2001). Knjigo je naslednje leto dopolnil še istoimenski delovni zvezek, ki je bil po eni strani namenjen utrjevanju, po drugi pa je pedagoškim delavcem nudil pomoč pri oblikovanju testov in vprašanj za preverjanje znanja. Vprašanja v delovnem zvezku se razlikujejo po težavnosti, tako da so primerna za več nivojev (Krušec, 2002).

3.12 Štirinajsti kongres – financiranje dela z gasilsko mladino

XIV. kongres GZS je potekal maja 2003 na Bledu, predsedoval pa mu je Ernest Eöry. Mladi so predstavljali 25 % celotnega članstva, bilo jih je okrog 30.400. V kongresnem poročilu o mladini je bilo izpostavljeno, da večina držav, vključenih v CTIF, otroke v gasilsko organizacijo sprejema šele z desetim letom starosti, izjema so le Slovenija, Hrvaška, Češka, Slovaška in Poljska, ki jih vključujejo že s šestim oziroma sedmim letom. Prav tako poročilo omenja, da se Slovenija po organiziranosti mladine lahko primerja z drugimi evropskimi državami, ki jih na določenih točkah celo prekaša, po drugi strani pa se z vidika financiranja, poučnega materiala in dobrega sodelovanja vseh žal ne more primerjati. Sistem usposabljanja mladih je trenutno zasnovan tako, da mladi najprej osvojijo veščine in preventivno značko, šele po tem lahko pristopijo k opravljanju usposabljanja za nazive. S postopnim osvajanjem znanja namreč lažje prehajajo med

programi in razumejo vsebine. Kot najtežja naloga gasilske organizacije se je izkazalo usposabljanje mentorjev. Še vedno so namreč obstajale zveze, ki se še niso vključile v tečaje za mladinske mentorje, kljub temu pa je od leta 1996, ko je bil uveden nov program usposabljanja, do 2003 naziv pridobilo 1860 mentorjev. Analize so pokazale, da se v zvezah, kjer so bili organizirani tečaji, kaže napredek pri delu z mladimi. Iz leta v leto pa postajajo vse bolj pestre tudi dejavnosti MS, čeprav velja opozoriti na pomanjkanje literature in pripomočkov pri učbenikih za mladino. Delno je vrzel zapolnila knjiga *Osnove varstva pred požarom*, vendar GZS še vedno dopušča možnost za nove prispevke. Poročilo se zaključuje z mislijo, da je treba delati skupaj, saj bo delo le tako lahko uspešno (XIV. kongres Gasilske zveze Slovenije, 2004).

V razpravi je Rudi Zadnik, predsednik MS, pohvalil dobro delovanje MS v zadnjih letih. Omenil je, da bo v prihodnje treba dajati pozornost izbiri dobrih mentorjev, saj bo le tako lahko viden napredek. Izpostavil je tudi, da je štirinajsti kongres prvi, na katerem sodelujejo tudi mladi. Iz vsake regije sta namreč bila po dva predstavnika mladine, ki sta imela volilno pravico. S tem so se mladi seznanili z delom v gasilski organizaciji in pridobili nove izkušnje. Pomembna stvar, ki jo velja omeniti iz njegovega prispevka, je pripravljane novega programa za vključevanje požarnega varstva v srednje šole, kar bi pomenilo možnost za pridobivanje novih mladih članov v društva (prav tam).

Po razpravah so bili sprejeti kongresni dokumenti in usmeritve, ki so za mladino bili navedeni po hierarhiji – od PGD do GZS. V nadaljevanju objavljamo samo bistvene povzetke, saj so usmeritve precej obširne.

PGD:

- vsa PGD morajo ustanoviti mladinske komisije, ki morajo izdelati programe dela z mladimi,
- za delo z mladimi je treba zagotoviti finančna in materialna sredstva,
- zagotoviti je treba ustrezno število usposobljenih mentorjev,
- omogočiti je treba zbornice mladine,
- upravni odbori in komisije sodelujejo pri ustanavljanju DMG,
- PGD sodelujejo s srednjimi šolami, dijaškimi domovi in vrtci.

GZ (veljajo enake usmeritve kot za PGD, dodane pa so še naslednje):

- GZ morajo organizirati tečaje in delovna srečanja za mladinske mentorje in predsednike MK,
- GZ morajo organizirati tečaje za vodenje na taborjenju oziroma letovanju.

Regijski sveti (velja enako kot za GZ):

- regijske komisije morajo organizirati regijska srečanja DMG in morajo sodelovati pri pripravi državnih srečanj,
- organizirajo povezave z MK v ostalih gasilskih regijah.

GZS:

- GZS zagotavlja pomoč MS,
- GZS zagotavlja usposabljanje za specialnost Mentor, Mentor I in Mentor II,
- GZS in sekretariat MS morata organizirati srečanja z drugimi mladinskimi organizacijami in s komisijo mladinskih vodnikov pri CTIF,
- GZS zagotavlja literaturo za delo in usposabljanje mladih,
- GZS obvešča vse MK o delu MS.

V smernicah je bil predstavljen še projekt vključevanja požarnega varstva v srednje šole in dijaške domove. Namen projekta je vključitev mladih, ki so člani PGD, da se tudi v času šolanja izven domačega kraja vključujejo v programe požarnega varstva. V skladu s projektom so naloge GZS in MS organizacija gasilskih krožkov v srednjih šolah in dijaških domovih, skupaj z Ministrstvom za šolstvo, znanost in šport, Zavodom RS za šolstvo in Upravo RS za zaščito in reševanje. Pri tem je treba izdelati celoletni program dela in vanje vključiti čim več dijakov (prav tam).

Iz zbora MS v letu 2005 je razvidno, da je v prihodnje cilj vključiti gasilske izbirne vsebine v devetletni program osnovnošolskega šolanja, sprejeli pa so tudi spremembe *Pravilnika o izvajanju gasilskih kvizov* (Pograjc, 2005).

Leta 2006 je bila sprejeta *Uredba o doplačilni znamki v mesecu požarne varnosti*, delež sredstev od prodaje pa je bil namenjen spodbujanju mladine za delo v gasilstvu (Pravno

informacijski sistem, 2006). Do leta 2010 so se sredstva delila v višini 55 % za programe mladih in 45 % za materialno opremljenost gasilcev. Za lažjo primerjavo navajamo podatek, da je bilo leta 2011 s prodajo ustvarjenega 288.625 € dobička (XVI. kongres Gasilske zveze Slovenije, 2014). Za večjo promocijo gasilstva med mladimi se je GZS leta 2007 prvič udeležila Otroškega bazarja na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani. Gre za tridnevni izobraževalno-sejemski dogodek za družine, ki je bil prvič organiziran leta 2006. Že drugega dogodka so se udeležili tudi gasilci v sodelovanju z Rdečim križem in Upravo RS za zaščito in reševanje, od takrat naprej pa v imenu GZS na njem sodelujejo regije Ljubljana I, II in III (Zapisnik 21. seje sekretariata MS GZS, 2007). GZS se znotraj razstavnega prostora običajno predstavlja z brošurami in igrami, zunaj pa poteka predstavitev gasilskega vozila in vaja z vedrovko ali kakšne druge igre. Promocija gasilstva na Otroškem bazarju je leta 2019 tako potekala že trinajsto leto zapored.

3.13 Petnajsti kongres – novi pravilnik o delovanju mladih v gasilstvu

Petnajsti kongres GZS je potekal maja 2008 v Krškem. V novem mandatnem obdobju je predsednik postal Anton Koren, ki je v poročilu predsedstva o delovanju mladine med obema kongresoma opozoril, da še vedno obstajajo društva, ki delu z mladimi ne posvečajo dovolj pozornosti ali pa so šele na začetku svojega dela. Kljub temu je število mladih v gasilski organizaciji že preseglo število 33.000. Novost v tem obdobju je bilo vpisovanje mladih v program Vulkan – program za vodenje evidenc prostovoljnih gasilcev, ki poteka od 2004, prav tako pa so ob vpisu še vedno prejeli Knjižico pionirja in mladince v PGD. Dolgoročni cilj dela z mladimi je kadrovanje in priprava za članstvo ter operativno delo, zato je treba zagotavljati razvijanje timskega dela, prijateljstva in poštenosti pri izvajanju nalog. Za vse omenjene naloge pa so potrebni dobro usposobljeni mentorji. V času med XIV. in XV. kongresom je izpit za mentorja opravilo 857 udeležencev usposabljanj, kar skupno predstavlja več kot 2700 mentorjev mladine z opravljeno specialnostjo od leta 1996. Mentorji so se v tem obdobju na nivoju države z mladino lahko udeležili državnega tekmovanja pionirjev in mladincev, državnega tekmovanja v orientaciji, državnega kviza, srečanja DMG, mednarodnih tekmovanj ter

srečanja mladih Slovenije in Hrvaške. Na nivoju regij so obstajala še razna športna srečanja, taborjenja, usposabljanja za veščine, preventivne značke in nazive, srečanja z drugimi društvi in podobno. Tako se je v obdobju 2003–2008 srečanja mladih Slovenije in Hrvaške udeležilo 107 slovenskih ekip, državnega srečanja DMG 154 ekip, državnega tekmovanja v orientaciji 444 otrok in državnega kviza 398 otrok. Pri tem je treba upoštevati, da se državnih tekmovanj, v skladu s pravili, udeležujejo le najboljše ekipe iz posameznih regij. Poročilo se je zaključilo z ugotovitvijo, da delo na področju mladih napreduje, vendar vedno ostaja prostor za napredek (XV. kongres Gasilske zveze Slovenije, 2008).

Kongresne smernice ob koncu zasedanja so bile naslednje:

- usposabljanje je treba mladinske mentorje, da bodo imeli potrebno znanje in da bodo k delu z mladimi pristopali na sodoben način,
- programe mladih je treba oblikovati tako, da bodo ti v gasilskih vrstah ostajali tudi v kritičnem obdobju mladostnika – čas, ko največ mladih zapusti gasilstvo,
- nadaljevati je treba z letovanji, taborjenji, DMG, kvizi, orientacijo, srečanji slovenske in hrvaške mladine, skratka z vsem že uveljavljenim,
- na vseh nivojih je treba organizirati mladinske komisije,
- zavzemati se je treba za vključitev ustreznih vsebin s področja gasilstva in požarnega varstva v učne programe osnovnošolcev in srednješolcev; nadaljevalo se bo s prizadevanji za uvedbo izbirnega predmeta v osnovne šole; pripraviti je treba tudi primerne programe za vrtce,
- treba je sodelovati s podobnimi organizacijami doma in v tujini,
- intenzivno je treba pristopiti k pripravi mladinske olimpijade leta 2011 v Sloveniji (prav tam).

Že na prvi seji po kongresu, leta 2008, so se v MS konstituirale delovne skupine za različna področja dela. Tako so oblikovali skupino za pregled pravil o delovanju mladih, saj so jih nameravali uskladiti z novim statutom GZS (Zapisnik 1. seje Mladinskega sveta GZS, 2008). Osnutek je bil pripravljen septembra 2009, nato pa je bil razposlan regijam,

da so ga lahko dopolnile in predlagale morebitne pripombe (Zapisnik 6. seje Mladinskega sveta GZS, 2009). Konec leta se je predložil Upravnemu odboru GZS, ki je nato leta 2011 sprejel *Pravilnik o delovanju mladih v gasilskih organizacijah*. Ta je nadomestil Pravila o organiziranosti in delovanju mladinskih komisij v prostovoljnih gasilskih društvih iz leta 1994. Pravilnik, ki je v veljavi še danes, na novo kategorizira mlade v gasilskih organizacijah. Tako se zdaj gasilska mladina deli na pionirje (7–11 let), mladince (12–16 let) in gasilce pripravnike (16–18 let). Ob vstopu se mladini izda knjižica pionirja in mladince, s katero se identificira na vseh tekmovanjih, treba pa jo je tudi vpisati v program Vulkan. Mladi se lahko izobražujejo in usposablajo po naslednjih korakih: kandidat, ki prvič pristopi k opravljanju izpita za pionirja ali mladince, mora biti že najmanj šest mesecev vključen v PGD, prav tako pa mora pred izpitom opraviti še naslednje naloge: pionir mora opraviti bronasto preventivno značko in eno od treh veščin za pionirje (kolesar, plavalec, preventivec), mladinec med 12. in 13. letom srebrno preventivno značko in eno od veščin (kurir, arhivar, naravoslovec gozdar, likovnik) in mladinec od 14. do 16. leta zlato preventivno značko in veščino (bolničar, vodič, računalničar, novinar fotograf) (*Pravilnik o delovanju mladih v gasilskih organizacijah*, 2011). Za gasilce pripravnike veljajo *Posebna pravila gasilske službe prostovoljnih gasilcev*, v katerih je navedeno, da v času pripravništva kandidat opravi osnovno usposabljanje in nadaljevalni tečaj za gasilca pod nadzorom mentorja. Prav tako lahko prostovoljno in pod nadzorom sodeluje v intervencijah, ki niso življenjsko nevarne, vse to pa le s pisnim privoljenjem staršev (*Posebna pravila gasilske službe prostovoljnih gasilcev*, 2010). Sicer pa so v pravilniku o delovanju mladih opredeljene še vloge mladinskih komisij, mentorjev mladine, DMG in zbori gasilske mladine. Zanje je predpisano, da se opravljajo letno in pred občnim zborom PGD (*Pravilnik o delovanju mladih v gasilskih organizacijah*, 2011).

Na seji plenuma je bila leta 2009 predstavljena ideja o ureditvi doma za letovanje gasilske mladine v Fiesi. Do leta 2011 je bila pripravljena projektna naloga in vse aktivnosti v zvezi s tem, vendar se je 2013 zaradi političnih sprememb v državi in menjavi kadrov na pristojnih ministrstvih projekt ustavil. Leta 2010 je v osnovne šole bil uveden izbirni predmet Varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami, namenjen učencem v

tretji triadi (XVI. kongres Gasilske zveze Slovenije, 2014). Usposabljanja za učitelje izbirnega predmeta se je udeležilo 170 učiteljev iz 143 osnovnih šol, v prvem letu pa se je predmet izvajal v kar 48 šolah po Sloveniji (Pograjc, 2010). Istega leta je bil v Termah Zreče organiziran dvodnevni državni posvet za mentorje, kjer so se organizirale različne delavnice. Na posvet sta bila vabljeni po dva mentorja iz vsake GZ, vsi mentorji pa so morali aktivno sodelovati (Zapisnik 6. seje Mladinskega sveta GZS, 2009). Ker se je posvet izkazal za uspešnega, ga GZS vse od takrat naprej organizira vsako leto na isti lokaciji, le 2011 je bil na Rogli. Na posvetih se mentorjem predstavijo aktualne vsebine in morebitna problematika, izvedejo se predavanja strokovnjakov, prav tako pa so mentorji vključeni v različne delavnice.

V začetku septembra 2010 se je sestala delovna skupina za prenovu priročnika za delo z mladino. Vsi člani MS so bili pozvani, naj pripravijo vprašanja za preventivne značke, nato se je pripravil nabor vprašanj, ki so se uredila in bila poslana v pregled poveljstvu GZS. Delovna skupina je aktualizirala vsebine za priročnik, ki je nato izšel leta 2011 (Zapisnik 10. seje Mladinskega sveta GZS, 2010). *Priročnik za delo z gasilsko mladino* je namenjen mentorjem in vsem tistim, ki se bodo ukvarjali z vzgojo in izobraževanjem v gasilski organizaciji, torej tudi učiteljem izbirnega predmeta Varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami. Vsebina zajema del zgodovine gasilske organizacije, načine usposabljanja mladih, pomen in naloge mentorja, vsebine in oblike dela, organizacijo učenja, metode pouka, učne oblike, vlogo priprave na pouk in načine preživljanja prostega časa mladih. Podana so tudi navodila za organizacijo kviza, orientacije, taborjenja in srečanja DMG, snov iz prve pomoči, Pravilnik o delovanju mladih v gasilskih organizacijah, na koncu pa so dodane še razne športne in družabne igre (Pograjc, 2011).

Istega leta je v okviru GZS izšla tudi že omenjena knjiga *Mladi v gasilski organizaciji*, ki je bila izdana v okviru priprav na 18. mladinsko gasilsko olimpijado. Leta 2011 je namreč potekala v Sloveniji, v Kočevju, Komisija za zgodovino pa je podala predlog o zbranem delu gasilske mladine v preteklosti (Zapisnik 11. seje Mladinskega sveta GZS, 2010), ki se je izkazal za odličnega, saj knjiga predstavlja edini zbrani pregled dela z mladino v gasilski organizaciji do sedaj.

V skladu s kongresnimi smernicami o navezovanju stikov s podobnimi organizacijami doma in v tujini je julija 2012 potekalo prvo gasilsko srečanje mentorjev treh držav. Mednarodno izmenjavo oziroma srečanje mentorjev je organiziralo PGD Šinkov Turn skupaj z Gasilsko zvezo Hrvaške (Hrvatska vatrogasna zajednica) in Deželno gasilsko zvezo Koroške (Landesfeuerwehrverband Kaernten), potekala pa je v okviru evropskega projekta Mladi v akciji. Namen programa je bilo neformalno učenje in izmenjava primerov dobre prakse ter izkušenj za mlade med 15. in 30. letom starosti. Srečanje je potekalo šest dni, mentorji pa so v tem času spoznavali sistem izobraževanja gasilske mladine v različnih državah, družbene in naravnogeografske značilnosti Slovenije, preizkusili pa so se tudi v različnih športno-zabavnih igrah (Prvo gasilsko srečanje mentorjev treh držav, 2012).

Prvega januarja 2013 je začela veljati tudi nova izkaznica za mladino, ki jo je oblikoval Mitja Ivančič, član MS, že v drugi polovici leta 2011. Na državnem posvetu v letu 2012 je bila predstavljena mentorjem, od leta 2013 pa se z njo identificira vsa mladina na različnih državnih tekmovanjih (Jelovčan, 2012). Izkaznica velja še danes, in sicer za pionirje in mladince. Gasilec pripravnik se lahko identificira že z gasilsko izkaznico, če pa je v času, ko je bil še mladinec, prejel izkaznico mladince, velja tudi ta (Zapisnik 26. seje Mladinskega sveta GZS, 2013).

3.14 Šestnajsti kongres – zametki prenove temeljnih učnih programov

Šestnajsti kongres je potekal v Kopru, maja 2013, predsedoval pa mu je Anton Koren. Mladih je bilo že preko 35.000. V obdobju med XV. in XVI. kongresom je bilo razpisanih 30 tečajev za mentorja, ki se jih je udeležilo 827 tečajnikov. MS je vpeljal tudi posvete mentorjev na državnem nivoju, kjer se, zraven praktičnih vsebin, seznanjajo tudi z aktualnimi dogodki, mladinsko problematiko in ostalimi pomembnimi vsebinami. Tako so se naloge MS razširile na naslednje aktivnosti:

- pripravlja razpise in gradiva ter sodeluje pri organizaciji državnih tekmovanj v orientaciji, kvizu, srečanju DMG, srečanju slovenske in hrvaške mladine,
- sodeluje na Otroškem bazarju,

- pripravlja merila za razdelitev sredstev doplačilne znamke, namenjenih delovanju mladine,
- spremlja letovanja in taborjenja v organizaciji PGD in GZ,
- spremlja in analizira usposabljanje mentorjev,
- sodeluje pri pripravi promocijskega materiala,
- skrbi za sprotno ažuriranje spletnih strani,
- spremlja aktivnosti mladine po posameznih regijah,
- skrbi za povezovanje z ostalimi organizacijami,
- sodeluje v Komisiji za mladino CTIF,
- sodeluje pri pripravi strokovne literature za področje dela z mladino.

Vsebina programov in dejavnosti, v katere se mladi lahko vključujejo tako na nivoju države kot tudi nižje po lestvici, se od petnajstega kongresa naprej ni spreminjala, zato ga ne bomo ponavljali. Kongresne smernice ob tem navajajo, da je področje dela z mladimi ena pomembnejših nalog v gasilski organizaciji, zato se je njegovega pomena treba zavedati na vseh nivojih organiziranosti. Vse že uvedene aktivnosti se morajo kontinuirano nadaljevati, pri tem pa naj se z gasilskimi dejavnostmi povezujejo tudi negasilske. To velja za mesto, podeželje, vrtce, osnovne in srednje šole, pri tem pa je tudi v prihodnje treba usposablјati mentorje mladine. Nadalje je Kongres naročil predsedstvu GZS, da je vsaj enkrat letno treba organizirati državni posvet mentorjev, na katerem se bodo predstavljale aktualne novosti, potekala pa bi tudi izmenjava izkušenj s terena. Prav tako se priporoča izvedba posvetov na nižjih nivojih gasilske organizacije. Pomembno je tudi medgeneracijsko sodelovanje z namenom odgovornega prevzemanja funkcij, pridobivanje čim večjega števila šol, ki bodo izvajale izbirni predmet Varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami, aktivno sodelovanje s CTIF in drugimi nevladnimi organizacijami doma ter posodabljanje spletne strani mladih na GZS (XVI. kongres Gasilske zveze Slovenije, 2014).

V skladu s kongresnimi smernicami so se obdržale vse že uveljavljene aktivnosti za mlade, prav tako pa je leta 2013 in 2015 izšel ponatis *Priročnika za dela z gasilsko mladino* iz 2011. V letu 2014 je MS državni kviz gasilske mladine, ki je do takrat potekal

jeseni, prestavil na pomladne mesece, s tem pa so se z vsebino zapolnili neaktivni zimski meseci. Istočasno so se razbremenili tudi jesenski, saj je v tem času običajno potekalo še državno tekmovanje iz orientacije in državno srečanje DMG (Zapisnik 3. seje mladinskega sveta, 2014), prvič pa je bil kviz izveden spomladi 2015 (Zapisnik 4. korespondenčne seje Mladinskega sveta, 2014). V času po šestnajstem kongresu se je MS ukvarjal tudi z uvajanjem novosti v razpisih za kviz in orientacijo. Podrobneje o spreminjanju načina tekmovanja v gasilskem kvizu sledi v poglavju Kviz gasilske mladine.

V letu 2016 so se začele pojavljati težave z organiziranjem državnega srečanja DMG. Na razpis za gostitelja dvodnevne srečanja, ki ga je objavil MS, se namreč ni prijavil nihče. Posledično se je MS odločil, da bo dogodek zaradi lažje organizacije postal enodnevni (Zapisnik 15. seje Mladinskega sveta GZS, 2016), vendar tudi to ni prineslo rešitve. Člani MS so na sejah opozorili, da gasilska društva vedno manj sodelujejo z DMG v osnovnih šolah, zato bodo potrebne spremembe (Zapisnik 17. seje Mladinskega sveta GZS, 2016). Kljub razširjenosti in uspešnosti DMG je z leti viden upad števila društev, saj tudi šole ne kažejo več interesa, pojavlja pa se vprašanje o smislu motiviranosti za ponovno vzpostavitev že uspešnega sistema. Posledično si je MS v letu 2016 zadal nalogo preoblikovanja DMG v drug, uspešen način dela (Zapisnik 18. seje Mladinskega sveta GZS, 2016). Tega leta je nato državno srečanje DMG potekalo en dan, prvič po letu 1992, hkrati pa tudi zadnjič v stari obliki. DMG namreč sega nazaj v leto 1980, ko so se začela ustanavljati takrat še PDMG. Odziv šol je bil iz leta v leto večji, zato je MS leta 1998 spremenil pogoje za sodelovanje in omejil število udeležencev. Tako so se državnih srečanj lahko udeležila le društva, ki so na regijskem tekmovanju dosegla najboljša mesta. Do leta 1992 so srečanja potekala na temo preprečujemo požare v skladu s pravilnikom o preventivni znački, po tem letu pa se je tema vsakoletno spreminjala, z njo pa tudi teoretične in praktične naloge (Planinc, 2011). Vsa leta so srečanja potekala dva dni, le leta 1992 in 2016 en dan.

V letu 2017 se je nato iz *Pravilnika o delovanju mladih v gasilski organizaciji* črtal člen, ki je zajemal DMG. S tem je bilo ukinjeno srečanje društev DMG na nivoju države (Zapisnik 21. seje Mladinskega sveta GZS, 2017), hkrati pa se je oblikovala delovna skupina za vzpostavitev nove oblike državnega srečanja mladih gasilcev. V novembru 2017 je ta

skupina predstavila osnutek, s katerim bi se poudarilo druženje, medsebojno spoznavanje in promocija gasilstva. Srečanje je namreč bilo zamišljeno v dveh delih. Polovico dogodka bi predstavljal preventivno-zabaven del, ki bi bil odprtega tipa za vse udeležence, na njem pa bi se predstavile različne organizacije (vojska, taborniki, skavti ipd.), s tem pa bi bila ohranjena vsebina iz DMG. Druga polovica dogodka pa bi bila gasilsko-tekmovalna, kjer bi po deset ekip iz posamezne regije tekmovalo v različnih igrah za naziv naj regije. Termin za prvo obliko takega srečanja je bil določen v aprilu 2018 (Zapisnik 24. seje MS GZS, 2017), vsebina pa je že bila predstavljena tudi na nižjih nivojih gasilske organizacije. Ta oblika srečanja kasneje ni zaživela, zato se državno srečanje mladih v letu 2018 ni izvedlo. Ukinitev DMG je vplivala tudi na *Pravilnik o delovanju mladih v gasilskih organizacijah*, ki je bil nato v letu 2017 umaknjen iz dopolnjene izdaje *Priročnika za delo z mladino v gasilskih organizacijah*. Vsa ostala vsebina v priročniku je ostala enaka kot leta 2011.

V letu 2016 se je meseca maja oblikovala tudi delovna skupina za prenovu temeljnih učnih programov za pionirja in mladince (Zapisnik 16. seje Mladinskega sveta GZS, 2016), ki je nato v novembru 2017 predstavila osnutek učnega programa za pionirja (Zapisnik 24. seje MS GZS, 2017). Do konca mandatnega obdobja, do leta 2018, MS ni dokončal dejavnosti v zvezi s prenovu učnih programov, zato je to ostajala prednostna naloga tudi po 17. kongresu.

3.15 Sedemnajsti kongres – aktualna tematika

Sedemnajsti kongres je potekal v maju 2018 na Ptuju, predsedoval pa mu je Janko Cerkvenik. Vseh članov v gasilski organizaciji je tega leta bilo 162.575, od tega kar 40.847 mladih med 6. in 18. letom, kar je predstavljalo 25 % vseh članov. Med temi 25 % je bilo več kot 16.000 pionirjev, več kot 14.000 mladincev in več kot 10.000 gasilcev pripravnikov. V obdobju med obema kongresoma je bilo organiziranih pet državnih posvetov za mentorje v Zrečah, ki se jih je udeležilo slabih 700 mentorjev, prav tako pa je bilo izvedenih 25 tečajev za mentorja po različnih lokacijah po Sloveniji, kjer je specialnost pridobilo več kot 700 mentorjev. Mladinski svet se je v mandatnem obdobju sestal na šestindvajsetih sejah, na katerih so člani pripravljali programe dela, razpise,

navodila in smernice za delo z mladimi. V začetku mandatnega obdobja 2013–2018 so potekali tudi pogovori o včlanitvi MS GZS v Mladinski svet Slovenije, vendar do tega ni prišlo. Bistvena sprememba v zvezi z aktivnostmi za gasilsko mladino se je zgodila z ukinitvijo državnega srečanja DMG, vse ostale dejavnosti in možnosti udejstvovanja so ostale nespremenjene. Kljub temu da v mladinskih vrstah prevladujeta predvsem zabava in druženje, je še vedno treba stremeti k višjemu cilju – k nadaljevanju poslanstva v gasilski organizaciji in prevzemanju zahtevnejših oblik nalog, zato je Kongres o delovanju gasilske mladine sprejel naslednje usmeritve:

- za doseganje želenih ciljev so bistvenega pomena kompetentne, usposobljene in izobražene mladinske komisije, zato bo treba v primeru, da se ugotovi, da interni akti omejujejo izbiro kakovostnega kadra, razmisliti o njihovih spremembah,
- vse aktivnosti v MS GZS se morajo kontinuirano nadaljevati in povezovati negasilske dejavnosti z gasilskimi,
- MS bo dokončal učne programe za izobraževanje mladih za čina pionir in mladinec,
- tudi v prihodnje je treba usposablјati mentorje, da bodo skupaj z mladimi lahko dosegali večjo prepoznavnost v domačem in širšem okolju, zato naj se posveti mentorjev izvajajo na vseh nivojih gasilske organizacije in ne le na državnem,
- pomembno je medgeneracijsko sodelovanje,
- mladim je promocijo gasilstva treba približati tudi na družabnih omrežjih, zato naj MS poskrbi za ažurne in zanimive objave,
- treba je oblikovati in izdelati maskoto, s katero se bo mladina lahko poistovetila, in drug promocijski material,
- MS se mora zavzemati za razvoj računalniške in elektronske obravnave podatkov na tekmovanjih, s čimer se bodo zmanjšale možnosti človeških napak,
- MS se mora s svojimi predlogi aktivno povezovati s CTIF pa tudi z drugimi nevladnimi organizacijami, pri katerih sodelujejo mladi,

- tudi v prihodnje si je treba prizadevati za čim večje izvajanje izbirnega predmeta v zadnji triadi osnovne šole (XVII. kongres Gasilske zveze Slovenije, 2018).

Tako je MS že na prvi seji v novem mandatnem obdobju oblikoval novo skupino za pripravo predlogov vsebin za tečaj pionirja in mladince. Prav tako so člani MS razpravljali o pogojih za pristop k opravljanju specialnosti za mentorja mladine (Zapisnik 1. seje Mladinskega sveta GZS, 2018) in Komisiji za izobraževanje predlagali, da bi za opravljanje tečaja bil dovolj čin operativni gasilec in ne več višji gasilec. Priprava prenove programa za izobraževanje gasilske mladine je v času nastajanja tega besedila bila že pri koncu, prav tako jo je Upravni odbor GZS na svoji seji v septembru 2019 tudi potrdil, vendar v tem času še ni bilo uradne objave programa, zato je še ne moremo obravnavati. V skladu s prenovo programa se bo v prihodnje spremenil tudi Pravilnik o delovanju mladih v gasilskih organizacijah, spremembe pa bodo tudi na področju veččin. Takoj ko se bodo stvari v zvezi z izobraževanji mladih uredile, bo v prenovo šel tudi program za specialnost Mentor (Zapisnik 6. seje Mladinskega sveta GZS, 2019).

Takoj na začetku mandata je bilo treba rešiti tudi vprašanje v zvezi z DMG, saj je bilo zadnje srečanje izvedeno leta 2016. Ob koncu kongresnega leta so analize pokazale, da DMG le še v manjši meri živi v belokranjski in obalno-kraški regiji, zato je eden od možnih predlogov bil tudi srečanje društev le na nivoju regij. Drugi predlog pa je bilo medgeneracijsko srečanje v letu 2019 (Zapisnik 2. seje Mladinskega sveta GZS, 2018), ki je kasneje tudi bil sprejet. Tako se je srečanje mladine v letu 2019 združilo z Medgeneracijskim srečanjem, ki je potekalo 22. 6. 2019 v Starem trgu pri Ložu. Prvi del srečanja je predstavljal orientacijski pohod, ki je bil skupen za vse udeležence, drugi del pa so bile ločene družabne igre za mladino. Te so bile netekmovalnega značaja. Srečanje sicer ni bilo izvedeno na način, kakršnega si je MS zamislil v letu 2017, saj so se mladi tokrat samo pridružili dogodku, zato so za v prihodnje člani MS predlagali, da se datum in organizator zaradi lažje organizacije določita že v začetku leta (Zapisnik 6. seje Mladinskega sveta GZS, 2019).

V mandatnem obdobju 2018–2023 ima MS pred seboj še nekaj nalog. Tako ostajajo odprti prenova programa za izobraževanje mentorjev, posodobitev Pravilnika o delovanju mladih v gasilskih organizacijah, dokončna ureditev v zvezi s srečanji mladine, prav tako pa je v skladu s kongresnimi smernicami treba poskrbeti tudi za promocijo gasilstva med mladimi. O tem so sicer razpravljali že na šesti seji MS, ko je bila predstavljena literatura z gasilsko vsebino za mlade, prav tako pa so člani govorili tudi o finančnih sredstvih v zvezi s promoviranjem (Zapisnik 6. seje Mladinskega sveta GZS, 2019).

4 PREGLED RAZVOJA PEDAGOŠKE DEJAVNOSTI

Iz zgodovinskega pregleda mladine glede na kongrese in njegove smernice je razvidno, da je gasilska organizacija v slovenskem prostoru prva povojna leta imela precej težav z enotnim delovanjem mladih. Že v preteklosti je veljalo, da so bili mladi odvisni od različnih pravilnikov in zakonodaje, ki so vplivali na razvoj pedagoškega procesa v gasilski organizaciji. To so poskušali rešiti že na prvem kongresu, na katerem so sprejeli Pravilnik o gasilskih pionirjih in mladini. Z njim so vključili mlade med sedmim in osemnajstim letom. V členih so sicer predpisali naloge, ki bi jih mladi naj poznali, vendar za to ni bilo pravega enotnega vzgojnega programa. Pereč problem je bil tudi pomanjkanje pedagoškega kadra.

V petdesetih letih prejšnjega stoletja je GZ LRS nato poskusila z organizacijo počitniških kolonij, sprva v Gasilski šoli v Medvodah, nato pa je to uspešno preraslo v letovanja ob morju. Tak način dela z gasilsko mladino je aktualen še danes. Vse do leta 1964, ko je izšel enoten Program o strokovni vzgoji, organizaciji in izvajanju gasilskih strokovnih tečajev za pionirje in mladino, so se torej društva morala znajti po svoje. V svoje delo so tako uvajala različne negasilske tematike z namenom pridobivanja mladega članstva. Vpeljali so zimske športe, taborjenja, turnirje v namiznih igrah, pustovanja, izlete in podobno. Petdeseta so bila torej namenjena predvsem pridobivanju števila mladih in organiziranju pedagoškega dela po svojih zmožnostih.

Spremembe je nato prineslo obdobje šestdesetih let. Prvo večjo novost je predstavljala uvedba tekmovanj. Že leta 1961 je bil v gasilskem glasilu objavljen enoten program za mladinska tekmovanja, ki je kasneje prešel v različne nivoje tekmovanj, vse do republiškega. Tako so delno že poenotili izvajanje pedagoških procesov znotraj posameznih društev, ki so morala svoje ekipe pripravljati na tovrstna tekmovanja, s tem pa zagotavljala aktivnosti znotraj društev. Po večletnem prizadevanju je nato leta 1964 končno izšel dolgo pričakovani Program o strokovni vzgoji, organizaciji in izvajanju gasilskih strokovnih tečajev za pionirje in mladino. Ta je vključeval predvsem pridobivanje strokovnega znanja v smislu poznavanja gasilskega orodja in opreme, praktičnih vaj, prve pomoči in raznih drugih gasilskih znanj, ki so mladim omogočala

širjenje vpogleda v gasilsko delo. Kljub na prvi pogled idealnim pogojem za razvoj pedagoškega dela je v tem obdobju še vedno primanjkovalo strokovnega kadra za delo z mladino, zato je GZ SRS poskušala tudi s sodelovanji s šolami. Ena od inovativnih oblik druženja mladih je v tistem času bila organizacija srečanja pionirjev gasilcev Slovenije in Hrvaške, ki je aktualna še danes.

V sedemdesetih letih so nato nadaljevali s sistematičnim delom z mladimi, k čemur so leta 1974 dodali nekaj novosti. Gre za Pravilnik o mestu, vlogi in delu gasilskih pionirjev in mladine do 18. leta starosti v gasilski organizaciji, Učni program za opravljanje izpitov za gasilski naraščaj v nazivih mlajši in starejši pionir ter mladinec in čisto prvi Priročnik za delo pionirjev in mladine v gasilskih organizacijah. Pomembnejše mesto med temi sprejetimi novostmi ima uvajanje gasilskih krožkov v osnovnih šolah, ki je bilo predvideno v pravilniku. Prav tako je dolgo pričakovani priročnik želel poenotiti način dela z mladimi, hkrati pa je predstavljal strokovno podporo mentorjem, ki so začeli opravljati delo pedagoškega delavca. V sklopu tega je GZS pripravila tudi prvi seminar za mentorje mladine, na katerih so ti lahko dobili še dodatne smernice in navodila za čim bolj kakovostno delo. GZS je začela izdajati tudi strokovno literaturo, ki je mentorjem mladine predstavljala še eno oporo za teoretično podajanje znanja. Tik pred osmim kongresom je GZS sprejela Pravilnik o tekmovalni znački gasilskega naraščaja »Preprečujmo požare«, novo vrsto tekmovanja, ki je temeljila na teoretskem znanju. Vanj so se lahko vključili mladi med sedmim in osemnajstim letom, ki so z znanjem pridobili različne stopnje značk. Preventivne značke so v veljavi še danes. Na področju pedagoškega dela so bila sedemdeseta leta v gasilski organizaciji zelo plodna.

Na uspešno delo kaže tudi število mladih, ki je v obdobju do devetega kongresa leta 1980 zelo poskočilo. Povezovanje s šolami, ki se je začelo konec šestdesetih let, se je v osemdesetih letih izkazalo za dobro. Leta 1980 je GZS namreč sprejela Pravila pionirskega društva Mladi gasilec, kjer so se začeli združevati mladi gasilci v osnovnih šolah. S tem so med drugim delno pokrili pomanjkanje pedagoškega kadra znotraj svojih vrst. Na desetem kongresu 1984 je GZS ugotovila, da se je, kljub dobro zastavljenim teoretskim podlagam, delo z mladimi v osemdesetih letih osredotočilo le na tekmovanja, zato so 1987 ponovno izdali Priročnik za mentorje pionirjev in mladine v gasilskih

organizacijah in osnovnih šolah, pri čemer so mentorje usmerjali tudi na teoretične preventivne dejavnosti, kot so gasilski krožki, preventivne značke in PDMG.

Devetdeseta leta so v slovenskem prostoru predstavljala čas velikih pričakovanj, novih preizkušenj in novosti. Do sprememb je prišlo tudi v gasilski organizaciji, kar se je pokazalo po 12. kongresu. Leta 1994 je bil namreč ustanovljen Mladinski svet GZS, ki predstavlja skupno organizacijo mladinskih komisij in zastopa gasilsko mladino med 7. in 18. letom starosti. Takoj po izvolitvi so se začele uvajati novosti. MS GZS je izvedel več usposabljanj mentorjev, uvedel je zbore mladine, prenovil program za strokovno usposabljanje mladine, uvedel nove oznake gasilske mladine, veččine, športne značke, mladinsko muzejsko pot in izdal Priročnik za delo z mladino. Vse to v obdobju med 1994 in 1997. Konec devetdesetih je MS GZS oblikoval še program za specialnost Mentor I in II ter leta 1998 organiziral prvo državno tekmovanje v orientaciji. V okviru pedagoškega dela je to obdobje prineslo veliko novosti in pozitivnih sprememb, ki so pripomogle k še bolj učinkovitemu delu z mladimi.

Leta 2000 je MS GZS uvedel srečanja DMG, ki so potekala na občinskem, regijskem in državnem nivoju. Zraven sklepanja novih prijateljstev in širjenja tekmovalnega duha je to mentorjem prineslo tudi možnost izmenjave primerov dobrih praks. Istega leta so se uvedla tudi pokalna tekmovanja, leta 2002 pa prvi državni kviz gasilske mladine. V tem obdobju se je še dodatno delalo na promociji gasilstva, ki so jo z dogodkom Otroški bazar leta 2007 približali celotni družini. Novosti so se torej kar vrstile, vse pa so pripomogle k čim bolj raznolikemu delu z gasilsko mladino. Ta dogodek je aktualen še danes.

V zadnjih desetih letih se MS GZS trudi, da so aktivnosti oziroma dejavnosti enakomerno razporejene čez celo leto, zato da si društva lahko brez težav pripravijo enoletne programe dela z mladimi. V letu 2010 se je v osnovne šole tako uvedel izbirni predmet Varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami, kar je še dodatno povežalo gasilsko organizacijo s šolstvom. Leta 2011 je začel veljati novi Pravilnik o delovanju mladih v gasilskih organizacijah, ki jih je na novo razdelil v starostne kategorije. To pa je prineslo kar nekaj sprememb, sploh v povezavi z gasilskimi tekmovalnimi disciplinami. Prav tako vsako leto poteka državni posvet mentorjev, na katerih se mentorji mladine seznanijo z

novimi vsebinami, primeri dobre prakse, prav tako pa sodelujejo v različnih delavnicah. V tem obdobju je izšlo tudi več izdaj Priročnikov za delo z gasilsko mladino, ki vključujejo najnovejše smernice za delo v vzgoji in izobraževanju v gasilski organizaciji. MS GZS se je odločil tudi v celoti prenoviti že zastarel program za izobraževanje mladine, kar mu je v zadnji tretjini leta 2019 tudi uspelo.

Ob zgodovinskem pregledu razvoja pedagoškega dela z mladimi v gasilski organizaciji ugotavljamo, da je bilo v obdobju sedemdesetih let storjenega veliko. Delalo se je tako z mladimi kot tudi z mentorji mladine, vse s ciljem večanja števila mladih, ki bodo nekoč uspešno nadomestili trenutne vodstvene strukture. Precej aktivnosti in novosti je bilo sicer vezanih tudi na dogajanje v širšem jugoslovanskem, kasneje pa tudi evropskem prostoru. Prav tako so k uvajanju novitet pripomogli tudi posamezniki na vodilnih mestih, ki so se zavzemali za določene spremembe. Nekatere so pri tem bile uspešne in pozitivno sprejete, spet druge so predstavljale le možnosti za izboljšanje v prihodnje.

5 GASILSKE IN GASILSKO-ŠPORTNE TEKMOVALNE DISCIPLINE ZA MLADINO V OBDOBJU 1949–2019

V poglavju bodo obravnavane samo discipline, ki so bile poenotene na nivoju države. Obstajajo namreč tudi različne gasilsko-športne panoge, ki so jih v preteklosti izvajala posamezna društva, vendar jih ne bomo obravnavali. Pri tem je treba dodati, da je posamezna disciplina opisana najprej v času, v katerem se je pojavila, nato pa so predstavljene tudi njene spremembe skozi različna obdobja do danes. Prav tako velja v tem kontekstu opozoriti na rabo besed pionir in mladinec. V takšnem pomenu, kot jih poznamo danes, so v veljavi od leta 2011. Od takrat naprej namreč velja, da je pionir star med 7 in 11 let, mladinec od 12–16 in gasilec pripravnik od 16–18. Med letoma 1949 in 1974 beseda pionir označuje otroka med 7. in 14. letom starosti, beseda mladinec pa otroka med 14. in 18. letom. Z letom 1974 so se pionirji razdelili na mlajše (7–10 let) in starejše (11–14 let), razdelitev mladincev pa je ostala nespremenjena. Tako je bilo vse do leta 2011, zato sta v kontekstu tekmovalnih disciplin besedi pionir in mladinec uporabljeni glede na letnico navedene literature.

Tekmovalne discipline so v gasilski organizaciji postale stalnica šele od četrtega kongresa naprej. V času med tretjim in četrtem kongresom (1954–1958) so se postopoma začela organizirati tekmovanja, vendar sprva niso potekala enotno. V tistem času so tekmovanja namreč zamenjala obvezno ocenjevanje gasilskih enot, hkrati pa so bila namenjena le odraslim članom gasilske organizacije, saj so postala ena izmed metod vzgojnega dela v operativi (V. kongres Gasilske zveze SR Slovenije, 1964). Mladinska tekmovanja so se tako začela organizirati šele konec petdesetih let prejšnjega stoletja.

Da bi poenotili program tekmovanj in disciplin, je GZ LRS v gasilskem glasilu leta 1961 prvič objavila enoten program tudi za mladinska tekmovanja, ki je leto kasneje predstavljal osnovo za republiško tekmovanje v Medvodah. Enoten program je bil v veljavi med letoma 1961–1964, v njem pa so bile razpisane naslednje kategorije in discipline za mlade:

- a) za mladino med 10. in 12. letom starosti:

- šolska vaja z *brentačo*,
- prehod po viseči lestvi,
- igra med dvema ognjema,
- redovne vaje,
- vprašanja in poznavanja gasilnega orodja, preventive in organizacije gasilstva.

b) za mladino med 13. in 15. letom starosti:

- metanje cevi na 105 metrov,
- prehod po viseči lestvi,
- štafetni tek,
- met žoge na koš,
- redovne vaje.

Leta 1966 je GZ SRS izdala Navodila za tekmovanje gasilskih enot. V njih so bile za mladino razpisane in opisane naslednje discipline: za mladince napad gašenja v hitrosti, štafetni tek s prenosom povelja in metanje žoge v koš, za pionirje pa hitra vaja z vedrovko, vprašanja iz preventive o vzrokih požarov, ki jih povzročajo otroci, in igra z žogo med štirimi ognji (Navodila za tekmovanje gasilskih enot, 1966). Pravila za že znane discipline so ostala enaka kot v prejšnjih letih, novost pa je bil napad gašenja v hitrosti za mladince. Dve leti kasneje je bilo v čast VI. kongresu organizirano kongresno in republiško tekmovanje. Razpisane discipline so bile naslednje: za mladinske desetine hitra vaja v trodelnem napadu, polaganje cevovoda na 105 metrov in metanje žoge v koš, za pionirske desetine pa vaja z *brentačo*, vprašanja iz požarne preventive in gasilske tehnike, igra med štirimi ognji ter hitra vaja v trodelnem napadu z motorno brizgalno 300 l/min (Načrt republiškega in zveznega tekmovanja za leto 1968, 1968), pri čemer je zadnja disciplina novost.

Od konca šestdesetih let so tekmovanja za mlade v gasilski organizaciji postala nekaj povsem običajnega. Iz zgornjega besedila je razvidno, da so se obdržale discipline iz preteklosti, osnovo je predstavljal enoten program mladinskih tekmovanj iz 1961, hkrati pa so se dodajale nove. Leta 1969 je prvič izšla knjižica Gasilske in gasilskošportne tekmovalne discipline, leto kasneje so sledila še Pravila za gasilske praktične vaje. Obe

knjižici sta predstavljali temelje za izvedbo (mladinskih) tekmovanj, saj prva opisuje celoten postopek izvedbe določene discipline na tekmovanju od začetka do konca (osebna oprema tekmovalcev, priprava orodja, opis tekmovalnega prostora, ocenjevanje nepravilnega dela itd.), druga pa poda navodila za delo operativnih gasilcev pri svojih praktičnih vajah.

Za spremljanje pojavljanja posameznih disciplin in njihovega spreminjanja pravil bodo v tem poglavju uporabljene knjižice Gasilskih in gasilskošportnih tekmovalnih disciplin (dalje GŠTD). Prva izdaja te knjižice je iz leta 1969, vendar v knjižnicah ni dostopna, zato je uporabljena verzija iz leta 1972. Sledijo ji letnice izdaj 1978, 1983, 1985, 1987, 1991, 1997, 1999, 2001, 2003, 2011, 2013, 2017 in 2019. V primeru, da se posamezna disciplina v novejših izdajah knjižic ni več spreminjala, tudi v besedilu od takrat naprej ni več obravnavana.

5.1 Vaja z vedrovko

Ena najstarejših vaj za današnjo gasilsko mladino je vaja z vedrovko. Prvo objavo v literaturi (v že ustanovljeni Gasilski zvezi LRS) o enotnem izvajanju te vaje najdemo leta 1953 v biltenu GZ LRS. Vaja se izvaja na naslednji način: desetina je sestavljena iz desetih članov (desetar, strojnik, sel, prvi in drugi napadalec, prvi in drugi vodar, prvi in drugi cevar ter sanitejec), za izvedbo pa potrebujejo eno vedrovko in dve vedri v velikosti 5–10 litrov. Člani desetine morajo biti oblečeni v uniformo, sel in sanitejec imata pri sebi še torbico s potrebno opremo, strojnik pa do deset metrov dolgo vrv s karabinom. Ko desetar (dalje D) izda povelje »Ob orodju zbor!«, se desetina postavi tri korake levo od orodja v formaciji, kot velja za gasilsko desetino. Sledi obrazložitev poteka vaje, nato desetar izda povelje »V napad!«. Ob tem se vsi obrnejo na desno in odkorakajo do orodja tako, da sta prvi in drugi napadalec (dalje N1 in N2) vsak na eni strani vedrovke, prvi in drugi vodar (dalje V1 in V2) pa vsak na eni strani vedra. Sel (dalje S) na desni strani vedrovke se umakne korak desno in omogoči prostor N2, strojnik (dalje St.) na levi strani pa se umakne na levo in s tem naredi prostor za N1. Ob orodju se nato vsi ustavijo in počakajo na tiho povelje N1, ki se glasi »Napred marš!«. Takrat N1 in N2 dvigneta vedrovko in jo odneseta na mesto, ki ga določi N1. Zraven koraka sel. Na povelje N1

»Stoj!« se ustavijo; N1 ob pomoči N2 razvije cevi in se pripravi za brizganje, medtem ko se N2 na vedrovki pripravi za črpanje vode. Sel stoji ob vedrovki v položaju »mirno« in s pogledom, usmerjenim v desetarja, čaka na povelja.

Ko so sel in napadalci odkorakali, se strojnik za 180° obrne na levo, prikoraka do V1, se ponovno obrne za 180° na levo in izda povelje »Napred marš!«. Takrat gredo strojnik in oba vodarja do odvzema vode, cevarja pa jim sledita do pol poti. Strojnik natoči vodo v vedro, medtem ko ga vodarja pridržita. Ko je vedro polno, ga vodarja odneseta do cevarjev, nato se vrneta do strojnika. Če je razdalja med odvzemom vode in vedrovko večja od 40 metrov, se na vsakih 20 metrov postavi še dva vodarja z vedrom. Cevarja nato v koraku odneseta vedro do vedrovke, kjer jima sel privzdigne pokrov, da lahko izlijeta vodo. Po izlitju se cevarja za 180° obrneta na levo in s praznim vedrom odkorakata nazaj na svoje mesto. Sel medtem zapre pokrov in čaka na povelje desetarja, ki se glasi »Vodo!«. Sel ponovi povelje, nato N2 začne s črpanjem, pri čemer mu sel pridrži vedrovko, da ta ne pade. Njegov pogled je še vedno usmerjen k desetarju. Po 25 sunkih črpalke N2 in S zamenjata mesti, ne da bi se črpanje pri tem prekinilo. Sel, napadalca, vodarja, cevarja in strojnik ponavljajo svoje delo tako dolgo, dokler desetar ne izda povelja »Vodo zapri!«. Ko povelje ponovi še sel, N2 preneha s črpanjem, St. pa z odvzemom vode. Vodarja in cevarja se ustavita in odložita vedra na mestih, kjer stojita.

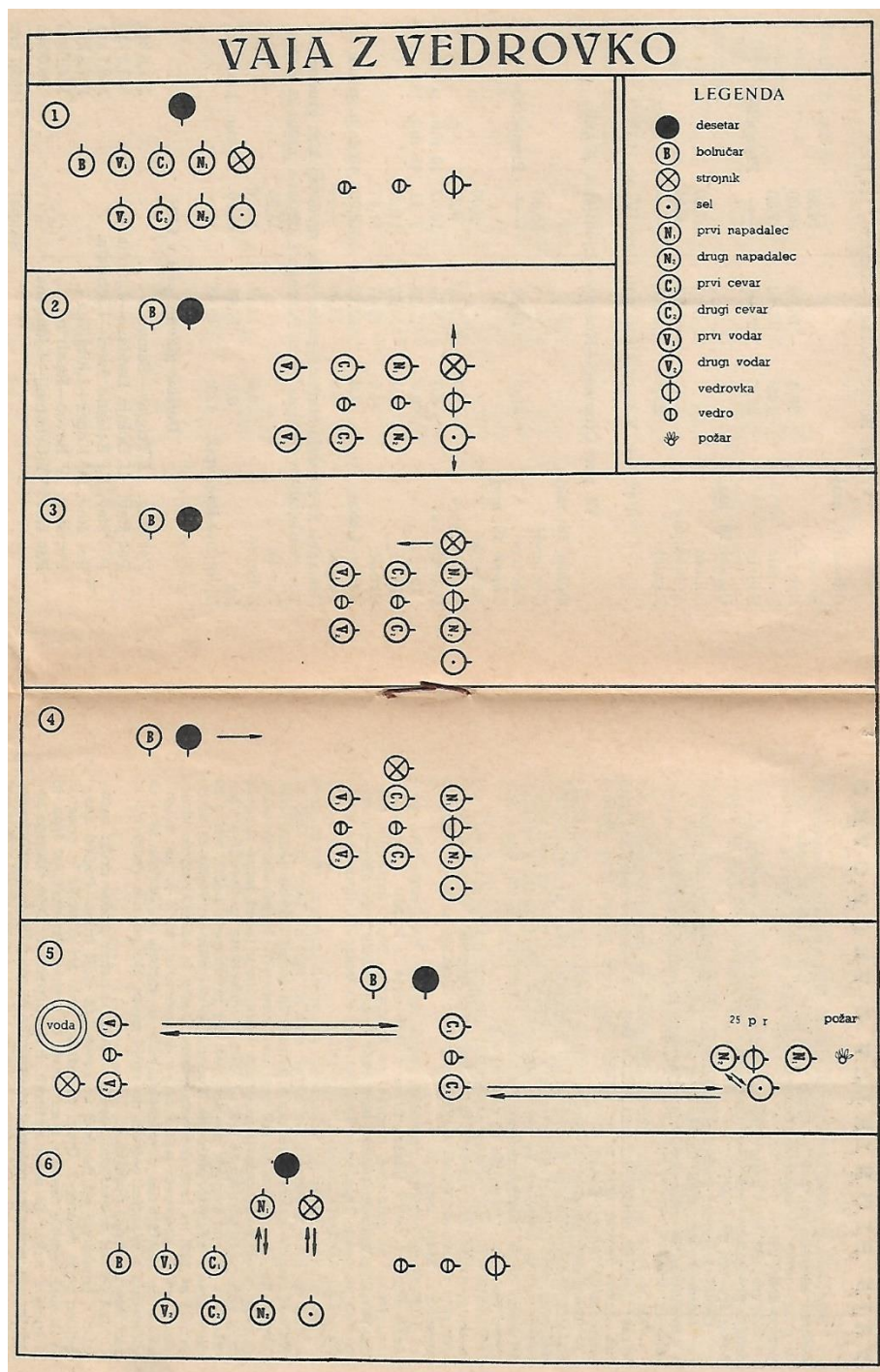
Na desetarjevo povelje »Pospravi!« strojnik zvije vrv in si jo obesi preko levega ramena, vodarja in cevarja izpraznita vedri, nato se v koraku odpravijo do strojnika, ki izda povelji »Zbor!« in »Napred marš!«. Sledi korakanje nazaj do začetnega mesta, kjer je bilo izdano povelje za v napad. N2 in S medtem dvigneta vedrovko in jo izpraznita, N1 pa zvije cev tako, da se ne dotika tal. Zvito cev položi na vedrovko, nato izda povelje »Na levo krug!«. Ko se S in N2 obrneta, izreče še »Napred marš!«, nato skupaj odkorakajo nazaj na izhodiščno mesto. Pri tem vsi prinesejo nazaj vso potrebno opremo za izvajanje vaje.

Na izhodiščnem mestu se celotna desetina postavi v pravilno formacijo, nato izstopita St. in N1, ki desetarju izmenično raportirata »Delo je v redu izvršeno.« Desetar jima odzdravi, nato se za 180° obrneta na levo in odkorakata na svoje mesto. Sledi povelje desetarja »Na levo!« in »Napred marš!«. Ko celotna desetina prikoraka tri korake izven

območja orodja, jih desetar ustavi in poveljuje »Na desno!«, nato raportira nadrejenemu vodniku o poteku vaje (Vaja z vedrovko za pionirje, 1953).

Prvo manjšo spremembo te vaje lahko zasledimo že dve leti kasneje, 1955, ko je v Varaždinu potekal zvezni festival in so zaradi nastopa večjega števila desetih hkrati morali dopolniti postopek, ki je bil do takrat predpisan le za nastop ene enote. Tako je v desetini najprej odpadel sanitejec (bolničar), ki je v prejšnji vaji delo opravljal le po potrebi. Posledično ekipo zastopa devet članov. Orodje ostaja isto, le da so tokrat vedrovka in vedri že napolnjeni do polovice, desetar pa je v roke dobil malo rdečo zastavico. Na izhodiščno mesto se desetine odpravijo pod enotnim poveljem glavnega vodnika v koloni po dva, in sicer na tak način, da sta prva St. in S, sledita N1 in N2 z vedrovko, C1 in C2 s prvim vedrom ter V1 in V2 z drugim vedrom. Na čelu kolone koraka desetar. Na povelje glavnega vodnika »Stoj!« se ustavijo in odložijo orodje. Sledi povelje »Na levo krug!«, »Napred marš!« in »Na desno!«, nato kratka obrazložitev vaje in povelje »V napad!«, ki se izvaja z manjšimi spremembami. Namesto tihega povelja N1 »Napred marš!« ga sedaj izda desetar, po tem pa odkorakajo napadalca s selom in vodarja s strojnikom istočasno, vsak po petnajst korakov, medtem ko cevarja ostajata na mestu, vse do dviga rdeče zastavice, ki pomeni povelje »Vodo!«. Sledi izlitje in črpanje vode, nato povelje »Vodo zapri!« in »Pospravi!«. Ko sta napadalca pospravila vedrovko, stojita v smeri proti cevarjema in vodarjema, prav tako strojnik. Na znak glavnega vodnika se vsi obrnejo tako, da dobijo isto formacijo, kot je bila na začetku vaje. Desetar stopi na čelo kolone in na povelje glavnega vodnika »Napred marš!« vsi skupaj odkorakajo s prizorišča (Pojasnilo za enotno izvajanje vaj z vedrovkami za pionirje, 1955).

Leto kasneje, 1956, je v gasilskem glasilu objavljen isti postopek vaje, kot je bil že v letu 1953, kar pomeni, da so bile spremembe v letu 1955 prirejene le za potrebe zveznega festivala. Tako leto kasneje v ekipi ponovno nastopa deset članov, za lažjo vizualizacijo pa je članku dodana še skica (slika 5.1) postopka (Vaja pionirjev z vedrovko, 1956).

Slika 5.1: Vaja z vedrovko

Vir: (Vaja pionirjev z vedrovko, 1956)

Leta 1961, ko je bil objavljen enoten program za mladinska tekmovanja, je sledila sprememba tudi v tej disciplini. Vaja z vedrovko, takrat poimenovana kot *šolska vaja z brentačo*, je potekala na naslednji način: pri izvajanju tekmovalne discipline sodeluje

devet tekmovalcev, ki nosijo tekmovalne oznake s številkami od ena do devet. Za izvedbo vaje potrebujejo kad za vodo, ki ne sme biti višja od 0,80 m, njena prostornina pa ne sme biti manjša kot 100 dm³; dve vedri s prostornino največ šest litrov; leseno ali pločevinasto belo tarčo v velikosti 20 x 20 cm z izrezanim krogom v premeru 8 cm, ki ima na zadnji strani plošče črno premično loputo; eno vedrovko. Tekmovalci se razvrstijo na dolžini dvanajstih metrov med kadjo in tarčo tako, da je tekmovalec številka 2 na črti napada štiri metre pred tarčo; številka 3 ob vedrovki, dva metra oddaljen od črte napada, vsi ostali pa so za en meter oddaljeni drug od drugega in razporejeni vse do številke 9, ki stoji ob kadi, zraven katere sta postavljeni dve vedri. Tarča je postavljena v višini 150 cm od tal. Na povelje, ki se glasi »Požarni objekt – tarča, uporaba dveh veder in brentače, odvzem vode iz kadi v napad!« in ga izreče tekmovalec številka 1, ki stoji tri korake v sredini pred vrsto, tekmovalec številka 9 zajame vodo, jo poda tekmovalcu številka 8, ta pa naprej po vrstnem redu vse do številke 4, ki vlije vodo v vedrovko; nato številka 3 začne s črpanjem in številka 2 z brizganjem vode v tarčo. Ko tekmovalec številka 2 zadane cilj, se umakne in ročnik poda tekmovalcu 3, črpanje vode pa prevzame številka 4. Delo se nadaljuje po krožnem sistemu, vse dokler ni pri ročniku številka 9 in pri vedrovki številka 2. Po zadetem cilju je vaja končana, čas izvajanja, ki se je začel meriti ob povelju »V napad!«, se ustavi. Vseh možnih točk pri izvajanju vaje je 100, od tega se odštevajo negativne točke za doseženi čas v sekundah in kazenske točke za vsako nepravilno delo (nepravilna postavitvev orodja in tekmovalcev po primeru – 2 točki, nepravilen vrstni red prenosa vedra – 1 točka, zmanjkanje vode v vedrovki – 10 točk, govorjenje med vajo po primeru – 5 točk, padec orodja na tla – 5 točk, netočno izdano povelje tekmovalca številka 1 – 10 točk) (Tekmovanje pionirjev od 10-12 let in 13-15 let, 1961, XV).

Vaja je na isti način potekala še v ciklu tekmovalj v letih 1963 in 1964, nato pa je leta 1964 Gasilska zveza Jugoslavije objavila Navodila za izvedbo vaj pri tekmovalju gasilskih enot, v katerem je vaja poimenovana kot *Hitra mokra vaja z vedrovko*. V njej tekmuje devet pionirjev, ki so razdeljeni v skupine po tri. Skupine izvedejo vajo istočasno na tak način, da se trojke postavijo na start, pred njimi pa so trikrat po dve vedri z 10 litri vode. Deset metrov od starta so tri vedrovke, za vsako skupino ena. Na znak sodnika poveljujoči član trojke odide do vedrovke, razvije cev, vzame ročnik in se postavi v

položaj za gašenje. Ostala dva člana vzameta prvo vedro z vodo, ga prineseta do vedrovke in izlijeta, nato postopek ponovita še z drugim vedrom. Na povelje poveljujočega »Vodo daj!« oba začneta črpati vodo, medtem ko prvi poskuša zrušiti tarčo, ki je štiri metre stran. Vaja je končana, ko so vse trojke zrušile svojo tarčo (Navodilo za izvedbo vaj pri tekmovanju gasilskih enot, 1964).

Dve leti kasneje je Gasilska zveza SRS kot prilogo h gasilskemu glasilu dodala Navodila za tekmovanje gasilskih enot, po katerih se je postopek t. i. hitre vaje z vedrovko opravljal na enak način kot v navodilih iz leta 1964, vendar je bil ta nekoliko podrobneje opisan. Tako izvemo, da so pionirji na startu stali v eni vrsti v skupinah po tri v naslednjem vrstnem redu: D, S in St., V1, V2 in N1, C1, C2 in N2. Na znak sodnika starterja je vsak vodja skupine odšel do vedrovke in opravil svojo nalogo, medtem ko sta ostala dva tekmovalca prvo izpraznjeno vedro odložila na levo stran vedrovke, drugo pa na desno. Nov je bil tudi podatek, da morata biti obe vedri popolnoma izpraznjeni. Povelje vodje skupine se je sedaj glasilo »Vodo!«, tarča pa je po novem bila oddaljena tri metre od vodje skupine. Podana so bila tudi navodila za poenotenje tarč in njihovih stojal. Stojalo za tarčo je moralo biti izdelano iz lesa ali kovine, medtem ko so bile tarče okrogle pločevinaste posode s prostornino enega litra (Navodila za tekmovanje gasilskih enot, 1966). Popolnoma identična vaja je bila opisana tudi v knjigi GŠTD leta 1972. Za lažjo vizualizacijo je bila dodana tudi skica (Gasilske in gasilskošportne tekmovalne discipline, 1972). V naslednji izdaji GŠTD iz leta 1978 so se pri izvedbi pojavile manjše spremembe, vendar je osnova ostala enaka. Tako je zdaj za tekmovalce bila predpisana osebna oprema (oblečeni so morali biti v delovno obleko, ki je bila v skladu s pravilnikom o uniformah), prav tako pa je v vedrih bilo od osem do deset litrov vode. Nova je bila tudi postavitve tekmovalcev. Prvo trojko so sestavljali D, N1, in N2, drugo S, V1 in V2 ter tretjo St., C1 in C2. Vodje skupin (N1, V1 in C1) so se smeli ob razvitju cevi tarči približati le do ognjene črte. Ostala dva tekmovalca sta si poljubno izbrala stran odlaganja veder. Vaji so bili dodani tudi pravila za ocenjevanje, skica in število negativnih točk za vsak napačno opravljen postopek (Gasilske in gasilskošportne tekmovalne discipline, 1978).

V takšni osnovni obliki, kot se je začela izvajati leta 1964, se vaja z vedrovko za pionirje izvaja še danes. V vsaki izdaji knjižice GŠTD se sicer še vedno pojavljajo spremembe,

vendar so te le minimalne. Postavitev tekmovalcev v trojke tako ostaja enaka tisti iz leta 1978, končni cilj izvedbe vaje pa je v najhitrejšem času podreti vse tri tarče.

5.2 Prehod po viseči lestvi

V tej tekmovalni disciplini iz leta 1961 tekmujejo tako pionirji kot tudi mladinci, pravila za obe kategoriji pa so enaka. Pri izvedbi tekmovalne discipline sodeluje devet tekmovalcev, ki se postavijo pravokotno ne trimetrsko lestev. Vsak od njih mora v visečem položaju premagati letve čez navidezni jarek, širok tri metre. Na lestvi je hkrati lahko po en tekmovalec in šele ko ta odskoči, lahko nadaljuje naslednji. Vaja se začne izvajati s tekmovalcem številka 2, zadnji v vrsti pa je tekmovalec številka 1 (komandir oddelka). Vseh možnih točk je 150, od tega se odšteje čas izvedbe vaje in negativne točke v primeru napačne izvedbe. Negativne točke se dobijo v primeru, da sta bila na lestvi hkrati dva tekmovalca, če je tekmovalec padel z lestve, če so tekmovalci govorili med opravljanjem vaje in podobno (Tekmovanje pionirjev od 10-12 let in 13-15 let, 1961, XV).

Ta tekmovalna disciplina se v kasnejši literaturi na nivoju države več ne pojavlja, kar pomeni, da je bila v veljavi samo v obdobju 1961–1964. Ostaja sicer možnost, da so jo posamična društva na svojih lastnih tekmovanjih še razpisovala.

5.3 Igra med dvema ognjema

V enotnem programu za mladinska tekmovanja iz 1961 je v kratkih, skopih navodilih zapisano, da se igra na sistem izpadanja in da zmaga tista ekipa devetih tekmovalcev pionirjev, ki ima najmanj izpadov. Igra traja pet minut, dosegljivih pa je 20 točk, od katerih se za vsak izpad odšteje po ena negativna (Tekmovanje pionirjev od 10-12 let in 13-15 let, 1961, XV).

V navodilih za izvedbo vaj pri tekmovanju gasilskih enot, ki jih je leta 1964 izdala Gasilska zveza Jugoslavije, je moč najti natančnejša navodila za igro, ki so sorodna današnjim pravilom te igre. V vsaki ekipi igra devet tekmovalcev, od tega jih je na igrišču šest, izven polja pa trije predstavljajo talce. Ti se lahko vključilo v igro šele po zadetku treh igralcev. Tekma je razdeljena na dva seta po pet minut, zmaga pa tista ekipa, ki ima po zaključku igre v polju največ igralcev. Igra med dvema ognjema se igra z žogo številka 3

(odbojgarska žoga), za zadetek pa se šteje dotik žoge v katerikoli del telesa, vendar tekmovalec lahko prepreči svoj izpad iz igre z ulovitvijo žoge, še preden pade ta na tla. Vsaka sprejeta žoga mora biti vržena iz nasprotnega polja, pri tem pa se ne sme vzeti iz nasprotnega dela igrišča, temveč se mora počakati, da se ta sama prikotali iz nasprotne strani. Če se je žoga od zadetega tekmovalca odbila v nasprotno polje, ostane v rokah nasprotne ekipe. V primeru neprimerne obnašanja lahko sodnik dosodi naslednje kazni: odvzem žoge, izključitev tekmovalca, kot da je bil zadet z žogo ali izključitev tekmovalca brez možnosti menjave s talcem (Navodilo za izvedbo vaj pri tekmovanju gasilskih enot, 1964).

Popolnoma enaka pravila so zapisana tudi v Navodilih za tekmovanje gasilskih enot iz leta 1966 (Navodila za tekmovanje gasilskih enot, 1966), nato te discipline v knjižici GŠTD 1972 ni, v knjižico Gasilskih in gasilskošportnih tekmovalnih disciplin leta 1978 pa je ponovno vključena z identičnimi pravili, kar pomeni, da je bila v sedemdesetih letih disciplina še vedno v veljavi (Gasilske in gasilskošportne tekmovalne discipline, 1978). Kasneje so jo najverjetneje nadomestili z novimi disciplinami, saj je v naslednji izdaji pravil GŠTD (1983) in tudi kasneje več ni mogoče najti. To pomeni, da je bila disciplina *med dvema ognjema* v veljavi dobrih dvajset let.

5.4 Met žoge v koš

V disciplini, ki je bila objavljena leta 1961, sodeluje celoten oddelek tekmovalcev. Vsak od njih ima na voljo tri mete, vsak zadetek na razdalji štirih metrov pa predstavlja eno točko. Za vsak zgrešen koš se odšteje po ena negativna točka (Tekmovanje pionirjev od 10-12 let in 13-15 let, 1961, XV). Tekmovalci stojijo v naslednjem vrstnem redu: komandir, sel, N1, N2, V1, V2, C1 in C2, na levi strani koša. Metanje žoge na koš se opravlja po pravilih prostega meta pri košarki. Tekmovalec se postavi v določen krog za črto prostega meta, pri tem pa je ne sme prestopiti. Glavni sodnik stoji na desni strani koša in odredi čas petih sekund za posamičen met. Pri tej disciplini se uporablja žoga za košarko ali žoga številka 3, ki se uporablja tudi pri igri med dvema ognjema. Pomembno je, da se isti tip žoge uporabi pri vseh tekmovalcih. Maksimalno število možnih točk je sedemindvajset (Navodilo za izvedbo vaj pri tekmovanju gasilskih enot, 1964).

Ista navodila najdemo tudi v letu 1966 (Navodila za tekmovanje gasilskih enot, 1966), nato te discipline v knjižici GTŠD 1972 ni, ponovno pa se še zadnjič pojavi v 1978 (Gasilske in gasilskošportne tekmovalne discipline, 1978). To pomeni, da je bila disciplina *met žoge v koš s presledki* v veljavi med 1961 in 1978, kasneje pa se je umaknila drugim disciplinam.

5.5 Vaja razvrščanja/redovne vaje

Sprva se je ta disciplina imenovala redovne vaje. Poimenovanje in koncept sta prenesena iz telovadnih društev, ki so v slovenskem prostoru nastajala od druge polovice 19. stoletja. Že leta 1906 je Fran Barle izdal priročnik z naslovom Redovne vaje za slovensko gasilstvo. Namen redovnih vaj je poenotiti nastop skupine (t. i. redovne tvorbe). Gre namreč za izvajanje sprememb položaja telesa na dana povelja. Vaje se lahko izvajajo na mestu, z mesta ali med korakanjem, pri čemer skupina lahko spreminja obliko, smer in hitrost izvajanja (Barle, 1920).

Redovne vaje so predstavljale organizacijski in vzgojni smoter, zato so jih morali poznati tudi mladi. Na nivoju tekmovanj jih prvič najdemo šele leta 1961. V enotnem programu mladinskih tekmovanj 1961 je zapisano, da vajo izvede celoten oddelek (ekipa devetih tekmovalcev), ki izvaja naslednja povelja po danem vrstnem redu:

- »Voljno!«
- »V vrsto zbor!«
- »Na desno ravnaj se!«
- »Mirno!«
- »Na parove razbroj se!«
- »U dve vrste stroj se!«
- »Na levo krug!«
- »Na levo!«
- »Napred marš!«
- »Stoj!«

Ocenjujeta se poveljevanje in izvedba vaje, pri čemer je možnih 50 točk. Negativne točke se odštevajo za vsako nepravilno ali slabo izdano povelje ter vsako slabo izvedbo le-tega.

Enaka pravila veljajo tudi za mladince (Tekmovanje pionirjev od 10-12 let in 13-15 let, 1961, XV).

V kasnejših izdajah pravil in navodil za izvajanje gasilskih in gasilsko-športnih tekmovalnih disciplin redovnih vaj več ni vse do leta 1997, ko se preimenujejo v vajo razvrščanja. Namenjena so bile članom. To pa ne pomeni, da jih mladi niso poznali. Vključene so namreč bile v Program o strokovni vzgoji, organizaciji in izvajanju gasilskih strokovnih tečajev za pionirje in mladino, enoten program za delo z mladimi, ki je prvič izšel leta 1964. Prav tako so bile uvrščene v Učni program za opravljanje izpitov za gasilski naraščaj v nazivih mlajši in starejši pionir ter mladinec, ki je izšel deset let kasneje, ter v Pravilnik o osvajanju gasilske športne značke iz leta 1996. Navodila za izvajanje teh vaj so mentorji sprva lahko poiskali v Priročnikih za gasilce, v katerih so bila poglavja namenjena pravilom o razvrščanju, kasneje pa je izšlo več izdaj Priročnika o razvrščanju (prva 1995, zadnja 2018).

Prvič po letu 1961 je vaja razvrščanja za mlade v knjižici GŠTD objavljena šele leta 2011. Istega leta je bila vključena tudi v razpis državnega tekmovanja za kategorijo pionirjev in mladincev (XVI. kongres Gasilske zveze Slovenije, 2014), pri čemer se izvedba med kategorijama nekoliko razlikuje. Vajo izvede ekipa devetih tekmovalcev. Za pionirje velja, da jih desetar najprej razvrsti pred ocenjevalno komisijo v dve vrsti s poveljem »Enota, zbor!«. Sam pri tem stoji pred ekipo. Nato jih poravna z »Na desno ravnaj se!« in »Mirno!« ter poroča predsedniku ocenjevalne komisije: »Pozdrav!«, »Tovariš predsednik, tekmovalna enota PGD ... je pripravljena za izvedbo vaje!«. Ko mu predsednik ocenjevalne komisije odobri nastop, odgovori z »Razumem, tovariš predsednik!«. Nato se obrne k enoti in nadaljuje s povelji »Mirno!«, »Na desno!«, »Enota, naprej!«. Po zadnjem povelju skupaj z ekipo opravi korakanje v razdalji desetih metrov. Po prehojeni razdalji jih ustavi z »Enota, stoj!« in poravna »Na desno/levo!«, »Na desno poravnaj se!« in »Mirno!«. Na koncu enoto razpusti s poveljem »Prosto!«, pri čemer mu vsi člani odzdravijo z roko in zapustijo svoja mesta.

Za mladince veljajo enaka pravila, le da desetar ekipo že pripelje v tekmovalni prostor pred sodniško komisijo. Tam poveljuje »Enota, stoj!«, »Na levo/desno!«, »Na desno

ravnaj se!« in »Mirno!« Sledi pozdrav in poročanje sodniški komisiji, nato pa premikanje. Pri tem mladinci opravijo daljšo razdaljo v dolžini dvajsetih metrov, pri čemer mora desetar uporabiti naslednja povelja »Enota, naprej!«, »Z desnim/levim krilom!«, »Naravnost!« in »Enota, stoj!«. Nato jih poravnava in ob zaključku poroča sodniški komisiji »Tovariš predsednik, tekmovalna enota PGD je zaključila vajo!«. Po odobritvi predsednika desetar razpusti enoto s poveljem »Prosto!«. Ocenjujejo se izdana povelja, njihovo pravilno zaporedje in izvedba vaje (Berlec in drugi, 2011).

5.6 Metanje cevi na 105 metrov

Disciplina je bila prvič objavljena v enotnem programu za mladinska tekmovanja leta 1961, in sicer za mlade med 13. in 15. letom starosti. V njej sodeluje sedem tekmovalcev, vsak od njih pa vrže po en kolobar cevi. Povelja pri polaganju cevovoda so naslednja: »Dvigni cev, na desno, napred marš, stoj, položi cevovod, pospravi.« Zadnji tekmovalec pri ročniku poveljuje še »Vodo« in »Vodo zapri.« Komisija za ocenjevanje začne meriti čas po izdanem povelju komandirja »Položi cevovod!«, ustavi pa ga pri povelju »Vodo«. Možnih točk je 150, od tega se odštejejo doseženi čas položenega cevovoda in napačne izvedbe vaje (manjkajoča povelja, govor med delom, razklopljena spojka) (Tekmovanje pionirjev od 10-12 let in 13-15 let, 1961, XV).

V navodilih iz leta 1964, in kasneje v 1966, ta vaja ni vključena v tekmovalni program za mlade, je pa ponovno vključena v knjižico iz leta 1972 (najverjetneje že v 1969, ker so jo mladinci imeli na republiškem tekmovanju leta 1961 (Planinc, 2011), vendar knjižica ni dostopna). Osnova ostaja enaka, le da je vaja natančneje opredeljena. V pravilih 1972 je podrobneje zapisano, da vajo izvaja devet tekmovalcev, in sicer tako, da se na startni črti postavijo v kolono. Delo opravlja osem tekmovalcev, desetar pa samo daje navodila oziroma povelje. Na njegovo povelje »Priprava« vsak tekmovalec, razen strojnika, vzame v roke po eno speto C-cev; strojnik vzame trojak, C2 pa še ročnik. Nato se po povelju »Na desno« vsi obrnejo v smeri polaganja cevovoda. Na žvižg in povelje »Položi cevovod« se strojnik umakne korak v desno in odloži trojak na sredo startne črte. S tem umikom da prostor ostalim sedmim tekmovalcem, ki v koloni stečejo naprej, levo od označene črte, v naslednjem vrstnem redu: S, N1, N2, V1, V2, C1 in C2. Cevi odlagajo na za to označenem

mestu, in sicer tako, da jo najprej odpnejo in šele nato vržejo. Prvi, ki vrže kolobar cevi, je sel. Vrže jo po označeni črti, nato spodnjo spojko izroči strojniku, ki jo spne s trojakom, z zgornjo pa steče naprej in razvije cev. Ko je cev razvita, prevzame od N1 spodnjo spojko druge cevi in jo spoji s prvo. Na enak način opravijo delo tudi ostali tekmovalci. Ko je vsak opravil svojo nalogo, se postavi levo od cevovoda v položaj »mirno«. Ko je C2 razvil še zadnjo cev, nanjo spoji ročnik in pri strojniku zahteva vodo. Ta po sprejemu povelja odpre ventil na trojaku in se nato postavi v položaj »mirno«. Vaja je končana, ko desetar, ki med opravljanjem vaje stoji levo od cevovoda, v višini V1, in spremlja delo desetine, spusti desno roko, ki jo je dvignil tik pred zaključkom, v znak, da je delo opravljeno. Meri se čas izvedbe in ocenjuje pravilno delo (Gasilske in gasilskošportne tekmovalne discipline, 1972). V letu 1978 je vaja enaka, le da C-cevi tokrat niso spete, ampak samo zvite. Vaja se šteje za končano takrat, ko se strojnik po odpiranju ventila na trojaku vzravna (Gasilske in gasilskošportne tekmovalne discipline, 1978). V takšni različici je vaja ostala nespremenjena vse do 2003, ko je bila zadnjič vključena v knjižico GŠTD, vendar moramo pri tem opozoriti, da že od začetka osemdesetih v njej mladi več niso tekmovali, temveč je bila namenjena članom, kar pomeni, da je bila ta disciplina za gasilsko mladino v veljavi slabih dvajset let.

5.7 Štafetni tek

Prva enotna verzija štafete za mladince je bila objavljena leta 1961. V njej sodeluje osem tekmovalcev, ki se razdelijo na pol in po štirje sodelujejo v štafetnem teku s prenosom povelja. Za končno oceno se upošteva boljši čas oziroma višje število doseženih točk ene od dveh štafet. Pri prenosu se uporablja navadni C-ročnik. Štafeta poteka na 4 x 100 metrov dolgi progi, na kateri je točno na sredi vsake dolžine ovira. Prvi tekmovalec mora premagati skok v višino enega metra, drugi skok v daljino 1,5 m, tretji mora splezati skozi rov in četrti preiti gred. Zraven prenosa ročnika od prvega do četrtega tekmovalca mora ekipa prenesti tudi ustno sporočilo. Gre za petbesedno poved s področja taktike (npr. »Pošljite na požarišče reševalni avto«). Čas se začne meriti ob povelju »Zdaj!« in ustavi, ko zadnji tekmovalec prečka ciljno črto. Pri tem se sporočilo, ki ga ponovi zadnji tekmovalec pred ocenjevalno komisijo, ne šteje v tekmovalni čas. Vseh možnih točk je 150, od katerih se odštejeta čas štafete in nepravilno delo (napačen prenos sporočila,

prestop izven določene proge, neopravljena ovira) (Tekmovanje pionirjev od 10-12 let in 13-15 let, 1961, XV).

Leta 1964 so štafetni tek s prenosom povelja za mladince poenotili s tekom za članske enote. Tako disciplino izvede celotna ekipa devetih tekmovalcev na dolžini proge 450 m. Vsak preteče del v dolžini 50 m, pri tem pa mora predati ustno povelje in ročnik, ki še vedno služi kot štafeta palica. Predaja ročnika in povelja se izvede na označenem delu proge. Tekmovalci so na progi razvrščeni po naslednjem vrstnem redu: D, St., S, N1, N2, V1, V2, C1 in C2. Tekmovalec desničar med tekom drži ročnik v desni roki in ga preda tekmovalcu v levo roko. Ta si ga nato med tekom prenese v desno roko. Za levičarje velja obratno. Povelje je tribesedno (npr. »Prva cev naprej«) in se ga tekmovalcu na startu poda ustno, hkrati pa se napiše še na list papirja in vstavi v ročnik, da lahko sodnik na cilju preveri pravilnost prenesenega sporočila. Meri se čas štafetnega dela in z negativnimi točkami kaznuje vsako nepravilno delo (prestop, padec ročnika na tla, napačen prenos sporočila) (Navodilo za izvedbo vaj pri tekmovanju gasilskih enot, 1964).

V takšni verziji je disciplina za mladince obstajala še leta 1972, nato pa so jo leta 1978 spremenili v krajšo različico za pionirje. Glede na starost otrok je namreč prirejena dolžina proge, štafetni tek za mladince pa je od takrat naprej postal štafetni tek z ovirami. Tako je celotna tekmovalna proga za pionirje dolga le 270 metrov, pri čemer mora posamezen tekmovalec preteči del proge v dolžini 30 metrov. Pri tem mora predati povelje in ročnik. Proga je razdeljena na devet enakih delov, povelje pa ostaja tribesedno. Vsa ostala pravila ostajajo enaka tistim iz leta 1964 (Gasilske in gasilskošportne tekmovalne discipline, 1978). To različico najdemo le še v GŠTD 1983, nato pa več ne.

V knjižici GŠTD 1987 je obravnavan tudi štafetni tek brez prenosa povelja za starejše pionirje. Gre za golo štafeto s predajo štafete palice – ročnika, ki mora preiti od prvega do zadnjega tekmovalca. V tem oziru so spremenili tudi dolžino proge, in sicer na 800 metrov, posameznemu tekmovalcu pa pretečeno dolžino odredi desetar. Tekmovalci so na progi razporejeni po že znanem vrstnem redu. Glede na povprečno starost ekipe je predpisan tudi normativni čas za izvedbo vaje. Če tekmovalna enota doseže ta čas, dobi

100 točk, v nasprotnem primeru se za vsako sekundo več odbijajo točke (Sentočnik T., Lešnik in Sentočnik V., Gasilske in gasilskošportne tekmovalne discipline za republiško in izbirno tekmovanje, 1987). Od leta 1987 naprej tovrstnega štafetnega teka v knjižicah GŠTD več ni, kar pomeni, da je bil prirejen le za potrebe republiškega tekmovanja v tistem letu. Veljati je namreč začel štafetni tek z ovirami.

5.7.1 Štafetni tek z ovirami

a) za mladince

V GŠTD 1978 je prvič predstavljena štafeta z ovirami za mladince na 350 metrov dolgi progi. Disciplino izvaja devet tekmovalcev, ki se na progi razvrstijo po naslednjem vrstnem redu: D, S, St., N1, N2, V1, V2, C1 in C2. Celotna proga je dolga 350 metrov in razdeljena na devet delov, pri čemer so polja z ovirami dolga 50 metrov, polja brez ovir pa 30. Na znak sodnika starterja desetar steče po nizki gredi in preko nje prenese dve C-cevi, ki ju je vzel pred vzponom na gred. Drugo polje preteče sel brez ovir, nato strojnik v tretjem polju preskoči pol metra visoko oviro, ki je postavljena na polovici tretje dolžine. Sledi prvi napadalec, ki v četrtem polju razvije C-cev in jo potisne pod meter visoko oviro, ki jo sam preskoči, nato pa na drugi strani sklopi cev z drugo C-cevjo. V petem polju drugi napadalec nima ovir, medtem ko prvi vodar v šestem polju spne tri C-cevi na trojak (na vhodno polje in levi ter desni izliv). Sedmo polje vodar dve samo preteče, prav tako cevar ena v osmem polju, vendar ta še pred tekom od stranskega sodnika prevzame vstavljivo črpalko, ki jo nato po predaji štafete cevarju dve sam prenese do cilja. Na cilju črpalko vstavi v vedro, odvijte cev in začne potiskati na bat, medtem ko cevar dve, ki je v tem času že pretekel zadnje, deveto polje, s curkom vode meri v tarčo. Ko tarča pade na tla, je vaja končana. Tekmovalci si med tekom predajajo D-ročnik. Ena od možnosti za zadnja dva tekmovalca je tudi ta, da je na cilju že postavljena vedrovka, s katero cevarja nato zbijeta tarčo. Ocenjujeta se čas teka in nepravilno izvedeno delo (Gasilske in gasilskošportne tekmovalne discipline, 1978). Ta štafeta za mladince je nato v knjižici GŠTD 1983 prešla v kategorijo starejših pionirjev, za mladince pa se je tega leta pojavila nova različica, ki je sorodna članski v tistem času.

Gre za štafeto z ovirami na 350 metrov dolgi progi, v kateri tekmuje sedem gasilcev. Vsak od njih preteče 50 metrov, pri tem pa so v drugem, četrtem, šestem in sedmem polju postavljene ovire. V drugem polju tekmovalec po nizki gredi prenese sesalno cev s premerom 110 mm in jo odloži na koncu grede. Četrty tekmovalec prepleza štirimetrsko navpično postavljeno lestev, pri čemer ne sme izpustiti nobenega klina, razen zadnjega na vrhu lestve, ko prestopa na drugo stran. V šestem polju tekmovalec spoji eno B in dve C-cevi na trojak, v zadnjem polju pa tekmovalec na cilju vrže torbico z reševalno vrvjo v 10 metrov oddaljeni krog. Pri metu drži konec vrvi v roki toliko časa, dokler torbica ne pade na tla. Ko je ta na tleh, se odmeri konec vaje. V vseh ostalih poljih brez ovir tekmovalci del proge samo pretečejo in predajajo ročnik (Gasilske in gasilskošportne tekmovalne discipline, 1983).

Zadnja bistvena sprememba štafetnega teka z ovirami za mladince je v knjižici GŠTD leta 1997. Ta sprememba sovpada z vključitvijo GZS v CTIF, mednarodno gasilsko organizacijo, ki sicer obstaja že od leta 1900. Slovenija je postala polnopravna članica leta 1992 (Planinc, 2011), MS GZS pa se je vanjo vključil 1994 (Poročilo o delu Mladinskega sveta za leto 1995, 1996). CTIF od leta 1977 organizira tekmovanja mladih gasilcev, znanih kot mladinske gasilske olimpijade. V okviru samostojne Slovenije so mladi gasilci prvič tekmovali leta 1993 (Planinc, 2011). Na teh tekmovanjih so tekmovalne discipline poenotene za vse kategorije nastopajočih, za vse države članice CTIF. V skladu s tem se je poenotil tudi štafetni tek z ovirami za mladince.

Štafeto odteče devet mladincev na dolžini 400 metrov. Proga je razdeljena na devet delov, pri čemer sta prvi dve polji dolgi 25 metrov, ostalih sedem pa 50. Širina proge je 1,2 metra, proga pa je lahko speljana ravno ali v krogu. Mladinci nosijo tekmovalne oznake s številkami od ena do devet, osrednja naloga teka pa ostaja prenos štafetne palice – ročnika. Prvi tekmovalec na sodniški znak začne teči in po dvajsetih metrih premaga dvometrsko leseno lestev s štirimi prečkami. Ko je oviro premagal, na drugi strani s tal pobere C-ročnik in ga preda tekmovalcu številka 2. Ta svoj del proge samo preteče. V tretjem delu proge tekmovalec številka 3 vzame dvojno zvito C-cev in jo prenese na pet metrov oddaljeni leseni podstavek. Tekmovalec številka 4 preteče svoj del proge brez ovir, nato peti premaga oviro z letvijo, šesti pa oviro za preskok.

Tekmovalec številka 7 teče do postavljenega ročnega gasilnega aparata in ga prenese v pet metrov oddaljeni prostor. Predzadnji tekmovalec polje samo preteče, zadnji, deveti, pa steče do dveh C-cevi, ju med seboj spoji in razvije. Eno prosto spojko spoji še na trojak, na drugo pa pritrdi ročnik, ki ga je prejel od osmega tekmovalca. S spojenimi cevmi, priklopljenimi na trojak, in s spojenim ročnikom tekmovalec številka 9 priteče skozi cilj in odloži ročnik s cevjo (Lešnik, 1997). V takšni različici se štafeta na 400 metrov z ovirami za mladince izvaja še danes.

b) za pionirje

Štafetni tek z ovirami, ki je bil prvič objavljen leta 1978 za mladince, je leta 1983 prešel v kategorijo starejših pionirjev. Sprememb zanj v tistem letu ni bilo. Pionirji so pretekli 350 metrov dolgo polje, razdeljeno na devet neenakih delov. Polja z ovirami so bila dolga 50 metrov, tista brez pa 30 metrov.

Naslednja sprememba v tej kategoriji se je zgodila šele leta 1991, za potrebe republiškega tekmovanja. Tekmovalni prostor je takrat bil dolg 450 metrov in razdeljen na devet enakih delov, kar pomeni, da vsak tekmovalec preteče 50 metrov. Razporeditev tekmovalcev na progi ostaja enaka, v primerjavi z letom 1978 so se spremenile le ovire in njihovo število. Tako sedaj desetar svojo dolžino premaga brez ovir in po gredi steče sel v drugem polju, vendar tokrat brez cevi v rokah. Tretje in četrto polje sta brez ovir, nato pa v petem polju napadalec dva opravi enako nalogo, kot jo je v različici iz 1978 napadalec ena. Šesto in sedmo polje sta ponovno brez ovir, v osmem pa cevar ena sklopi le eno C-cev na vhodni priključek trojaka. Zadnje polje cevar dve samo preteče. Vaja se zaključí, ko zadnji tekmovalec prečka ciljno črto (Sentočnik in Lešnik, 1991).

Od leta 1991 naprej sta bili v veljavi dve različici štafetnega teka z ovirami za pionirje. Prva, poimenovana kot štafeta z ovirami na 350 metrov dolgi tekmovalni progi, je bila verzija iz 1978 in namenjena starejšim pionirjem, druga, štafeta z ovirami za pionirje, pa iz leta 1991. Obe sta bili v knjižicah GŠTD vse do leta 2011. Takrat je namreč izšla popolnoma nova verzija štafetnega teka z ovirami za pionirje.

Gre za štafeto na 400 metrov dolgi progi, na kateri tekmuje vseh devet tekmovalcev. Po progi se razporedijo po že znanem vrstnem redu, med seboj pa si predajajo navadni D-

ročnik. Prvi in drugi del proge sta dolga 25 metrov, ostalih sedem pa po 50 metrov. Proga je široka 1,20 metra in speljana ravno ali v krogu. Na njej so postavljene štiri ovire v prvem, četrtem, petem in osmem delu proge. V prvem delu proge je na sredi dolžine postavljena gred, po kateri steče desetar. V četrtem polju N1 premaga oviro za preskok, v petem pa N2 oviro z letvijo. V osmem, predzadnjem polju C1 razvije C-cev do trojaka in jo spoji na njegov vhodni priključek. Vsi ostali tekmovalci svoj del proge samo pretečejo, pri tem pa si predajajo ročnik. Ocenjujeta se čas izvedbe in pravilnost dela (Berlec in drugi, 2011). V takšni obliki se štafetni tek z ovirami za pionirje izvaja še danes.

5.8 Vaja z motorno brizgalno

Navodila za vajo za mladince so bila prvič objavljena leta 1964. Takrat se je sicer uvedla na tekmovanjih, vendar so jo morali mladinci poznati že prej. Najdemo jo namreč že leta 1949 v Pravilniku o gasilskih pionirjih in mladini, ki zahteva njeno dobro poznavanje. Vaja je skozi čas bila različno poimenovana, vendar je osnova ostala enaka, razlikujeta se le mokra in suha različica. Tako je v letu 1964 najprej poimenovana kot hitra vaja – trodelni napad z vodo, leta 1966 kot napad gašenja v hitrosti, 1972 kot vaja v trodelnem napadu z motorno brizgalno, od 1978 naprej pa se je uveljavil izraz vaja z motorno brizgalno.

Tekmovalno disciplino izvede devet članov ekipe, vaja pa je identična mokremu trodelnemu napadu v hitrosti za članske ekipe. Izvede se s prenosno motorno brizgalno s kapaciteto 800 l/min, s pomočjo katere se s štirimi sesalnimi cevmi načrpa voda iz globine metra in pol. Napad se nato izvede s pomočjo dveh B-cevi in dvakrat po dvema C-cevema. Z dobljenima curkoma se zrušita tarči. Ocenjujeta se hitrost in pravilnost izvedbe posameznih del (Navodilo za izvedbo vaj pri tekmovanju gasilskih enot, 1964). V letu 1964 so se delovna mesta posameznih tekmovalcev izžrebala, medtem ko so pravila dve leti kasneje dopuščala možnost lastne izbire ali žreba (Navodila za tekmovanje gasilskih enot, 1966). V drugi knjižici GŠTD iz leta 1972 je zapisano, da se vaja lahko izvede kot suha ali mokra. Pri tem se pri suhi vaji sesalne cevi položijo na tla. Mokra vaja se konča po padcu tarč, suha pa takrat, ko C1 na trojaku odpre oba ventila in se vzravna. Enaka vaja velja tudi za pionirje, vendar se izvaja z malo motorno brizgalno 300 l/min. Postopek ostaja enak, le da pionirji uporabljajo sesalne cevi s premerom

52 mm (mladinci 110 mm) in da namesto B-cevovoda razvijajo C. Točkovanje ostaja za oboje enako (Gasilske in gasilskošportne tekmovalne discipline, 1972).

V takšni obliki se vaja z motorno brizgalno izvaja še danes. V osemdesetih letih, zlasti med 11. in 12. kongresom, so tekmovalne discipline poenotili s pravili CTIF (XII. kongres Gasilske zveze Slovenije, 1993), kar je veljalo tudi za vajo z motorno brizgalno. Osnova je še vedno enaka tisti iz šestdesetih let, le da je od izdaje knjižice GŠTD 2011 vaja namenjena izključno članskim tekmovalnim enotam. Zadnja različica vaje za mladince je bila v knjižici GŠTD 2003, kjer so uporabljali C-sesalne cevi in položili C-cevovod (Lešnik, 2003), tako kot že leta 1972.

5.8.1 Vaja s hidrantom

Izvedba vaje je različica vaje z motorno brizgalno, le da jo je v tem primeru nadomestil hidrant. Vajo lahko opravlja sedem ali devet mladincev v suhi izvedbi in brez izžrebanja vlog v tekmovalni ekipi. Prvič jo zasledimo v knjižici GŠTD 1972 (obstaja možnost, da že v 1969, vendar knjižica ni dostopna). Postavitev tekmovalcev na začetku je identična kot pri vaji z motorno brizgalno. Tekmovalna enota stoji v dveh vrstah za pripravljenim orodjem. Po pripravi desetar stopi štiri korake naprej in poveljuje enoti »Požarni objekt naravnost, po dve B-cevi do trojaka, po dve C-cevi, prvi in drugi v napad!«, ta pa nato razvije najprej B-cevovod in nato še dvakrat po C-cevovod; enako kot pri vaji z motorno brizgalno. Zaključek vaje je enak zgornji vaji (Gasilske in gasilskošportne tekmovalne discipline, 1972). V letu 1978 se pojavi še mokra izvedba vaje, ki se izvaja enako kot suha, le da je vaja končana po padcu obeh tarč. Namenjena je predvsem starejšim pionirjem (Gasilske in gasilskošportne tekmovalne discipline, 1978), čeprav so jo s C-cevmi izvajali tudi mlajši.

V sedemdesetih letih je bila uveljavljena predvsem vaja za devet tekmovalcev, v osemdesetih pa je nato v ospredje stopila vaja s sedmimi tekmovalci. Ta velja še danes, le da ni več namenjena mladini. V letu 2011 v knjižici GŠTD najdemo t. i. mokro vajo s hidrantom za mladince in mladinke, pri kateri je osnova vzeta iz leta 1972, le da tekmovalci polagajo C-cevovod. Vaja je končana, ko sta zrušeni obe tarči (Berlec in drugi, 2011). V takšni obliki se vaja za mladince izvaja še danes.

5.9 Vezanje vozlov

To disciplino sicer najdemo v knjižici GŠTD leta 1972, vendar je ob pregledu razpisov tekmovalnj za mladino na nivoju države v biltenu GZS v sedemdesetih letih ni moč najti. Obstaja možnost, da so jo posamezna društva na lastnih tekmovanjih sicer izvajala. Tudi navodila zanjo so podana skopo in nenatančno, v primerjavi z vsemi ostalimi disciplinami v tistem času. Zapisano je, da desetar pripelje ekipo mladincev v tekmovalni prostor, kjer je že pripravljenih devet vrvi. Žreb določi, katero vrsto vozla bo opravil vsak izmed tekmovalcev, nato pa se po žrebu razporedijo pred oznake vozlov in se pripravijo za začetek vaje. Na povelje predsednika tekmovalne komisije »Pripravi vrvi«, vzame vsak tekmovalec konec vrvi v levo roko in ga drži v višini svojega ramena. Na sodniški znak začnejo vsi hkrati vezati vozle. Ko končajo, mora vsak izmed njih držati vozle v levi roki, desno pa dvigne navzgor kot znak, da je delo opravljeno. Ob koncu vaje morajo biti narejeni naslednji vozli: enojna, dvojna in križna zanka, tesarski vozle ter zanka za dviganje cevi. Ocenjujeta se čas izvedbe ter nepravilno delo (Gasilske in gasilskošportne tekmovalne discipline, 1972). Pravilom so za izvedbo vaje dodane še skice posameznih vozlov. Ker navodila niso natančna, ne izvemo, ali je več tekmovalcev navezovalo isto vrsto vozla, saj je teh samo pet, medtem ko je tekmovalcev devet. Prav tako v pravilih ni zapisano, ali to disciplino izvajajo le kategorije mladincev, pionirjev ali oboji; morebiti celo člani. V knjižici GŠTD 1978 so petim vozlom dodane še zanke za dvig sekire, krampa in cevi z ročnikom (Gasilske in gasilskošportne tekmovalne discipline, 1978), identična pravila pa so zapisana tudi leta 1983. Po tem letu te discipline v knjižicah GŠTD več ni.

5.10 Metanje reševalne vrvi v načrtan krog

Pravila v GŠTD iz 1972 za to izvedbo vaje so še bolj skromna kot pri vezanju vozlov. Tekmovalec stoji v tekmovalnem polju pred črto in poskuša vreči torbico z vrvjo v začrtani krog s premerom 1,5 metra. Krog je od črte oddaljen deset metrov, tekmovalec pa vrv vrže tako, da en konec vrvi drži v roki, z drugo roko pa vrže torbico v smeri kroga. Posamezen met se lahko opravi le enkrat. Pri tem se v nepravilno delo štejeta oddaljenost torbice od kroga in prestop startne črte (Gasilske in gasilskošportne tekmovalne discipline, 1972). Iz tega zapisa ne izvemo, ali vajo izvede le en tekmovalec,

ki zastopa celotno ekipo, ali vseh devet tekmovalcev, prav tako ne, kateri kategoriji mladih je namenjena. Enaka pravila veljajo še v letih 1978 in 1983, nato pa disciplino zamenjajo druge. Nenavadno pri tem je, da je disciplina sicer obravnavana v GŠTD, v razpisih državnih tekmovanj za mladino pa je ne najdemo, kar bi lahko pomenilo, da je bila v rabi znotraj tekmovanj na nižjih nivojih.

5.11 Metanje reševalnega pasu

Vaja se pojavi v knjižici GŠTD 1972, vendar lahko z gotovostjo trdimo, da je bila že v knjižici 1969, saj so mladinci v tej disciplini tekmovali na republiškem tekmovanju 1971 (VII. kongres Gasilske zveze Slovenije, 1972). V tej vaji za mladince je ekipa sestavljena iz N1, N2, V1 in V2, ki jih odredi desetar. Tekmovalci se pred začetkom vaje postavijo v kolono eden za drugim. Prvi v koloni, N1, je od startne črte oddaljen dva metra in k njej pristopi šele, ko to poveljuje desetar. Nato se pripravi za met. Pri tej vaji se kot reševalni pas uporablja avtomobilska zračnica vozila Fiat 750, ki je navezana na 15 metrov dolgo vrv. Osem metrov od startne črte je na sredi kvadratne površine 3 x 3 m vrisan krog s premerom enega metra. Cilj vaje je, da tekmovalec zadene krog s t. i. reševalnim pasom. Vsak opravi le en met, pri tem pa se za točkovanje šteje, če je notranja stran zračnice še na črti kroga (Gasilske in gasilskošportne tekmovalne discipline, 1972). V obeh kasnejših izdajah knjižic GŠTD pravila ostajajo enaka, le da je leta 1983 disciplina uvrščena med discipline za tekmovanje dvojic članov v troboju (Gasilske in gasilskošportne tekmovalne discipline, 1983).

5.12 Vaja raznoterosti

Vajo raznoterosti, novo disciplino, prvič zasledimo v knjižici GŠTD 1978, namenjena pa je bila mladincem, članom in starejšim gasilcem. Vaja je sestavljena iz več elementov, ki so prisotni pri gasilskem delu. Lahko jo izvaja devet ali sedem tekmovalcev, pri čemer to določi organizator tekmovanja. Če jih nastopa sedem, izpadeta C1 in C2. Vsak tekmovalec opravi samo svoj del proge, ki mu ga določi žreb, vsem pa je skupno le hitro oblačenje. Tekmovalni prostor je širok 18 metrov in dolg 22 metrov. Po širini je razdeljen v dvometrske pasove, po dolžini pa na štiri neenake dele. V prvem delu je startna črta, pet metrov pred njo so postavljeni stoli/obešalniki z oblačili, sledi dvometrsko območje

za postavitev orodja in petnajstmetrski prostor za izvedbo vaje. Tekmovalci se postavijo za startno črto na izžrebanem mestu. Na sodniški znak steče vsak tekmovalec do svojega stola ali obešalnika z oblačili in se opremi (bluza, čelada in pas). Takoj po tem začne opravljati vsak svojo nalogo. Strojnik vzame hidrantni nastavek in ključ ter pritrdi nastavek na improvizirani hidrant na koncu proge. Sel vzame trojak, z njim steče čez šestmetrsko gred in ga na koncu odloži med tri cevi. Na vhodni priključek spoji B-cev in na oba izliva C-cevi. Napadalec ena vzame vedro z vodo, z njim steče do konca proge, kjer ga čaka vedrovka. Vanjo izlije vodo in s potiskanjem na bat s curkom podre tarčo. Napadalec dve izvede metanje C-cevi v metrskem prostoru v skladu s pravili za metanje cevi. Vodar ena opravi navezavo za dvig cevi z ročnikom v višje nadstropje, vodar dve pa vrže reševalno vrv v krog s premerom 1,5 metra. Cevarja izvedeta navezavi. Cevar ena z reševalno vrvjo naveže zanko, ki jo določi organizator tekmovanja, cevar dve pa naveže sekirico za dvig v višje nadstropje. Ko vsak posamezen tekmovalec opravi svojo nalogo, ostane na mestu. Vaja je končana, ko je zadnji izmed ekipe opravil svoje delo. Celotno dejavnost za ciljno črto spremlja desetar, ki, ko ugotovi, da se vaja približuje koncu, dvigne roko in jo spusti, ko je vaja končana. Ocenjujeta se čas izvedbe in pravilnost dela (Gasilske in gasilskošportne tekmovalne discipline, 1978).

Enaka vaja je nato zapisana še v knjižici GŠTD 1983, v 1985 pa se pojavi različica vaje z uporabo zaščitne maske. Pri tem je tekmovalni prostor ožji za dva metra, naloge tekmovalcev pa ostajajo iste. Razlika je le v drugem delu tekmovalnega prostora, kjer so bili v prejšnji različici stoli z oblačili. Sedaj morajo tekmovalci na sodniški znak stopiti v dvometrski prostor pred orodjem in si namestiti zaščitno masko. Ko je vsak posameznik to opravil, lahko začne izvajati svojo nalogo (Sentočnik T., Lešnik, Vrhovec, Sentočnik V. in Vidmar, 1985).

Manjša sprememba v prvi različici se je pojavila še leta 1991 v oblačenju, ko so se morali tekmovalci opremiti le s čelado in pasom (Sentočnik in Lešnik, 1991), nato pa so leta 1997 ločili vajo s sedmimi in z devetimi tekmovalci. Pri vaji raznoterosti za devet tekmovalcev morata sel in napadalec dva steči do konca proge, kjer ju pričaka tabla z vrsto požara (za oba je različna). Pred tablo so trije gasilniki, tekmovalca pa morata izbrati tistega, ki ustreza namenu pravilnega gašenja. V verziji za sedem tekmovalcev sel

in napadalec dva opravita isto nalogo kot leta 1978 (Lešnik, 1997). Od leta 2011 naprej cevar ena navezuje enojno reševalno zanko in ne več zanke, ki mu jo določi organizator tekmovanja (Berlec in drugi, 2011).

V takšnih dveh verzijah se vaja raznoterosti izvaja še danes. Pri tem pa velja omeniti, da je danes namenjena le kategoriji starejših gasilcev. Ti so bili tudi prvi, ki so že leta 1978 tekmovali v tej disciplini (Dimec, 1978). Sprva so od mladih v njej tekmovali le mladinke (Zapisnik 3. seje komisije za tekmovanja, 1982), na tekmovanju za memorial Matevža Haceta 1985 pa so v njej tekmovali tudi mladinci (XI. kongres Gasilske zveze Slovenije, 1988). Mladinci in mladinke so v tej vaji tekmovali predvsem v osemdesetih letih, nato pa je disciplina prešla v kategorijo starejših gasilcev.

5.13 Štafeta s prenosom vode

To novo disciplino, ki je namenjena pionirjem, prvič najdemo v knjižici GŠTD za memorial Matevža Haceta leta 1985. Decembra 1984 je namreč predsedstvo GZS sprejelo sklep o organizaciji tekmovanja za memorial Matevža Haceta na občinskem, območnem in republiškem nivoju. Že v januarju so nato sprejeli tekmovalne discipline in izdali knjižico GŠTD. Tekmovanje na državnem nivoju je nato potekalo oktobra 1985 (XI. kongres Gasilske zveze Slovenije, 1988). V drugem biltenu GZS je predsedstvo GZS v marcu razpisalo tekmovanje in pojasnilo, da je memorial organiziran v počastitev in spomin na Matevža Haceta, zaslužnega člana gasilske organizacije. Mladina je nastopala v kategoriji pionirjev A (mlajši), pionirjev B (starejši) in mladink ter mladincev (Tekmovanje za memorial Matevža Haceta, 1985).

Za izvedbo štafete s prenosom vode je predpisan tekmovalni prostor 15 x 10 metrov, izvaja pa jo devet tekmovalcev, ki se pred začetkom vaje postavijo za orodje na povelje desetarja »Desetina zbor«. Stojijo v zdaj že ustaljenem vrstnem redu. Za izvedbo vaje sta potrebni dve večji posodi, s prostornino 50 litrov, in trilitrsko vedro. Prva posoda je postavljena za startno črto in je napolnjena z vodo, druga, prazna pa je postavljena nasproti njej na koncu dolžine tekmovalnega prostora. Na znak sodnika starterja desetar začne izvajati vajo. Z vedrom zajame vodo iz polne posode, steče po desni strani proge, zlije vodo v prazno posodo, jo obide in se po levi strani vrne nazaj. Na startni črti preda

vedro naslednjemu tekmovalcu, ki ponovi delo, sam pa se vrne na konec kolone. Vsi ostali člani ekipe opravijo enako nalogo, pri čemer je za izvedbo vaje čas omejen na dve minuti. V tem času lahko posamezen član prenos vode večkrat ponovi, vendar v enakem vrstnem redu. Po izteku dveh minut glavni sodnik prekine štafeto. Če je tekmovalec na progi, se vrne za startno črto, v primeru izlivanja vode pa lahko to opravi do konca. Ocenjujeta se količina prenesene vode in pravilnost izvedbe (Sentočnik T., Lešnik, Vrhovec, Sentočnik V. in Vidmar, 1985). Ta vaja se v identični obliki izvaja še danes.

5.14 Vaja z ovirami za mladince in mladinke

Gre za novo vajo, ki jo prvič zasledimo šele v knjižici GŠTD za memorial Matevža Haceta 1985. Namenjena je bila pionirjem B oziroma starejšim pionirjem. Gre za vajo, ki je usklajena s pravili CTIF, kar pomeni, da v njej tekmujejo na mladinskih gasilskih olimpijadah. Vajo izvede devet tekmovalcev, ki morajo na dolžini 75 metrov opraviti različne naloge. Proga je razdeljena na štiri različno dolge dele. Prvi del je dolg 60 metrov, na njem pa so razporejene štiri ovire: vodni jarek (1,80 m x 2 m), lesena ovira za preskok, visoka 0,70 m, šestmetrski rov (0,60 x 0,80 m) in dvometrski leseni gred. V drugem delu proge sta na levi in desni strani dve vedrovki, napolnjeni z desetimi litri vode. Pet metrov pred njima sta tarči z odprtino. Ta del proge je dolg pet metrov. V tretjem delu proge sta levo in desno postavljeni dve stojali. Na desni strani je stojalo za vezanje vozlov, na levi strani pa stojalo za odlaganje orodja. V zadnjem delu proge je petmetrski prostor za končno razvrstitev tekmovalcev po končani vaji.

Tekmovalci na startni črti stojijo v dveh vrstah, nato se po prijavi desetarja sodniški komisiji in odobritvi obrnejo na desno, tako da gledajo v smeri napada. Na sodniški znak začnejo teči čez ovire. Najprej preskočijo vodni jarek in leseno oviro, nato se splazijo skozi rov in stečejo preko gredi. Prvi steče desetar, ki se ustavi na koncu drugega dela proge in nadzoruje delo. Za njim stečejo N1, S, N2 in St. do vedrovk, kjer začnejo s črpanjem vode in ciljanjem v tarčo. Njihova naloga je namreč ciljati v tarčo z odprtino, kjer se na njeni zadnji strani zbira voda. V posodo morajo zbrati devet litrov vode. V tem času V1, V2, C1 in C2 v prvem delu proge položijo cevovod, pri tem pa premagajo vse ovire. Po opravljenih nalogah v prvem in drugem delu proge N1, N2, S in St. stečejo k

tretjemu delu proge k stojalu za orodje. Na njem so prikazane slike orodja, ki ga morajo položiti na pult. Gre za trojak, ročnik, C-cev, zbiralnik vode, nosilec in pritrdilec cevi, ključ za spenjanje in vedrovko. Vsak od njih ima s sliko določeno svoje orodje, ki ga položi na stojalo. Slike orodij se menjujejo z vsakim novim nastopom ekipe. V1, V2, C1 in C2 medtem stečejo k stojalu za navezavo vozlov in opravijo navezavo jamborskega, tkalskega in tesarskega vozla in navezavo cevi z ročnikom. Vsak ima določeno navezavo, ki jo mora opraviti, ta pa se menjuje z vsakim novim nastopom ekipe. Ko so opravili z nalogami, se vsi zberejo v zadnjem delu proge, kjer se postavijo v dve vrsti. Steči morajo skozi prehod med stojalom za orodje in stojalom za navezavo vozlov. Ko so vsi tekmovalci zbrani, desetar dvigne roko in s tem oznani konec vaje. Ocenjujeta se čas izvedbe in pravilnost dela (Sentočnik T., Lešnik, Vrhovec, Sentočnik V. in Vidmar, 1985).

V takšni obliki se vaja izvaja še danes, vmes je bila deležna le nekaj manjših sprememb. Tekmovalci morajo od leta 1991 v drugem delu proge posodo na zadnji strani tarče napolniti le s petimi litri vode, pri tem pa mora biti vsaka tarča opremljena z zvočnim in vidnim signalom, ki oznanjujeta opravljeno nalogo. Na stojalu za odlaganje orodja je vedrovko zamenjal sesalni koš. Pomembna sprememba je še, da tekmovalci od tega leta naprej nosijo oznake s številkami od ena do devet in ne več prejšnjih tekmovalnih oznak (Sentočnik in Lešnik, 1991).

6 KVIZ GASILSKE MLADINE

Mladinski svet GZS si je takoj po ustanovitvi leta 1994 postavil veliko ciljev, ki jih je sčasoma tudi uresničil. Vsi cilji so bili povezani z aktivnim vključevanjem mladih v gasilsko organizacijo, zato se je MS po potrditvi in izvolitvi organov zelo odločno zavzel za uvajanje novosti in sprememb pri delu z mladimi. Ena izmed novosti je bila tudi uvedba gasilskega kviza. Tako je leta 2002 v Domžalah potekal prvi državni kviz gasilske mladine. Posamezna društva so v preteklosti sicer večkrat organizirala različne kvize z gasilsko tematiko, vendar nikoli na nivoju države. Tako je na primer OGZ Kranj že leta 1963 pripravila pionirsko tekmovanje *Pokaži, kaj znaš*. Pionirji so odgovarjali na vprašanja o preventivi, opreми in organizaciji gasilstva (Planinc, 2011). Prav tako je v poročilih VII. kongresa zapisano, da je v tistem času med društvi bilo priljubljeno tekmovanje *Povej, kaj veš o požarni varnosti in o gasilstvu* (VII. kongres Gasilske zveze Slovenije, 1972), na katerem so se pionirji prav tako dokazovali v teoretskem znanju. Tudi predlog GZS v sedemdesetih letih, ki vključuje celoletni program dela z mladino glede na letni čas, predvideva, da bi društva v jeseni organizirala kvize *Kaj veš o gasilstvu* (Kolman, 1975). Preteči je torej moralo kar precej let, da se je kaj takega vzpostavilo tudi na državnem nivoju.

V tem poglavju bo opisan razvoj kviza gasilske mladine od leta 2002 pa do 2020. V letu 2020 bo namreč organiziran že 19. državni kviz gasilske mladine. S kvizom gasilske mladine se je sicer ukvarjala že Planinčeva (2011), in sicer v obdobju med 2002 in 2010. Za vsak državni kviz znotraj tega obdobja je zapisala datum in lokacijo tekmovanja, število nastopajočih v vsaki kategoriji in zmagovalna društva. To poglavje pa bo prispevalo še pregled posameznih disciplin znotraj tekmovanja, ki so veljale posamično leto, in njihovo spreminjanje skozi čas. Zato bodo za vsak državni kviz najprej na začetku podane splošne informacije, povzete po Planinčevi (2011), sledi pa spreminjanje tekmovanja skozi čas. Razvoj tekmovanja oziroma njegovo spreminjanje bo narejeno na podlagi vsakoletnih razpisov, ki jih je izdal MS GZS. V njih so namreč zapisana pravila in discipline, ki veljajo v posamičnem letu. V tem kontekstu velja še pojasniti, da imajo pravico do nastopa na državnem kvizu ekipe, ki so dosegle prvo ali drugo mesto na

regijskem kvizu. Na nivoju regije pa lahko nastopita prvi dve ekipi iz tekmovanja na nivoju gasilskih zvez. Število ekip na tekmovanju gasilskih zvez ni omejeno. Izjemoma lahko na nivoju regije in države nastopijo ekipe, ki so dosegle prva tri mesta, če je v posamezni kategoriji tekmovalo več kot dvajset ekip. Ekipo sestavljajo trije člani. Sprva (2002–2005) so v kvizu tekmovali le mlajši in starejši pionirji, nato so bili dodani mladinci (2006) in kasneje (2012) še kategorija gasilcev pripravnikov. Pri tem ponovno velja opozoriti, da besedna zveza mlajši pionir predstavlja otroka, starega med 7 in 10 let, starejši pionir pa otroka, starega med 11 in 14 let.

- **Prvi državni kviz gasilske mladine, 2002**

Razpis za prvi državni kviz v digitalnem arhivu GZS ni ohranjen. Prvi državni kviz gasilske mladine je potekal 7. decembra 2002 na Osnovni šoli Domžale. Na kvizu je sodelovalo sedemnajst ekip, od tega je bilo osem ekip mlajših in devet ekip starejših pionirjev. Obe kategoriji sta se pomerili v teoretičnem znanju iz požarne preventive, gasilske abecede in splošnega znanja. V praktičnem delu so mlajši sestavljali sliko, starejši pa spajali cev na trojak (Planinc, 2011).

- **Drugi državni kviz gasilske mladine, 2003**

Drugi državni kviz gasilske mladine je potekal 6. decembra 2003 na Osnovni šoli Domžale. Na tekmovanju je sodelovalo 32 ekip mlajših in starejših pionirjev (Planinc, 2011), ki so se pomerile v šestih disciplinah. Za mlajše skupine so bila predvidena vprašanja iz požarne preventive, ki so bila zajeta iz nabora vprašanj za bronasto in srebrno značko »Preprečujmo požare«. Snov zanjo je bila dostopna v zadnji verziji *Priročnika za delo z gasilsko mladino*. Starejši pionirji so snov zajemali iz knjige *Osnove varstva pred požarom*. Vsaka ekipa je dobila po tri vprašanja, pri čemer so mlajši odgovarjali pisno z obkrožanjem pravih odgovorov, starejši pa opisno. Prav tako so znanje dokazovali v disciplini *gasilska abeceda* in *splošno znanje*, kamor so med splošno znanje pri mlajših sodile živali, kraji in šport, pri starejših pa zgodovina slovenskega gasilstva, šport in glasba. V gasilski abecedi so morali mlajši poznati opremo, ki jo uporabljajo pri svojem delu in ki jo spoznajo pri preventivnih testih, pri starejših pa je temu bila dodana še oprema za trodelni napad oziroma za gašenje požarov. Disciplina

gasilska abeceda je potekala po sistemu oddaje Malih sivih celih, in sicer na tak način, da je vsaka ekipa najprej izžrebala pet števil, pod katerimi so se skrivale črke. Nato je voditelj kviza prebral posamezne trditve za vsako črko, ki so se stopnjevale od pet proti nič. Izhodiščno število točk je bilo pet, nato pa se je zmanjševalo proti nič v primeru, da ekipa ni odgovorila na trditev. Pod odgovorom se je skrivalo geslo, ki je za starejše pionirje lahko bilo tudi dvobesedno. Disciplina iz *splošnega znanja* se je ocenjevala tako, da je vsaka ekipa izbrala po eno vprašanje iz vsake teme, nato pa ji je voditelj postavil trditve glede na zastavljeno vsebino. Trditve so se ponovno stopnjevale od pet proti nič, tako kot pri gasilski abecedi.

V praktičnem delu so se ekipe mlajših pionirjev preizkusile v vezanju treh vrst vozlov (jamborskega, tkalskega in tesarskega), pri čemer je vsak tekmovalec v ekipi navezal svoj vozle; v sestavljanju lika in v šaljivi igri. Pri starejših je bilo enako, le da je sestavljanje lika bilo zamenjano z disciplino *spoznavanje gasilskega orodja*, kamor je bilo vključeno orodje iz tridelnega napada po knjižici GŠTD. Šaljivo igro je v obeh kategorijah določil organizator. Navezava vozlov je za mlajše potekala brez žreba, starejši pionirji pa so vrsto vozla izžrebali tik pred nastopom. Pri tej vaji se je meril čas navezave in pravilna izvedba oziroma navezava. Pri poznavanju orodja so morali člani ekipe izžrebat listek, na katerem je bila zapisana gasilska oprema. Na znak sodnikov so morali v čim krajšem času postaviti orodje v za to določen prostor, pri čemer sta se upoštevala čas in pravilnost izvedbe. Za sestavo sestavljanke je imela ekipa na razpolago 20 sekund. V tem času je morala sestaviti sestavljanke pred seboj. Vsaka hitrejša izvedba od dvajsetih sekund se je štela v pozitivne točke in obratno (2. državni kviz gasilske mladine, 2003). Ker razpis za prvi državni kviz ni dostopen oziroma ohranjen, sklepamo, da so teoretske discipline potekale na enak način kot leto kasneje.

- **Tretji državni kviz gasilske mladine, 2004**

Tretji državni kviz gasilske mladine je potekal 27. novembra 2004 v Velenju. Tekmovanja se je udeležilo 52 ekip mlajših in starejših pionirjev (Planinc, 2011), ki so se pomerile v šestih disciplinah. Te so ostale iste kot leto prej, nekaj manjših sprememb se je pojavilo le znotraj posameznih disciplin. Tako je v disciplini *splošno znanje* pri mlajših pionirjih

temo o krajih zamenjalo sadje, prav tako pa je bila v tej disciplini na novo predpisana tudi literatura, iz katere lahko mentorji jemljejo snov. Za obe kategoriji so bile predpisane knjige *Od dinozavrov do japonskih avtomobilov*, *Od Luka do Ane* ter *Male sive celice 1 in 2*. Do manjše spremembe je prišlo tudi pri izvedbe *gasilske abecede*. Tako je vsaka ekipa dobila sodnika, ki je nadziral zapis gesla pri določenih trditvah za točke od pet proti nič (3. državni kviz gasilske mladine, 2004). Drugih sprememb pri izvedbi kviza ni bilo.

- **Četrty državni kviz gasilske mladine, 2005**

Četrty državni kviz gasilske mladine je potekal 26. novembra 2005 v Turnišču. Tekmovanja se je udeležilo 57 ekip mlajših in starejših pionirjev (Planinc, 2011), ki so nastopile v šestih disciplinah. Te so doživele nekaj manjših sprememb. Ponovno so se zamenjale teme pri disciplini *splošno znanje*. Tako so mlajši pionirji morali poznati knjižne in pravljicne junake, šolske rekvizite in vse o hrani, medtem ko so starejši pionirji na novo dobili poklice, človeško in živalsko telo, ostala pa je zgodovina slovenskega gasilstva. K naboru literature iz prejšnjega leta je bila dodana še knjiga *Z ugankami do znanja*. Pri požarni preventivi se je število vprašanj iz tri povečalo na deset, pri čemer so mlajši še vedno odgovaljali z obkroževanjem pravilnega odgovora, za starejše pa je bilo predvidenih pet vprašanj z obkroževanjem in pet opisnih vprašanj. Uvedli so tudi eno večjo spremembo. Disciplino *šaljiva igra* je zamenjala nova disciplina *drži – ne drži*. Gre za teoretsko disciplino, pri kateri se ekipa z obkroževanjem odgovora *drži* oziroma *ne drži* s podanimi trditvami strinja oziroma ne strinja. Teh je na preverjanju znanja pet. Vsak pravilni odgovor se točkuje z dvema pozitivnima točkama, vsak napačen pa z dvema negativnima. Za mlajše pionirje so bile trditve vzete iz vprašanj za zlato značko »Preprečujmo požare«, za starejše pionirje pa je v poštev prišla knjiga *Osnove varstva pred požarom*, tako kot je to veljalo že za disciplino *požarna preventiva* (4. državni kviz gasilske mladine, 2005). Vse druge discipline so ostale nespremenjene.

- **Peti državni kviz gasilske mladine, 2006**

Prvega aprila 2006 je MS GZS sprejel *Pravila o izvajanju gasilskih kvizov v prostovoljnih gasilskih društvih, gasilskih sektorjih občinskih gasilskih poveljstvih, gasilskih zvezah,*

regijah in na državnem nivoju. S tem so bile uvedene nekatere spremembe. Peti državni kviz gasilske mladine je potekal 25. novembra 2006 na Osnovni šoli Neznanih talcev v Dravogradu. Tekmovanja se je udeležilo 80 ekip (Planinc, 2011). Število udeleženi ekip se je povečalo, ker so v razpis dodali tudi kategorijo mladincev. Tako so tekmovali tri kategorije: mlajši pionirji (7–11 let), starejši pionirji (12–15 let) in mladinci (16–17 let). Še vedno se je tekmovalo v šestih že znanih disciplinah.

a) Pionirji

Gasilska abeceda pri mlajših in starejših pionirjih se je zožila na pojme, predmete in orodje v gasilstvu, ponovno pa so se zamenjale teme pri splošnem znanju. Tako so za mlajše pionirje prišle v poštev teme o hrani, živali in rastline v slovenskih gozdovih ter pohištvo in oprema v domu. Nabor literature zanje tokrat ni bil predpisan oziroma je bil podan zelo splošno, saj so v poštev prišli osnovnošolski učbeniki, spletne strani in druga literatura. Starejši pionirji so se ukvarjali z naravnimi znamenitostmi Slovenije, glavnimi mesti Evrope in s športom ter rekreacijo, pri čemer so mentorji lahko uporabili knjigo *Naravne znamenitosti Slovenije*. Za nabor ostale literature so morali poskrbeti sami. Disciplina *drži – ne drži* je pri mlajših pionirjih obdržala nabor vprašanj iz zlate značke »Preprečujmo požare«, za starejše pa je na novo prišla v poštev zgodovina slovenskega gasilstva.

Pri praktičnem delu je pri starejših pionirjih v disciplini *spoznavanje gasilskega orodja* orodje iz tridelnega napada zamenjalo gašenje z gasilniki. Člani ekipe so izžrebali listek z imenom gasilnika in ga postavili na za to označeno mesto, na katerem je bila prikazana vrsta požara. Merila sta se čas in pravilnost izvedbe.

b) Mladinci

Za mladince je bilo šest tekmovalnih disciplin nekoliko drugačnih kot za mlajše kategorije. Tekmovali so v preventivi, gasilski abecedi, splošnem znanju, vezanju vozlov, spoznavanju gasilskega orodja in v disciplini *drži – ne drži*. Osnova je ostajala ista, razširile so se vsebine. Tako so morali mladinci pri *preventivi* zraven osnov varstva pred požarom poznati še čine, funkcijske oznake in specialnosti, pri *gasilski abecedi* pa so zanje prišle v poštev teme o požarni preventivi, vozilih in opremi, tekmovanjih v gasilsko-športnih

disciplinah in splošnem znanju o gasilstvu. V disciplini *splošno znanje* so morali poznati organizacijo gasilstva in pravne osnove, slovenske pesnike in pisatelje ter prevozna sredstva, za *drži – ne drži* pa so imeli nabor petdesetih vprašanj iz teorije za tekmovanje Matevža Haceta. Teoretska zasnova se je v primeru mladincev kar precej razširila. Literaturo so mentorji lahko jemali iz *Priročnika za gasilca*, *Priročnika za GŠTD* ter razne druge literature, ki so jo poiskali sami.

V praktičnem delu so imeli mladinci disciplini *vezanje vozlov* in *spoznavanje gasilskega orodja*. Pri vezanju vozlov namesto jamborskega vozla navežejo ročnik, ostala dva ostaneta nespremenjena. Orodje iz tridelnega napada, ki je bilo do takrat v veljavi pri starejših pionirjih, je sedaj prešlo v kategorijo mladincev. Ekipe je na sodniški znak na trojak morala spojiti tri cevi (dve C-cevi in eno B-cev), in sicer na tak način, da sta dva tekmovalca vzela vsak po eno C-cev in ročnik ter ju odnesla do trojaka. Tam sta cev odpela, jo spojila na trojak in jo razvila do ognjene črte, kjer sta pritrdila še ročnik in izdala povelje »Voda«. Tretji tekmovalec je v tem času razvil B-cev do trojaka, jo spojil in po izdanem povelju odprl ventile na trojaku. Ko je tretji tekmovalec končal z odpiranjem ventilov in se vzravnaval, je bila vaja končana.

V pravilih za vezanje vozlov je za vse kategorije dodan še zapis, da vaja poteka sočasno, kar pomeni, da vsi trije tekmovalci hkrati navezujejo vozle. Na voljo imajo 60 sekund (5. državi kviz gasilske mladine, 2006).

- **Šesti državni kviz gasilske mladine, 2007**

Šesti državni kviz gasilske mladine je potekal 24. novembra 2007 na Osnovni šoli Mirana Jarca v Črnomlju. Tekmovanja se je udeležilo 84 ekip mlajših in starejših pionirjev ter mladincev (Planinc, 2011), ki so nastopile v že znanih disciplinah. Sprememba pri najmlajši kategoriji je bila v naboru vprašanj za požarno preventivno, saj so bila odvzeta vprašanja za srebrno značko »Preprečujmo požare«, ostala so le za bronasto. Prav tako je pri *splošnem znanju* temo o pohištvu in oprepi v domu zamenjala varnost v prometu. Disciplino *sestavljanka* je nadomestila spoznavanje gasilskega orodja, pri kateri so najmlajši morali poiskati par. Pred začetkom vaje so izžrebali list z napisom gasilskega orodja ali opreme, ki so ga nato na sodniški znak odnesli v označen prostor do orodja

oziroma opreme, ki spada zraven. Možni pari so bili naslednji: stojalo za tarčo in tarča, vedro in vedrovka, ročnik in cev, cevni nosilec in cev, trojak in cev, gasilska bluza in kapa, gasilska bluza in hlače, tekmovalni oznaki za strojnika in sela, tekmovalni oznaki za oba vodarja ter tekmovalni oznaki za oba cevarja.

Pri starejših pionirjih je pri *splošnem znanju* temo o športu in rekreaciji nadomestilo človeško telo, vse ostalo je ostalo nespremenjeno, prav tako pri mladincih, kjer je pri *splošnem znanju* tema o prevoznih sredstvih bila zamenjana z mediji. V pravilih za gasilsko abecedo se je za vse kategorije na novo dodal čas, ki ga ima ekipa za zapis odgovora med branjem posameznih trditev. Na voljo imajo 15 sekund, preden voditelj kviza prebere naslednjo trditev (6. državni kviz gasilske mladine, 2007).

- **Sedmi državni kviz gasilske mladine, 2008**

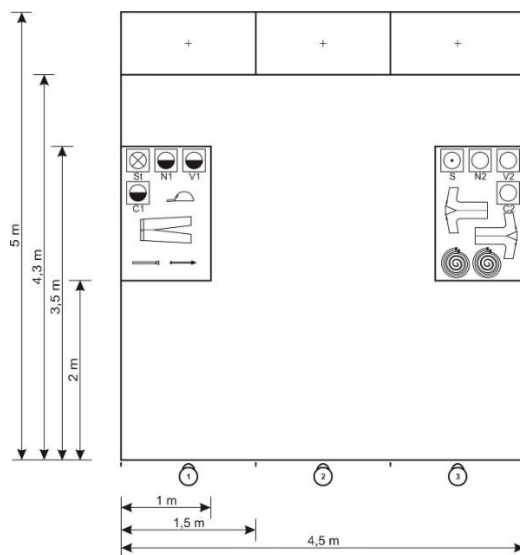
Sedmi državni kviz gasilske mladine je bil organiziran 22. novembra 2008 v Puconcih. Tekmovanja se je skupno udeležilo 90 ekip, od tega 31 ekip mlajših pionirjev, 30 starejših in 29 mladincev (Planinc, 2011). Discipline tokrat niso doživele bistvenih sprememb, saj so se le zamenjale teme pri *splošnem znanju* pri vseh kategorijah, tako kot vsako leto. Tako so pri najmlajših znanje o hrani nadomestila naravna in življenjska okolja, pri starejših pionirjih glavna mesta države evropske unije, pri mladincih pa je slovenske pesnike in pisatelje zamenjala ekologija. K razpisu je dodan tudi obširnejši nabor literature za mentorje (7. državni kviz gasilske mladine, 2008).

- **Osmi državni kviz gasilske mladine, 2009**

Osmi državni kviz gasilske mladine je potekal 21. novembra 2009 v Braslovčah. V vseh treh kategorijah je tekmovalo 88 ekip (Planinc, 2011). To leto je pri disciplinah prišlo do večjih sprememb, zlasti v praktičnem delu. V vseh treh kategorijah so na novo dodali disciplino *zgodovina gasilstva*, pri kateri so tekmovalci dobili deset vprašanj, na katera so odgovarjali z obkroževanjem pravih odgovorov. Ta snov je bila sicer v preteklosti že zajeta v disciplino *drži – ne drži* pri starejših pionirjih. Za disciplino je MS GZS pripravil tudi nabor vprašanj in gradivo za učenje. Prav tako se je v vseh treh kategorijah povečalo število vprašanj pri *drži – ne drži* s pet na deset. Ponovno se je zamenjala snov pri *splošnem znanju*. Mlajši pionirji so še vedno morali poznati varnost v prometu, na novo

pa je bila dodana snov vse o tekmovanju za pionirje, medtem ko so starejši pionirji spoznavali slovenska mesta in kraje ter vse o tekmovanju za mladince. Enako kot za starejše pionirje je bilo tudi za mladince, le da so ti spoznali člansko vajo iz gasilsko-športnih disciplin. K snovi za *požarno preventivo* so starejšim pionirjem dodali še oznake za veščine pionirjev in mladincev ter čine in oznake pionirjev in mladincev, k snovi za *gasilska znanja* (tako se je takrat preimenovala *gasilska abeceda*) za mladince pa prvo pomoč.

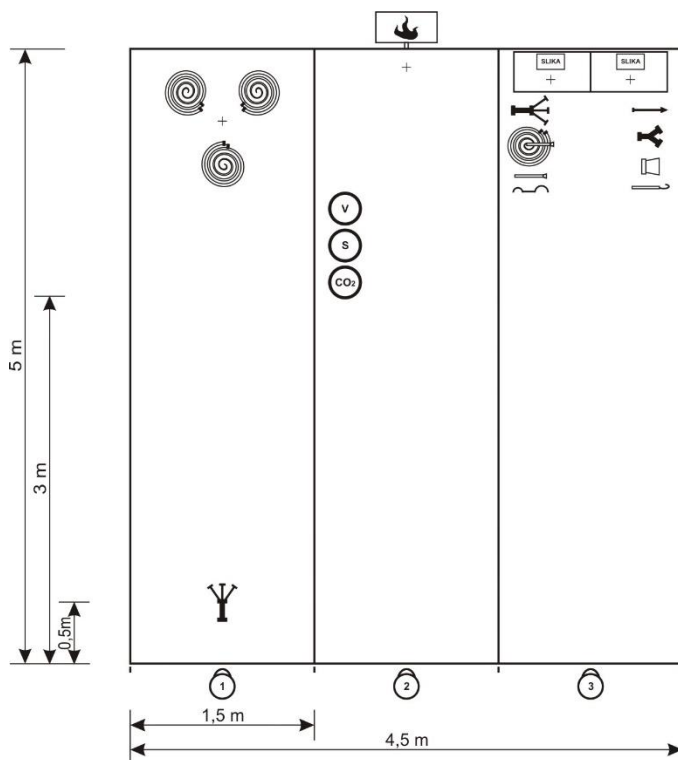
V praktičnem delu je vezanje vozlov ostalo enako za vse tri kategorije, spremembe pa so bile uvedene pri disciplini *poznavanje orodja*. Mlajši pionirji so morali še vedno iskati par, tako kot so to uvedli dve leti prej, le da so nekoliko spremenili potek izvedbe. Vsak član ekipe je pred začetkom vaje izvlekel list z napisom gasilskega orodja ali opreme. Na sodniški znak je vsak od njih moral poiskati opremo, ki je zapisana na listu, in nato še njen par. Orodje oziroma oprema je bila postavljena v dveh nasprotnih poljih. Ko tekmovalec najde par, ga mora odložiti v za to namenjen prostor (slika 6.1). Čas se ustavi, ko je zadnji tekmovalec zaključil z delom in dvignil roko. Ekipe ima za izvedbo vaje na voljo 60 sekund. Iz že obstoječih parov sta se umaknila trojak in cev, vsi ostali so nespremenjeni.

Slika 6.1: Tekmovalni prostor za mlajše pionirje za tekmovalno disciplino poznavanje orodja

Vir: (8. državni kviz gasilske mladine, 2009)

Starejši pionirji so se preizkusili v novem načinu izvajanja discipline *poznavanje orodja* (slika 6.2), pri čemer so posamezne proge izseki vaj iz GŠTD 2003. Pred začetkom izvedbe tekmovalci izžrebajo nalogo, ki jo morajo opraviti. Tisti, ki je izžrebal drugo progo, izžreba še vrsto požara, tisti, ki pa ima tretjo progo, pa izžreba še listka z imeni orodij. Prvi tekmovalec na prvi progi po sodnikovem znaku za start vzame trojak in ga odnese do konca proge, kjer ga spoji najprej z B-cevjo in nato še z dvema C-cevema. Drugi tekmovalec izbere vrsto gasilnika, ga odnese do konca proge in ga postavi na pravilno sliko vrste požara, ki jo je izžrebal še pred začetkom vaje. Tretji tekmovalec steče do konca proge, kjer je stojalo za orodje. Pred stojalom ga čakajo trojak, ročnik, C-cev, zbiralnik, nosilec in pritrđilec cevi, ključ za spajanje in sesalni koš. Izbere tisti dve orodji, ki ju je izžrebal pred začetkom, in ju postavi na stojalo. Po opravljenem delu vsi tekmovalci stojijo v položaju mirno. Merita se čas izvedbe in pravilno delo.

Slika 6.2: Tekmovalni prostor za starejše pionirje za tekmovalno disciplino poznavanje orodja

Vir: (8. državni kviz gasilske mladine, 2009)

Mladinci so morali v *poznavanju orodja* spajati cev na trojak, tako kot že leta 2006, le da so disciplino tokrat poenotili z izsekom članske vaje za motorno brizgalno iz knjižice GŠTD (8. državni kviz gasilske mladine, 2009).

- **Deveti državni kviz gasilske mladine, 2010**

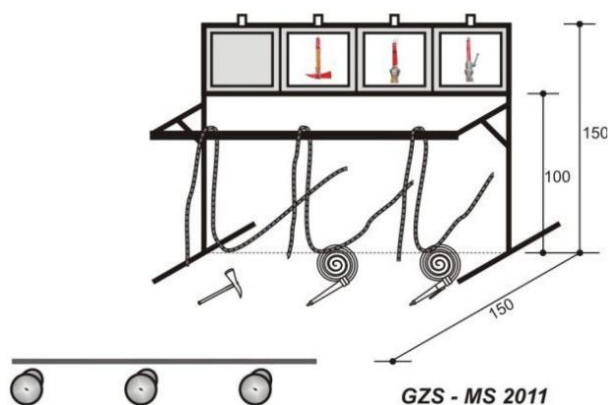
Deveti državni kviz gasilske mladine je potekal 27. novembra 2009 v Osnovni šoli Zreče. V vseh treh kategorijah je tekmovalo 93 ekip (Planinc, 2011), kar je bilo v vseh letih najvišje število prijavljenih. Ob pregledu razpisa ugotavljamo, da je bil ta popolnoma enak kot v letu 2009, kar pomeni, da v letu 2010 ni bilo uvedenih nobenih sprememb (9. državni kviz gasilske mladine, 2009).

- **Deseti državni kviz gasilske mladine, 2011**

Deseti državni kviz je potekal 19. novembra 2011 v Osnovni šoli Vodice. Tekmovalo je 31 ekip mlajših pionirjev, 32 ekip starejših in 28 ekip mladincev; skupaj 91 ekip tekmovalcev (Rezultati 10. državnega kviza, 2011). Kviz gasilske mladine je sčasoma postajal vedno bolj gasilski, kar pomeni, da so se splošne teme umikale iz teoretičnega dela. Leta 2011 se je to zgodilo v celoti. V vseh treh tekmovalnih kategorijah sta se namreč disciplini *splošno znanje* in *gasilsko znanje* združili v enotno disciplino *gasilska znanja od 5 proti 0*. Pravila so ostala nespremenjena po sistemu oddaje Male sive celice, tako kot so to vpeljali že na prvem kvizu, le snov je v celoti postala s področja gasilstva. Tako so morali mlajši pionirji poznati vse o gasilskem tekmovanju za pionirje, snov iz bronaste značke »Preprečujmo požare« in splošno o predmetih, orodju in pojmi v gasilstvu. Pri starejših pionirjih je bronasto značko zamenjala srebrna, tekmovanje pionirjev tekmovanje za mladince, ostalo se ni spremenilo. Podobno se je zgodilo tudi pri mladincih, ki so morali poznati snov zlate značke »Preprečujmo požare«, imeti splošno znanje o predmetih, orodju in pojmi v gasilstvu ter vedeti vse o gasilskem tekmovanju za člane – vaja z motorno brizgalno. Pri tej disciplini gre za enako snov kot že leta 2009, le da ni več negasilskih tem. V disciplini *drži – ne drži* za mladince so opustili tudi petdeset vprašanj iz teorije za tekmovanje Matevža Haceta, zamenjala pa jih je snov iz zlate značke

»Preprečujmo požare«. Ostalih sprememb v teoriji ni bilo, je pa v praktičnem delu vezanje vozlov pri mladincih nadomestila navezava orodja.

Gre za novo disciplino, ki je zahtevnejša kot navezava vozlov. Vaja poteka brez žreba, kar pomeni, da si tekmovalci sami izberejo navezavo. Prvi tekmovalec dela navezavo za dvig gasilske sekirice, drugi navezavo cevi z ročnikom brez zasuna in tretji navezavo cevi z ročnikom z zasunom (slika 6.3). Za izvedbo vaje imajo na voljo 60 sekund, izvajajo jo sočasno, po končani vaji pa tekmovalci stojijo v položaju mirno. Orodje navezujejo na stojalu, s katerega visijo vrvi. Ocenjujeta se čas izvedbe in pravilnost postopka (10. državni kviz gasilske mladine, 2011).

Slika 6.3: Tekmovalni prostor za mladince za tekmovalno disciplino navezava orodja

Vir: (10. državni kviz gasilske mladine, 2011)

- **Enajsti državni kviz gasilske mladine, 2012**

Enajsti državni kviz gasilske mladine je potekal 24. novembra 2012 v Osnovni šoli Cerknica. Tekmovalo je 95 ekip. Na novo so se razvrstile posamezne kategorije, kar je bilo v skladu z zadnjim Pravilnikom o delovanju mladih v gasilski organizaciji, ki je bil sprejet maja 2011. V njem se je mladina razdelila na pionirje (7–11 let), mladince (12–16 let) in gasilce pripravnike (16–18 let); enako je bilo tudi v razpisu za 11. državni kviz. V tekmovalnih disciplinah, njihovi izvedbi in izbiri snovi ni bilo večjih sprememb. Discipline, ki so bile v letu 2011 predvidene za mlajše pionirje, so prešle v kategorijo

pionirjev, discipline za starejše pionirje so prešle v mladinske in discipline za mladince v pripravniške kategorije. V teoriji ni bilo sprememb, v praktičnem delu pa nekaj manjših.

V praktičnem delu je pri *vezanju vozlov* in pri *navezavi orodja* prišlo do štafetne izvedbe vaje. Do leta 2012 so namreč vsi tekmovalci v vseh treh kategorijah hkrati začeli izvajati vajo, od leta 2012 najprej pa posamično, in sicer na tak način, da najprej svojo nalogo opravi prvi tekmovalec, se vrne za startno črto, šele nato lahko steče drugi in ko se ta vrne, gre na progo še zadnji, tretji tekmovalec. Pri gasilcih pripravnikih so vrvi v tej kategoriji zamenjale torbice z reševalnimi vrvmi; njihov premer je 4 mm daljši. V disciplini *poznavanje orodja* tekmovalci naloge še vedno opravljajo istočasno. Minimalna sprememba se je zgodila pri pionirjih, kjer so v tej disciplini zmanjšali število parov na šest. Tako so možni pari bili naslednji: ročnik in cev, gasilske hlače in bluza, oznake tekmovalcev St. in S, N1 in N2, V1 in V2 ter C1 in C2. Prav tako so v kategoriji gasilcev pripravnikov pri vaji spajanja cevi na trojak na start dodali stabilno spojko. Nanjo mora drugi tekmovalec spojiti B-cev in jo šele nato razviti do trojaka, kjer opravi že znano nalogo. Pri mladincih pa so na tretji progi stojalo za orodje zamenjali z označenima odlagalnima poljema (11. državni kviz gasilske mladine, 2012).

- **Dvanajsti državni kviz gasilske mladine, 2013**

Dvanajsti državni kviz gasilske mladine je potekal 23. novembra 2013 v Osnovni šoli Borisa Kidriča v Kidričevem. Tekmovalo je 95 ekip, od tega 33 pionirskih, 33 mladinskih in 29 pripravniških. Razpis je bil enak tistemu leto prej, z le dvema manjšima teoretskima spremembama. V vseh treh kategorijah se je obseg testov *požarne preventive* razširil z deset na petnajst vprašanj, pri čemer so pionirji še vedno odgovarjali z obkroževanjem, pri mladincih in gasilcih pripravnikih pa so se obkroževanju in opisnem odgovarjanju pridružila še vprašanja iz prepoznavanja položajnih oznak, specialnosti in činov. Prav tako so *gasilska znanja od 5 proti 0* zožili na dva sklopa. Pionirji in mladinci so morali poznati svoje GŠTD discipline, gasilci pripravniki pa članske; vsi pa so morali poznati pojme, predmete in orodja iz gasilstva. V praktičnem delu ni bilo sprememb (12. državni kviz gasilske mladine, 2013).

- **Trinajsti državni kviz gasilske mladine, 2014**

Na trinajstem državnem kvizu gasilske mladine, 22. novembra 2014, je v Črenšovcih nastopilo 33 ekip pionirjev, 33 mladincev in 31 gasilcev pripravnikov; skupaj 97 ekip. V tem letu je prišlo do menjave ene od disciplin v vseh treh kategorijah. *Zgodovino gasilstva* je zamenjala *prva pomoč*. Tekmovalci so še vedno odgovarjali na deset vprašanj tako, da so pravilen odgovor obkrožili; enako kot je veljalo pri prejšnji disciplini. Vprašanja iz *zgodovine gasilstva* so se uvrstila med vprašanja iz *požarne preventive*, posledično pa se je število vprašanj povišalo iz petnajst na dvajset.

Novost v praktičnem delu je bila štafetno izvajanje. Pri navezovanju vozlov so to vpeljali že leta 2012, v letu 2014 pa so to uvedli še v *poznavanju gasilskega orodja*. To je veljalo le za pionirje in mladince, ki so izvajali vsak svojo nalogo, pri gasilcih pripravnikih, pri katerih je bila naloga skupna, to ni bilo mogoče. Velja še omeniti, da so na reševalne vrvi pri gasilcih pripravnikih v *navezavi orodja* dodali še karabine, pri pionirjih in mladincih pa v vezanju vozlov omejili prostor, znotraj katerega mora posamezen tekmovalec opraviti navezavo (13. državni kviz gasilske mladine, 2014).

- **Štirinajsti državni kviz gasilske mladine, 2015**

V času po šestnajstem kongresu se je MS GZS odločil za uvajanje nekaterih novosti v kvizu. Tako so v letu 2014 najprej predstavili državni kviz gasilske mladine iz jesenskih na pomladne mesece. To je pomenilo, da je moral MS GZS izdati razpis za kviz že v jesenskih mesecih, da so se tekmovalci lahko čez zimo pripravljali na tekmovanje. Štirinajsti državni kviz je bil prvi, ki je bil izveden spomladi, in sicer 28. marca 2015 v Osnovni šoli Franceta Prešerna v Kranju. Tekmovalo je 39 pionirskih ekip, 38 mladinskih in 31 pripravniških. Prvič je tekmovalo več kot sto ekip, tokrat kar 111, ki so se srečale z različnimi novostmi.

Prva je bila pri tipu nalog v *požarni preventivi*. Tekmovalci so še vedno obkroževali pravilen odgovor ali nanj odgovarjali opisno, na novo pa sta bila dodana dopolnjevanje trditve z vstavljanjem besed oziroma besednih zvez in povezovanje pojmov med dvema stolpcema. V tem sklopu je bilo možno doseči 25 točk. Pri *prvi pomoči* in *drži – ne drži* je

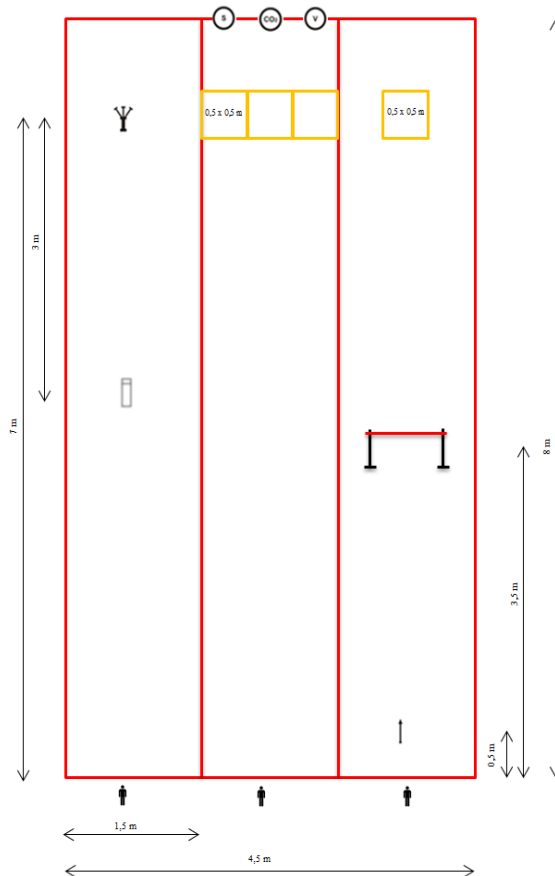
še vedno možnih 10 točk, tako kot je to že veljalo v preteklosti, *gasilska znanja* pa so jih omogočila kar 50.

Naslednja bistvena sprememba je bila v praktičnem delu, kjer so v obeh disciplinah po končani vaji uvedli zaključno postavitve tekmovalcev. Do takrat je veljalo, da je vaja bila končana, ko je zadnji tekmovalec opravil svoje delo in pretekel startno črto. Čas se je takrat sicer res nehal meriti, vendar se je temu dodala še zaključna postavitve, kjer morajo vsi tekmovalci po končani izvedbi vaje in po preteku petih sekund stati pred startno črto v položaju »mirno«, obrnjeni v smeri izvajanja vaje.

V celoti se je ukinila disciplina *poznavanje orodja*, v vseh treh kategorijah pa jo je nadomestila *gasilska spretnost*. Ta je bila za vsako tekmovalno kategorijo drugačna, vsem pa je bil skupen enako velik tekmovalni prostor, razdeljen na tri proge. Delo v vseh kategorijah poteka štafetno, ocenjujeta pa se hitrost izvedbe in pravilnost dela. Pionirji si progo izberejo sami, mladincem in gasilcem pripravnikom pa jo določi žreb.

a) pionirji (slika 6.4)

Tekmovalec na prvi progi steče do cevi in jo razvije do trojaka, kjer jo priključi na njegov vhodni priključek. Drugi tekmovalec s sliko, ki jo je izžrebal pred startom in označuje vrsto požara, steče do konca proge. Tam so gasilniki (gasilnik na prah, gasilnik na ogljikov dioksid in vedrovka) in označena polja. Sliko z vrsto požara (gorenje lesa, bencina, plina in elektro naprave) odloži v ustrezno polje pred gasilnik, ki ustreza namenu pravičnega gašenja. Zadnji tekmovalec vzame ročnik in steče pod oviro z letvijo do konca proge, kjer ročnik odloži v polje, nato se pod oviro vrne nazaj.

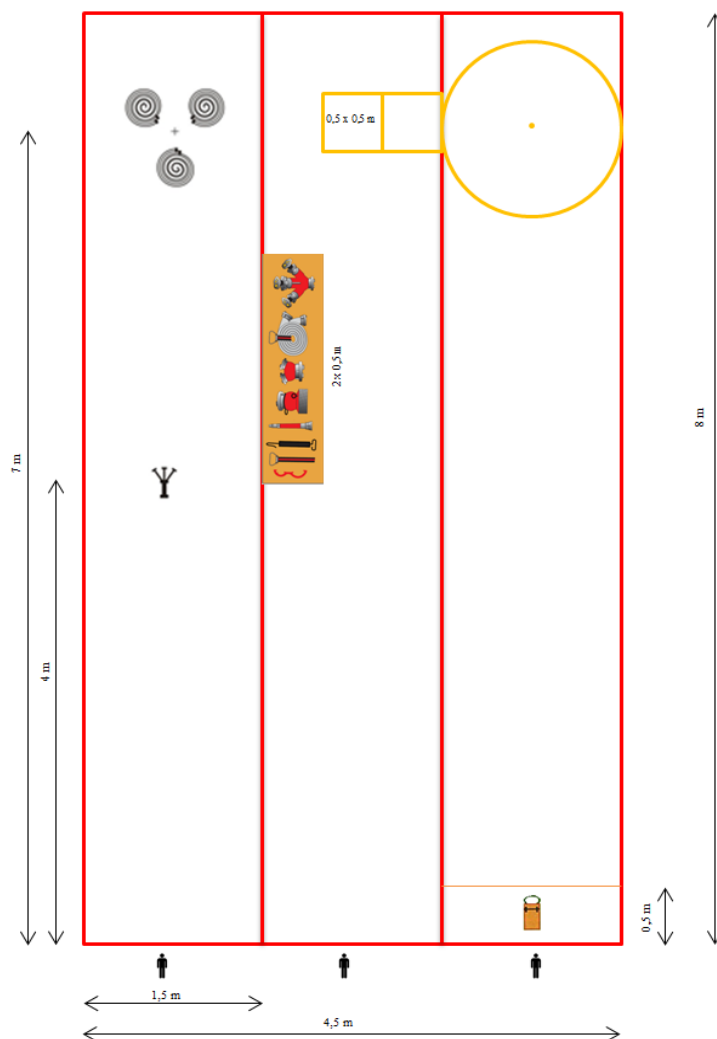

Slika 6.4: Tekmovalni prostor za pionirje za tekmovalno disciplino gasilska spretnost

Vir: (14. državni kviz gasilske mladine, 2014)

b) mladinci (slika 6.5)

Prvi tekmovalec vzame trojak in ga odloži med tri tlačne cevi na koncu proge. Nanj spoji eno B-cev na vhodni priključek in dve C-cevi na levi in desni izliv. Drugi tekmovalec je pred startom izžrebal listek z napisom orodja oziroma opreme. Na progi steče do polja z orodjem in vzame tista dva, ki ju je predhodno izžrebal, ter ju odloži v za to namenjeni polji. Na voljo ima trojak, C-ročnik, C-cev, vodni zbiralec, cevni nosilec, cevni pritrdilec, ključ za spojke in sesalni koš A. Zadnji tekmovalec vrže torbico z vezalno vrvjo v krog s premerom 1,5 metra, ki je na koncu proge.

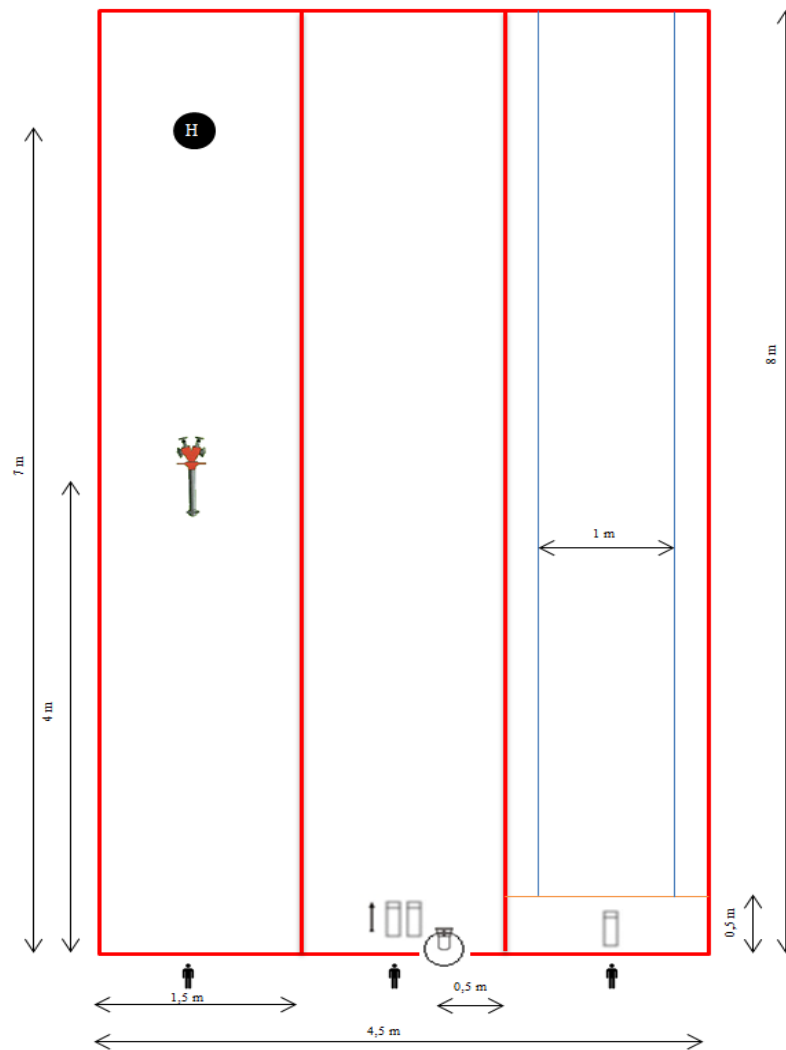

Slika 6.5: Tekmovalni prostor za mladince za tekmovalno disciplino gasilska spretnost

Vir: (14. državni kviz gasilske mladine, 2014)

c) gasilci pripravniki (slika 6.6)

Prvi tekmovalec vzame hidrantni nastavek in z njim steče na konec proge, kjer je improvizirani podzemni hidrant in ga pritrdi nanj. Drugi tekmovalec najprej med seboj spoji dve C-cevi, eno prosto spojko priključi na stabilno spojko, na drugo pa spoji še ročnik. S tem steče čez črto na koncu tekmovalne proge in ročnik odloži na tla. Tretji tekmovalec v zadnji progi opravi metanje C-cevi (14. državni kviz gasilske mladine, 2014).

Slika 6.6: Tekmovalni prostor za gasilce pripravnike za tekmovalno disciplino gasilska spretnost

Vir: (14. državni kviz gasilske mladine, 2014)

- **Petnajsti državni kviz gasilske mladine, 2016**

Petnajsti državni kviz gasilske mladine je potekal 2. aprila 2016 na Osnovni šoli Stična v Ivančni Gorici, kjer je tekmovalo 39 ekip pionirjev, 39 ekip mladincev in 31 ekip gasilcev pripravnikov, skupaj torej 109 ekip iz cele Slovenije. Ker je MS GZS leto prej spremenil nekatere discipline, v tem letu večje potrebe po tem ni bilo. Omeniti velja, da so člani MS GZS za disciplino *drži – ne drži* in *požarno preventivo* za vse tri kategorije pripravili gradivo z naborom vprašanj in odgovorov, ki je prišlo v poštev za teoretski del kviza. Do

takrat so namreč veljala vprašanja iz značk »Preprečujmo požare«. Nekatero temo v tem gradivu so se sicer prekrivale z vprašanji iz značk. Enako so storili tudi za *prvo pomoč* pri pionirjih, medtem ko so se mladinci in gasilci pripravniki morali naučiti osnov prve pomoči brez vnaprej pripravljenih vprašanj in odgovorov. Drugih sprememb v tem letu ni bilo (15. državni kviz gasilske mladine, 2015).

- **Šestnajsti državni kviz gasilske mladine, 2017**

Šestnajsti državni kviz gasilske mladine je potekal 1. aprila 2017 na Osnovni šoli Šmarno pri Litiji. Nastopilo je 38 ekip pionirjev, 38 ekip mladincev in 32 ekip gasilcev pripravnikov. Večjih sprememb tudi to leto ni bilo, saj so še vedno veljala pravila, ki jih je vzpostavil MS GZS leta 2015. Manjša sprememba se je zgodila le v disciplini *gasilska znanja od 5 proti 0*, kjer so v vseh treh disciplinah zamenjali sklopa, s čimer so zožili možen nabor odgovorov. Pri pionirjih so tako v pošteve prišle naravne in druge nesreče ter GŠTD za pionirje, mladinci so morali poznati požarno preventivo in orodje, opremo ter gasilna sredstva, gasilci pripravniki pa so dobili sklop organizacije gasilstva in gasilsko taktiko. Pri iskanju nabora možnih besed je iskanje literature bilo prepuščeno mentorjem (16. državni kviz gasilske mladine, 2016).

- **Sedemnajsti državni kviz gasilske mladine, 2018**

Sedemnajsti državni kviz gasilske mladine je potekal 17. marca 2018 na Osnovni šoli Trbovlje. Tekmovalo je 39 pionirskih, 39 mladinskih in 30 pripravniških ekip. V tem letu je ponovno prišlo do spremembe pri disciplini *gasilska znanja od 5 proti 0*, ki je v zadnjih letih vzbujala nesoglasja. Posledično je bila leta 2018 dokončno črtana iz kviza za gasilsko mladino. Ta disciplina, ki je nastala po vzoru oddaje Male sive celice, je bila v veljavi vse od začetka organiziranja državnih kvizov, torej od leta 2002. Vmes je sicer spremenila svoje ime iz gasilske abecede v gasilska znanja, znotraj discipline so se minimalno spreminjala tudi pravila, vendar je osnova ostajala ista.

Leta 2018 je disciplino zamenjala disciplina *poišči besede*. Ta je začela veljati v vseh treh kategorijah. Gre za teoretsko disciplino, pri kateri so ekipe pred seboj dobile matriko s petnajstimi skritimi besedami (slika 6.7). Na voljo imajo deset minut časa, da odkrijejo vse besede, ki se skrivajo v različnih smereh. Pionirji besede iščejo le v smereh gor – dol

pomembno po letu 2011, ko so se v celoti umaknile negasilske teme, sčasoma pa nato vedno bolj postajalo uveljavljeno. Od umika *gasilskih znanj od 5 proti 0* so bile razlike v končnih rezultatih med posameznimi ekipami minimalne. Tako so se v letu 2019 odločili dvojno točkovati celotno teorijo in ji s tem dali večjo težo. V praksi je to pomenilo, da so seštevek vseh pridobljenih točk posamezne ekipe v teoriji pomnožili z dva. S tem so se povečale razlike, hkrati pa na končne rezultate niso toliko vplivale praktične discipline.

Spremenilo se je tudi točkovanje discipline *poišči besede*. Najdena beseda je bila v letu 2019 vredna dve točki, hkrati pa je lahko ekipa bila kaznovana z odvzemom dveh točk, če si je najdeno besedo izmislila. Do sprememb pa je prišlo tudi v praktičnem delu v kategoriji gasilcev pripravnikov. V navezavi orodja se je odvzela navezava ročnika brez zasuna, nadomestila pa jo je enojna reševalna zanka. Navezava gasilske sekirice in ročnika z zasunom sta ostala nespremenjena (18. državni kviz gasilske mladine, 2018).

- **Devetnajsti državni kviz gasilske mladine, 2020**

Jeseni 2019 je MS GZS izdal razpis za devetnajsti državni kviz gasilske mladine, ki je predviden v aprilu 2020. MS GZS je v tem kvizu predvidel precej sprememb in uvedel nove discipline. Prva sprememba je bila poenotenje starosti tekmovalcev pionirjev z zadnjo izdajo knjižice GŠTD. Do sedaj je namreč veljalo, da so bili pionirji na kvizu stari med sedem in enajst let, z novim razpisom pa so predvideli začetno starost šestih let, tako kot je to veljalo v GŠTD.

Prav tako so v vseh treh kategorijah uvedli novo teoretsko disciplino, imenovano *križanka*. Vsaka ekipa dobi opis desetih gesel, ki jih nato vpiše v za to določena polja v križanki (slika 6.8). Gesla so le v vodoravni smeri, v vsako polje pa ekipa vpiše po eno črko. Lahko so eno- ali večbesedna. Za vsako pravilno izpolnjeno geslo dobi ekipa dve točki, skupaj torej 20 točk. Težavnost iskanih besed se s kategorijo stopnjuje. Ekipi so v pomoč že dane črke. Pionirji imajo vpisano po eno črko v petih besedah, mladinci po eno v treh in gasilci pripravniki eno črko v eni besedi. Predviden čas za reševanje *križanke* je 10 minut.

naravne nesreče), tretje pa morajo ugotoviti sami. S tem se je spremenilo tudi točkovanje te discipline. Vsaka najdena beseda je vredna eno točko, pravilno razvrščena v področje pa še dodatno točko. Če je ekipa pravilno zapisala tretje področje, dobi tri točke, če pa si besedo izmisli, je kaznovana z odvzemom ene točke. Vseh možnih točk je 33. Pri pionirjih v tej disciplini ni sprememb.

V praktičnem delu so navezavo vozlov in orodja poenotili s knjižico GŠTD 2019, kar pomeni, da so na stojalu odvzeli omejen prostor, v katerega so morali tekmovalci opraviti posamezno navezavo. Celotno stojalo je sedaj brez delitve polj, tako kot je to bilo že pred letom 2014, še vedno pa velja pravilo, da morajo biti navezave opravljene v pravilnem zaporedju (19. državni kviz gasilske mladine, 2019).

7 SKLEP

Magistrsko delo temelji na bogati stopetdesetletni gasilski tradiciji v slovenskem prostoru, pri čemer je v kontekst obravnave sodilo predvsem zadnjih sedemdeset let dela z gasilsko mladino. Osnovni namen naloge je bil razdeljen na dva obsežnejša sklopa. V prvem je bil ugotovljen razvoj pedagoškega dela z gasilsko mladino, drugi pa se je nanašal na razvoj gasilskih in gasilsko-športnih tekmovalnih disciplin za mlade. S preučevanjem je bilo odgovorjeno na raziskovalna vprašanja, postavljena v uvodnem delu, ki jih bomo v nadaljevanju interpretirali.

V magistrskem delu je bilo ugotovljeno, da imajo kongresne smernice Gasilske zveze Slovenije največji vpliv na razvoj pedagoškega dela v gasilski organizaciji. Predstavljajo namreč osnovo za delo z mladimi. Pri tem pa je treba upoštevati, da je v preteklosti obstajal razkorak med danimi smernicami in prakso na terenu. Kongres je obravnaval mlade v svojih vrstah že leta 1949, vendar je morale preteči precej desetletij, da se je delo na nivoju države poenotilo, kljub dobro zastavljenim smernicam. Te se namreč niso izvajale enotno po vsej državi, temveč so se posamezna gasilska društva z njimi spoprijela na svoje načine, saj še vedno ni bilo skupnega programa dela. Prvi enotni strokovni učni program za mlade je namreč izšel šele leta 1964, kar pa še vedno ni rešilo vseh težav, ki so se pojavljale.

Tekom obdobja je nato sledilo še nekaj prenov temeljnih učnih programov, zadnji v letu 2019, prav tako pa so (bili) organizirani tudi seminarji za usposabljanje mentorjev. Tam so mentorji lahko pridobili znanje in strokovno podporo za lažje delo z mladimi. Podporo danes predstavljajo tudi Priročniki za delo z gasilsko mladino, ki so začeli izhajati precej pozno. Prvi je izšel šele leta 1974, zadnji 2019.

V obdobju od 1949 do danes imajo mladi v gasilstvu možnost udejstvovanja v različnih pedagoških dejavnostih. Najbolj priljubljene ostajajo gasilsko-športne tekmovalne discipline, sledita kviz gasilske mladine in orientacijski tek, na voljo imajo tudi učne programe za pridobitev činov, veččin in preventivnih značk, imajo možnost taborjenj in letovanj, raznih ekskurzij, družabnih dogodkov, srečanj gasilske mladine in še marsikaj drugega, kar ponujajo posamezna društva. V vse to je od leta 1994 vpet Mladinski svet

Gasilske zveze Slovenije, ki predstavlja združenje gasilske mladine med 7. in 18. letom starosti. S svojo aktivnostjo spodbuja in razvija programe za delo z mladimi, ki jih nato predlaga višjim instancam, da jih obravnavajo in potrdijo na nivoju države.

V drugem sklopu magistrskega dela je bilo ugotovljeno, da so mladi med letoma 1949 in 2019 lahko tekmovali v skupno šestnajstih gasilskih in gasilsko-športnih tekmovalnih disciplinah. Najstarejša med njimi in še vedno aktualna je vaja z vedrovko, ki je doživela kar nekaj sprememb v postopkih izvajanja. Sicer pa so tekmovanja za mlade postala aktualna šele v šestdesetih letih. Sprva so tekmovali tudi v disciplinah, ki niso bile v neposredni povezavi z gasilskim delom (igra med dvema ognjema, met žoge v koš), sčasoma pa so te discipline dale prostor popolnoma gasilskim.

Dogajanje v širšem evropskem prostoru je vplivalo tudi na spremembe tekmovalnih disciplin pri nas. Že leta 1961 je v Nemčiji potekala prva gasilska olimpijada za moške, leta 1966 pa je sledilo še mednarodno gasilsko tekmovanje za mlade. To je pomenilo skupno, enotno izvajanje posameznih tekmovalnih disciplin v celotnem evropskem prostoru. Ta pravila so danes združena v mednarodni gasilski organizaciji CTIF, katere članica je Slovenija od leta 1992. Prva mladinska gasilska olimpijada v okviru CTIF je bila organizirana leta 1977, kar je tudi za slovenski prostor pomenilo nove discipline. Te so bile poenotene s pravili CTIF zlasti med 11. in 12. kongresom, v osemdesetih letih, in se na tak način izvajajo še danes.

Ob celovitem zgodovinskem pregledu pedagoškega dela v gasilski organizaciji je bilo ugotovljeno, da je v zadnjih sedemdesetih letih prišlo do velikih premikov pri delu z mladimi. Če so mladi sprva lahko bili veseli že, če so поблиžje spoznali gasilno orodje, imajo danes, v 21. stoletju, veliko možnosti za udejstvovanje v gasilski organizaciji, pri čemer se ta prilagaja njihovi starosti. Veliko vlogo pri tem igrajo mentorji gasilske mladine, ki imajo nalogo mlade vključiti in hkrati tudi obdržati v gasilskih vrstah. Pri tem ostaja dolgoročni cilj enak že celo stoletje, ne glede na vrsto pedagoškega pristopa – gasilska mladina predstavlja prihodnost gasilske organizacije.

8 VIRI IN LITERATURA

2. *državni kviz gasilske mladine*. (2003). Ljubljana: Arhiv Gasilske zveze Slovenije.
 3. *državni kviz gasilske mladine*. (2004). Ljubljana: Arhiv Gasilske zveze Slovenije.
 4. *državni kviz gasilske mladine*. (2005). Ljubljana: Arhiv Gasilske zveze Slovenije.
 5. *državni kviz gasilske mladine*. (2006). Ljubljana: Arhiv Gasilske zveze Slovenije.
 6. *državni kviz gasilske mladine*. (2007). Ljubljana: Arhiv Gasilske zveze Slovenije.
 7. *državni kviz gasilske mladine*. (2008). Ljubljana: Arhiv Gasilske zveze Slovenije.
 8. *državni kviz gasilske mladine*. (2009). Ljubljana: Arhiv Gasilske zveze Slovenije.
 9. *državni kviz gasilske mladine*. (2009). Ljubljana: Arhiv Gasilske zveze Slovenije.
 10. *državni kviz gasilske mladine*. (2011). Ljubljana: Arhiv Gasilske zveze Slovenije.
 11. *državni kviz gasilske mladine*. (2012). Ljubljana: Arhiv Gasilske zveze Slovenije.
 12. *državni kviz gasilske mladine*. (2013). Ljubljana: Arhiv Gasilske zveze Slovenije.
 13. *državni kviz gasilske mladine*. (2014). Ljubljana: Arhiv Gasilske zveze Slovenije.
 14. *državni kviz gasilske mladine*. (2014). Ljubljana: Arhiv Gasilske zveze Slovenije.
 15. *državni kviz gasilske mladine*. (2015). Ljubljana: Arhiv Gasilske zveze Slovenije.
 16. *državni kviz gasilske mladine*. (2016). Ljubljana: Arhiv Gasilske zveze Slovenije.
 17. *državni kviz gasilske mladine*. (2017). Ljubljana: Arhiv gasilske zveze Slovenije.
 18. *državni kviz gasilske mladine*. (2018). Ljubljana: Arhiv Gasilske zveze Slovenije.
 19. *državni kviz gasilske mladine*. (2019). Ljubljana: Arhiv Gasilske zveze Slovenije.
- Barle, F. (1920). *Gasilska knjižica*. Ljubljana: Jugoslovanska gasilska zveza Ljubljana.
- Beber, V. (1964). Naše izkušnje pri vzgoji gasilske mladine. *Gasilski vestnik*, XVIII, 92.

- Berlec, J., Cividini, A., Glažar, Z., Grgovič, A., Jezernik, I., in Petek, F. (2011). *Pravila gasilskih in gasilskošportnih tekmovalnih disciplin*. Ljubljana: Gasilska zveza Slovenije.
- Božič, B. (1957). Kaj naj delajo pionirji in mladina pozimi? *Gasilski vestnik*, XI, 18–19.
- Božič, B. (1982). Gasilstvo v domačem kraju. *Gasilski vestnik*, št. 5, 143–144.
- Božič, B. (1998). *Gasilstvo na Slovenskem do leta 1963*. Ljubljana: Gasilska zveza Slovenije.
- Ciciban, list za najmlajše. (1981). *Gasilski vestnik*, št. 9, 330.
- Čokl, J. (2001). Mladinske muzejske poti po zbirkah in muzejih v Sloveniji. *Gasilec*, št. 1, 38.
- D., S. (1969). Nekaj o naših pionirjih-gasilcih. *Gasilski vestnik*, XXIII, 121–122.
- Delo gasilskih pionirjev in mladine. (1974). *Bilten Gasilske zveze Slovenije*, št. 6, 25–27.
- Dernač, N. (2004). Kviz gasilske mladine. *Gasilec*, št. 1, 37.
- Dimec, S. (ur.). (1974). *Priročnik za delo pionirjev in mladine v gasilskih organizacijah*. Ljubljana: Gasilska zveza Slovenije.
- Dimec, S. (ur.). (1977). *Priročnik za delo pionirjev in mladine v gasilskih organizacijah*. Ljubljana: Gasilska zveza Slovenije.
- Dimec, S. (1978). Važnejše okrožnice GZS. *Bilten Gasilske zveze Slovenije*, št. 3, 21–24.
- Dimec, S. (Ured.). (1987). *Priročnik za mentorje pionirjev in mladine v gasilskih organizacijah in osnovnih šolah*. Ljubljana: Gasilska zveza Slovenije.
- Fizične in gasilsko-športne priprave gasilskega članstva (od 7. do 16. leta starosti). (1991). *Gasilski vestnik*, št. 5, 163–164.
- Frelih, J. (2007). Kdaj bo gasilec pionir in mladinec vedel, kaj je? *Gasilec*, št. 11–12, 513.
- Gasilske in gasilskošportne tekmovalne discipline*. (1972). Ljubljana: Gasilska zveza Slovenije.

- Gasilske in gasilskošportne tekmovalne discipline.* (1978). Ljubljana: Gasilska zveza Slovenije.
- Gasilske in gasilskošportne tekmovalne discipline.* (1983). Ljubljana: Gasilska zveza Slovenije.
- Gasilski pionirji in pionirska organizacija. (1975). *Gasilski vestnik*, št. 1, 18–19.
- Gasilski pionirji in pionirska organizacija. (1975b). *Gasilski vestnik*, št. 2, 48–49.
- Gasilski pionirji in pionirska organizacija. (1975c). *Gasilski vestnik*, št. 3, 82–83.
- Gasilski pionirji in pionirska organizacija. (1975č). *Gasilski vestnik*, št. 4, 110–111.
- Informacija o srečanju mladih Hrvaške in Slovenije. (2000). *Bilten Gasilske zveze Slovenije*, št. 1–2, 51.
- IV. kongres Gasilske zveze LR Slovenije.* (1958). Ljubljana: Gasilska zveza Slovenije.
- IX. kongres Gasilske zveze Slovenije.* (1980). Ljubljana: Gasilska zveza Slovenije.
- Iz programa dela društva Mladi gasilec COŠ Tine Rožanc. (1982). *Gasilski vestnik*, št. 3, 74.
- Jelovčan, M. (2012). Strokovni posvet mentorjev gasilske mladine. *Gasilec*, št. 5, 33.
- Kako tekmuje za značko »Preprečujmo požare«. (1977). *Gasilski vestnik*, št. 10, 313–314.
- Kolman, L. (1975). Okvirni program dela s pionirji v gasilskih društvih. *Gasilski vestnik*, št. 4, 111.
- Krušec, I. (2001). *Osnove varstva pred požarom. Za gasilski podmladek in učence višjih razredov osnovnih šol.* Ljubljana: Gasilska zveza Slovenije.
- Krušec, I. (2002). *Osnove varstva pred požarom. Delovni zvezek.* Ljubljana: Gasilska zveza Slovenije.
- Lešnik, M. (1997). *Gasilske in gasilskošportne tekmovalne discipline.* Ljubljana: Gasilska zveza Slovenije.

- Lešnik, M. (2003). *Gasilske in gasilskošportne tekmovalne discipline*. Ljubljana: Gasilska zveza Slovenije.
- Levičnik, I. (1980). Naloge gasilske organizacije na področju predšolske vzgoje. *Gasilski vestnik*, št. 1, 8–9.
- M., V. (10. november 1966). Srebro iz Karlovca. *Šaleški rudar*, 1.
- Mladi gasilec. (1999). *Gasilec*, št. 11–12, 408.
- Načrt republiškega in zveznega tekmovanja za leto 1968. (1968). *Bilten Gasilske zveze Slovenije*, št. 1, 57–58.
- Navodila za tekmovanje gasilskih enot*. (1966). Ljubljana: Gasilska zveza SRS.
- Navodilo za izvedbo vaj pri tekmovanju gasilskih enot. (1964). Ptuj: Zgodovinski arhiv Ptuj, fond 0292, škatla 72.
- Okrožnica okrajnim in občinskim gasilskim zvezam. (1962). Metlika: Arhiv slovenskega gasilskega muzeja dr. Branka Božiča, fond G1519.
- Osnutek programa strokovne vzgoje pionirjev in mladine za seminar referentov za mladino. (1956). Metlika: Arhiv slovenskega gasilskega muzeja dr. Branka Božiča, fond G1519.
- Pionirji v gasilski organizaciji nekoč in danes. (1989). *Gasilski vestnik*, št. 5, 165–166.
- Pionirji-gasilci na televiziji. (1964). *Gasilski vestnik*, XVIII, 131.
- Pionirski kotiček. (1969). *Gasilski vestnik*, XXIII, 89–90.
- Plan dela z mladino v občinski gasilski zvezi Ptuj za leto 1969. (1969). Ptuj: Zgodovinski arhiv Ptuj, fond 0292, škatla 23.
- Planinc, P. (2011). *Mladi v gasilski organizaciji*. Ljubljana: Gasilska zveza Slovenije.
- Počitniška kolonija gasilskih pionirjev v Medvodah. (27. maj 1954). *Bilten Gasilske zveze LRS*, 93.
- Pograjc, M. (2000). Mladinski svet GZS pregledal opravljeno delo. *Gasilec*, št. 4, 140.

- Pograjc, M. (2003). Domžale: 1. državni kviz gasilske mladine. *Gasilec*, št. 1, 31.
- Pograjc, M. (2005). Zbor mladinskega sveta GZS v Žalcu. *Gasilec*, št. 4, 156.
- Pograjc, M. (2006). 5. državni kviz gasilske mladine. *Gasilec*, št. 11–12, 504.
- Pograjc, M. (ur.). (2010). *Ob 140-letnici organiziranega gasilstva. Gasilstvo na Slovenskem 1999–2009*. Ljubljana: Gasilska zveza Slovenije.
- Pograjc, M. (ur.). (2011). *Priročnik za delo z gasilsko mladino*. Ljubljana: Gasilska zveza Slovenije.
- Pojasnilo za enotno izvajanje vaj z vedrovkami za pionirje. (1955). Arhiv slovenskega gasilskega muzeja dr. Branka Božiča, fond G1519.
- Poročilo 1. seje plenuma GZS. (1994). *Bilten Gasilske zveze Slovenije*, št. 1, 81–86.
- Poročilo 13. seje predsedstva GZS. (1996). *Bilten Gasilske zveze Slovenije*, št. 4, 18–19.
- Poročilo 4. seje plenuma GZS. (1996). *Bilten Gasilske zveze Slovenije*, št. 3, 60; 83.
- Poročilo o 1. seji komisije za delo s pionirji in mladino. (1984). *Bilten Gasilske zveze Slovenije*, št. 4, 265.
- Poročilo o 1. seji komisije za delo s pionirji in mladino. (1989). *Bilten Gasilske zveze Slovenije*, št. 1, 44–46.
- Poročilo o 2. seji komisije za delo s pionirji in mladino. (1990). *Bilten Gasilske zveze Slovenije*, št. 7, 328–331.
- Poročilo o 25. seji izvršnega odbora GZS. (1971). *Bilten Gasilske zveze Slovenije*, št. 2, 2–4.
- Poročilo o 3. seji predsedstva GZS. (1994). *Bilten Gasilske zveze Slovenije*, št. 1, 13–15.
- Poročilo o akciji za nabavo pionirskih uniform. (1968). *Bilten Gasilske zveze Slovenije*, št. 7, 24–25.
- Poročilo o delu Mladinskega sveta za leto 1995. (1996). *Bilten Gasilske zveze Slovenije*, št. 1, 66–73.

- Poročilo o letovanju – taborjenju. (1959). Metlika: Arhiv slovenskega gasilskega muzeja dr. Branka Božiča, fond G1519.
- Poročilo o sejah organov izvršnega odbora GZS. (1973). *Bilten Gasilske zveze Slovenije*, št. 1, 18–20.
- Poročilo odbora za letovanje za leto 1968. (1968). *Bilten Gasilske zveze Slovenije*, št. 5, 20–22.
- Posebna pravila gasilske službe prostovoljnih gasilcev. (2010). *Gasilec*, št. 11–12. Pridobljeno iz Posebna pravila gasilske službe prostovoljnih gasilcev.
- Potisek, I. (1989). Prve zimske počitnice gasilskih pionirjev v Domu slovenskih gasilcev na Travni Gori. *Gasilski vestnik*, št. 3, 96–97.
- Potisek, I. (1990). 65 mentorjev gasilskih pionirjev in mladine na Travni Gori. *Gasilski vestnik*, 27–28.
- Pravila delovanja Mladinskega sveta Gasilske zveze Slovenije. (1994). *Bilten Gasilske zveze Slovenije*, št. 1, 146–151.
- Pravila in pravilniki*. (1954). Ljubljana: Gasilska zveza LRS.
- Pravila o organiziranosti in delovanju mladinskih komisij v prostovoljnih gasilskih društvih . (1994). *Bilten Gasilske zveze Slovenije*, št. 1, 161–164.
- Pravila občinskih gasilskih mladinskih komisij. (1994). *Bilten Gasilske zveze Slovenije*, št. 1, 158–160.
- Pravila pionirskega društva Mladi gasilec*. (1980). Ljubljana: Gasilska zveza Slovenije.
- Pravila počitniškega doma. (1959). Metlika: Arhiv slovenskega gasilskega muzeja dr. Branka Božiča, fond G15119.
- Pravilnik o članarini. (1968). *Bilten Gasilske zveze Slovenije*, št. 2, 15.
- Pravilnik o delovanju mladih v gasilskih organizacijah*. (2011). Pridobljeno 20. 9. 2019 s <http://www.gasilec.net/organizacija/zakonodaja/splosni-akti-gzs>.

- Pravilnik o gasilskih pionirjih in mladini. (1964). *Bilten Gasilske zveze Slovenije*.
- Pravilnik o mestu, vlogi in delu gasilskih pionirjev in mladine do 18. leta starosti v gasilski organizaciji. (1974). *Bilten Gasilske zveze Slovenije*, št. 3, 20–25.
- Pravilnik o osvajanju gasilske športne značke. (1996). *Bilten Gasilske zveze Slovenije*, št. 4, 62–65.
- Pravilnik o osvajanju preventivnih značk Preprečujmo požare. (1996). *Bilten Gasilske zveze Slovenije*, št. 4, 66–68.
- Pravilnik o osvajanju veččin. (1996). *Bilten Gasilske zveze Slovenije*, št. 4, 69–71.
- Pravilnik o srečanju članov društev Mladi gasilec iz osnovnih šol. (2000). *Bilten Gasilske zveze Slovenije*, št. 3, 33–39.
- Pravilnik o uniformi in oznakah pionirjev in mladincev. (1964). *Bilten Gasilske zveze Slovenije*.
- Pravno informacijski sistem*. (2006). Pridobljeno 20. 9. 2019 iz Uredba o doplačilni znamki v mesecu požarne varnosti:
<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=URED4228>.
- Predlog programa Mentoriada 2000. (2000). *Bilten Gasilske zveze Slovenije*, 148–149.
- Priročnik za delo z mladino*. (1997). Ljubljana: Gasilska zveza Slovenije.
- Program dela GZS za leto 1985. (1984). *Bilten Gasilske zveze Slovenije*, št. 5, 330–333.
- Program dela komisije za delo z mladino 1992*. (1992). Zgodovinski arhiv Ptuj, fond 0292, škatla 62, ovoj 428.
- Program dela za leto 1983. (1983). *Bilten Gasilske zveze Slovenije*, št. 4, 274–275.
- Program dela za pionirje v gasilskih krožkih za šolsko leto 1978/1979. (1979). *Gasilski vestnik*, št. 1, 30.
- Program in proračun GZS za leto 1973. (1973). *Bilten Gasilske zveze Slovenije*, št. 3, 18.

- Program o strokovni vzgoji, organizaciji in izvajanju gasilskih strokovnih tečajev za pionirje in mladino. (1964). *Bilten Gasilske zveze Slovenije*.
- Prvi, drugi in tretji kongres Gasilske zveze Slovenije*. (1984). Ljubljana: Gasilska zveza Slovenije.
- Prvo gasilsko srečanje mentorjev treh držav. (2012). *Gasilec*, št. 9, 52–53.
- Razpis za pionirske obleke. (1968). *Bilten Gasilske zveze Slovenije*, št. 2, 24.
- Razpisi in okrožnice. (1974). *Bilten Gasilske zveze Slovenije*, št. 4, 27.
- Republiški program za teden varstva pred požarom. (1980). *Bilten Gasilske zveze Slovenije*, št. 4, 77.
- Rezultati 10. državnega kviza*. (november 2011). Pridobljeno 21. 3. 2020 s <http://www.gasilec.net/operativa/mladina/kviz>.
- Rotar, M. (1975). Pismo vodstvu osnovnih šol. *Gasilski vestnik*, št. 1, 18.
- Ruprecht, R. (2019). Srečanje slovenske in hrvaške gasilske mladine. *Gasilec*, št. 6, 61.
- Sentočnik, T., in Lešnik, M. (1991). *Gasilske in gasilskošportne tekmovalne discipline za republiško in izbirno tekmovanje*. Ljubljana: Gasilska zveza Slovenije.
- Sentočnik, T., Lešnik, M., in Sentočnik, V. (1987). *Gasilske in gasilskošportne tekmovalne discipline za republiško in izbirno tekmovanje*. Ljubljana: Gasilska zveza Slovenije.
- Sentočnik, T., Lešnik, M., Vrhovec, M., Sentočnik, V. in Vidmar, M. (1985). *Gasilske in gasilskošportne discipline za memorial Matevža Haceta*. Ljubljana: Gasilska zveza Slovenije.
- Sklepi 1. seje sekretariata Mladinskega sveta. (1994). *Bilten Gasilske zveze Slovenije*, št. 2, 91–92.
- Sklepi konference mladinskega sveta. (18. marec 1953). *Bilten Gasilske zveze LRS*, 39–40.
- Sklepi upravnega odbora GZ LRS. (13. december 1954). *Bilten Gasilske zveze LRS*, 148.

Statut gasilske zveze Slovenije. (21. marec 2015). Pridobljeno 21. avgust 2019 s http://www.gasilec.net/uploads/datoteke/Nevenka/Statut%20GZS%20-%20veljaven_potrjena%20na%20UE%20Ljubljana_8_5_2015.pdf.

Šuligoj, M. (1975). Kaj si lahko obetamo od gasilsko-tehničnih krožkov na šolah. *Gasilski vestnik*, št. 6, 177–178.

Tekmovanja v letih 1963–1964. (1963). *Gasilski vestnik*, XVII, 13–18.

Tekmovanje pionirjev od 10–12 let in 13–15 let. (1961). *Gasilski vestnik*, XV.

Tekmovanje za memorial Matevža Haceta. (1985). *Bilten Gasilske zveze Slovenije*, št. 2, 66–68.

Tekmujmo za značko »Preprečujmo požare«. (1977). *Gasilski vestnik*, št. 5, 155–156.

Učni program za opravljanje izpitov za gasilski naraščaj v nazivih mlajši in starejši pionir ter mladinec. (1974). *Bilten Gasilske zveze Slovenije*, št. 3, 46–52.

V. kongres Gasilske zveze SR Slovenije. (1964). Ljubljana: Gasilska zveza Slovenije.

Vaja pionirjev z vedrovko. (1956). *Bilten Gasilske zveze LRS*, št. 2, 6–9.

Vaja z vedrovko za pionirje. (1953). *Bilten Gasilske zveze LRS*, št. 13, 134–136.

VI. kongres Gasilske zveze Slovenije. (1968). Ljubljana: Gasilska zveza Slovenije.

VII. kongres Gasilske zveze Slovenije. (1972). Ljubljana: Gasilska zveza Slovenije.

VIII. kongres Gasilske zveze Slovenije. (1976). Ljubljana: Gasilska zveza Slovenije.

Vprašalnik. (1996). Ptuj: Zgodovinski arhiv Ptuj, fond 0292, škatla 62, ovoj 428.

Vrhovec, M. (1974). *Osnove požarne samozaščite.* Ljubljana: Gasilska zveza Slovenije.

X. kongres Gasilske zveze Slovenije. (1984). Ljubljana: Gasilska zveza Slovenije.

XI. kongres Gasilske zveze Slovenije. (1988). Ljubljana: Gasilska zveza Slovenije.

XII. kongres Gasilske zveze Slovenije. (1993). Ljubljana: Gasilska zveza Slovenije.

XIII. kongres Gasilske zveze Slovenije. (1998). Ljubljana: Gasilska zveza Slovenije.

- XIV. kongres Gasilske zveze Slovenije. (2004). Ljubljana: Gasilska zveza Slovenije.
- XV. kongres Gasilske zveze Slovenije. (2008). Ljubljana: Gasilska zveza Slovenije.
- XVI. kongres Gasilske zveze Slovenije. (2014). Ljubljana: Gasilska zveza Slovenije.
- XVII. kongres Gasilske zveze Slovenije. (2018). Ljubljana: Gasilska zveza Slovenije.
- Zadnik, R. (1994). Taborjenje gasilske mladine. *Gasilec*, št. 6, 205–207.
- Zadnik, R. (1994b). Taborjenje gasilske mladine. *Gasilec*, št. 7–8, 248.
- Zadnik, R. (1994c). Taborjenje gasilske mladine. *Gasilec*, št. 9, 298–299.
- Zadnik, R. (1996). Predsedstvu gasilske zveze Slovenije. *Bilten Gasilske zveze Slovenije*, št. 4, 59–61.
- Zadnik, R. (1999). Tečaji za specialnost mladinski mentor. *Gasilec*, št. 4, 113.
- Zakoni, pravila in pravilniki, veljavni v gasilski organizaciji.* (1986). Ljubljana: Gasilska zveza Slovenije.
- Zapisnik 1. seje Mladinskega sveta GZS. (2008). Ljubljana: Arhiv Gasilske zveze Slovenije.
- Zapisnik 1. seje Mladinskega sveta GZS. (2018). Ljubljana: Arhiv Gasilske zveze Slovenije.
- Zapisnik 10. seje Mladinskega sveta GZS. (2010). Ljubljana: Arhiv Gasilske zveze Slovenije.
- Zapisnik 10. seje sekretariata Mladinskega sveta GZS. (1997). *Bilten Gasilske zveze Slovenije*, št. 1, 73.
- Zapisnik 11. seje Mladinskega sveta GZS. (2010). Ljubljana: Arhiv Gasilske zveze Slovenije.
- Zapisnik 15. seje Mladinskega sveta GZS. (2016). Ljubljana: Arhiv Gasilske zveze Slovenije.
- Zapisnik 16. seje Mladinskega sveta GZS. (2016). Ljubljana: Arhiv Gasilske zveze Slovenije.

- Zapisnik 17. seje Mladinskega sveta GZS. (2016). Ljubljana: Arhiv Gasilske zveze Slovenije.
- Zapisnik 18. seje Mladinskega sveta GZS. (2016). Ljubljana: Arhiv Gasilske zveze Slovenije.
- Zapisnik 2. seje Mladinskega sveta GZS. (2018). Ljubljana: Arhiv Gasilske zveze Slovenije.
- Zapisnik 21. seje Mladinskega sveta GZS. (2017). Ljubljana: Arhiv Gasilske zveze Slovenije.
- Zapisnik 21. seje sekretariata MS GZS. (2007). Ljubljana: Arhiv Gasilske zveze Slovenije.
- Zapisnik 24. seje MS GZS. (2017). Ljubljana: Arhiv Gasilske zveze Slovenije.
- Zapisnik 26. seje Mladinskega sveta GZS. (2013). Ljubljana: Arhiv Gasilske zveze Slovenije.
- Zapisnik 3. seje komisije za tekmovanja. (1982). *Bilten Gasilske zveze Slovenije*, št. 2, 118.
- Zapisnik 3. seje mladinskega sveta. (2014). Ljubljana: Arhiv Gasilske zveze Slovenije.
- Zapisnik 3. seje sekretariata Mladinskega sveta GZS. (1998). *Bilten Gasilske zveze Slovenije*, št. 4, 107–108.
- Zapisnik 4. korespondenčne seje Mladinskega sveta. (2014). Ljubljana: Arhiv Gasilske zveze Slovenije.
- Zapisnik 5. seje Mladinskega sveta Gasilske zveze LRS. (1955). (str. 1–8). Metlika: Arhiv slovenskega gasilskega muzeja dr. Branka Božiča, fond G1519.
- Zapisnik 6. seje Mladinskega sveta GZS. (2009). Ljubljana: Arhiv Gasilske zveze Slovenije.
- Zapisnik 6. seje Mladinskega sveta GZS. (2009). Ljubljana: Arhiv Gasilske zveze Slovenije.
- Zapisnik 6. seje Mladinskega sveta GZS. (2019). Ljubljana: Arhiv Gasilske zveze Slovenije.
- Zapisnik III. zasedanja plenuma OGZ Kranj. (1957). Metlika: Arhiv slovenskega gasilskega muzeja dr. Branka Božiča, fond G1519.
- Zavodu za šolstvo SRS. (1974). *Bilten Gasilske zveze Slovenije*, št. 5, 28.